

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน:
กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

นายชนาธิป เลี้ยวทอง

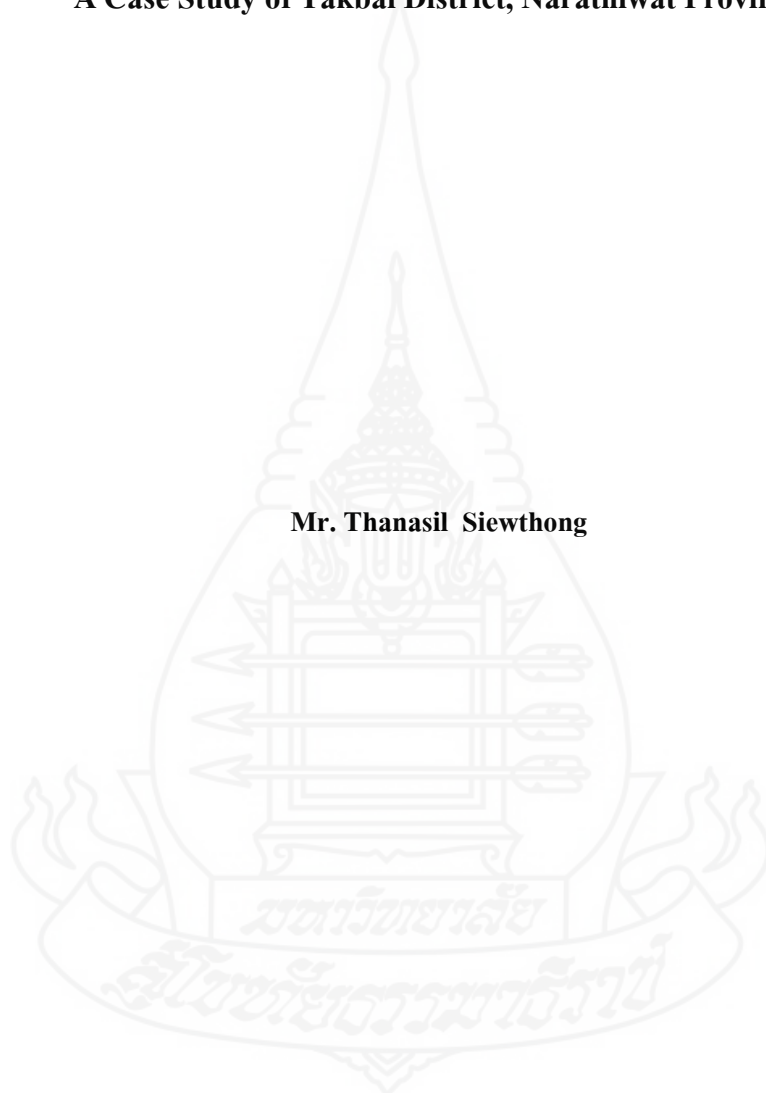
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

People's Participation in the Local - Village Level Administration:

A Case Study of Takbai District, Narathiwat Province

Mr. Thanasil Siewthong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Public Administration

School of Management Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2010

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน:
กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ชื่อและนามสกุล นายธนาศิลป์ เสี้ยวทอง

แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ

สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ดิน ประจัญฤทธิ์)

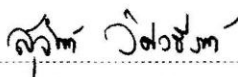
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามัคคีธรรม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน:

กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัย นายชนาธิป เลี้ยวทอง รหัสนักศึกษา 2523004717 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามัคคีธรรม
ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 32,839 คน โดยสุ่มแบบบังเอิญ ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด (2) วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใช้ t-test (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีดอดจิงพหุแบบขั้นตอน และ (4) วิเคราะห์ความแตกต่างใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 5 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (3) การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามตำบลต่างๆในภาพรวม พบว่า ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะทอน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่ โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเห มีส่วนร่วมมากที่สุด (4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และหมู่บ้านขาดความเข้มแข็ง ทั้งนี้ประชาชนได้เสนอแนะให้หน่วยงานราชการและผู้เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

Thesis title: People's Participation in the Local – Village Level Administration:
A Case Study of Takbai District, Narathiwat Province

Researcher: Mr. Thanasil Siewthong; **ID:** 2523004717; **Degree:** Master of Public Administration ; **Thesis advisors:** (1) Dr.Rangson Prasertsri, Associate Professor; (2) Dr.Somsak Samukkethum, Associate Professor; **Academic year:** 2010

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study the level of people's participation (2) to study factors influencing people's participation (3) to compare the people's participation, and (4) to study problems and proposals of people's participation in the Local – Village Level Administration.

The population of this research is people who have the right to choose headman in Tak Bai district. Narathiwat province of 32,839 people, with a sample of 400 people, selected by the accidental sampling method. The instrument of the research was questionnaires. The statistic used in the data analysis were: (1) frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, and standard deviation; (2) t – test analysis for analyzing the level of participation (3) Stepwise Multiple Regression Analysis for analyzing the relationship; and (4) analysis of the difference is one-way analysis of variance. And the difference in pairs was carried out by using Scheffe Method.

It was found from the study that: (1) the overall of people's participation in the local – village level administration was found at the high level; (2) analyzing the factors influencing people's participation was that independent variables were correlated with five variables with a statistical significance at .05 level; (3) comparison of the difference of people's participation from Sub district; Sub Jehae, Sub Pron, Sub Priwan, Sub Kohsaton and Sub Khosit: were differ from Sub Salamai. The people in Sub Jehae were as a most level; and (4) the problem of the participation in the Local – Village Level Administration were as follows: The people did not realize the participation seriously. The leaders of the village were not up the chance for public extensively. People lack of knowledge and relevant information. And the villages are not strong. This is to suggest that the government should encourage people to be aware more participation. More chance for participation should be opened up by the leaders of the village . And people should participate more in community meetings.

Keywords: People's Participation, The Local – Village Level Administration, Takbai District, Narathiwat Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร. ดิน ประชัญพฤทธิ์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามัคคีธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาจุดประกายแนวความคิดทางด้านวิชาการ การเสริมสร้างทักษะและแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ โดยทุกท่านมีความตั้งใจจริงในการติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเต็มใจอย่างสูงจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกในทุกด้าน และต้องขอขอบคุณ คุณไพลิน นุชถาวร นักศึกษารุ่นพี่ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการดำเนินการวิจัยจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ คุณสายัณห์ ชนะชัยวงศ์ นายอำเภอตากใบ ผู้บังคับบัญชาที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนทุนและข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนต้องขอขอบคุณ คุณโอม เชื้อแหลม คุณเที่ยง จันท์ทอง และคุณณิน ทองเอียด พร้อมทั้งคณะเจ้าหน้าที่ของโครงการบัณฑิตอาสาสมัครพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืนและแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปี 2554 ของอำเภอตากใบทุกท่านที่ช่วยเหลือในการจัดเก็บข้อมูล และช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนบรรลุผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณณัชชา เลี้ยวทอง ด.ญ.แพรวภัทร เลี้ยวทอง ด.ญ.นันทภพ เลี้ยวทอง และ เพื่อนนักศึกษากลุ่มจังหวัดสงขลาทุกท่าน เป็นบุคคลที่มีคุณค่าที่คอยติดตามให้กำลังใจ สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้จนสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ที่วางไว้

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง

มีนาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาการวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน	15
ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	26
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	27
สภาพทั่วไปของอำเภอตากใบ	55
หลักการปกครองท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน	60
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการหมู่บ้าน	66
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
รูปแบบการวิจัย	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	87
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
ข้อมูลส่วนบุคคล	89
การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	92
การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	100
ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน	114
ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	130
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	136
สรุปการวิจัย	136
อภิปรายผล	149
ข้อเสนอแนะ	155
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	167
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม	168
ข แบบสอบถามโครงการวิจัย	171
ประวัติผู้วิจัย	180

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตำบล.....	78
ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งตามตำบลและหมู่บ้าน	79
ตารางที่ 3.3 ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม	83
ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	
ตารางที่ 3.4 ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	84
ในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	
ตารางที่ 3.5 การวิเคราะห์แนวทางการสร้างแบบสอบถาม	86
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	90
ตารางที่ 4.2 ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่	93
ระดับหมู่บ้าน	
ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา.....	93
ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ	95
ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	96
ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	97
ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	99
ตารางที่ 4.8 ภาพรวมของระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	100
ในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	
ตารางที่ 4.9 ระดับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน	101
ตารางที่ 4.10 ระดับปัจจัยด้านความพึงพอใจของประชาชน	103
ตารางที่ 4.11 ระดับปัจจัยด้านแรงจูงใจ	104
ตารางที่ 4.12 ระดับปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน.....	105
ตารางที่ 4.13 ระดับปัจจัยด้านบทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน.....	107
ตารางที่ 4.14 ระดับปัจจัยด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน.....	108
ตารางที่ 4.15 ระดับปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง.....	110
ตารางที่ 4.16 ระดับปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์.....	111
ตารางที่ 4.17 ระดับปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น.....	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.18 ผลทดสอบสมมติฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ	114
ตารางที่ 4.19 สัญลักษณ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	116
ตารางที่ 4.20 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	117
ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า(f- test) ในการวิเคราะห์ความ แตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	120
ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ ระดับหมู่บ้าน เป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe	121
ตารางที่ 4.23 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	130

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ภาพที่ 2.1 วงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff.....	24
ภาพที่ 2.2 ไทยทำสัญญากับอังกฤษในปี พ.ศ. 2452.....	56
ภาพที่ 2.3 แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศอำเภอตากใบ.....	57

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 เป็นต้นมา ทำให้รัฐสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยมุ่งตรงไปยังประชาชนในระดับหมู่บ้านที่มีอยู่ทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของการปกครองท้องถิ่นก็ได้มีการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับแต่ละยุคสมัยและใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญในการบริหารการพัฒนาของทุกรัฐบาล เพราะรูปแบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนหรือราษฎรในระดับหมู่บ้านได้มีโอกาสและช่องทางในการศึกษาและพัฒนากิจการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นองค์กรหลักอีกองค์กรหนึ่งของสังคมไทยที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติ ถึงแม้ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดสภาพปัญหาด้านต่างๆที่มีความสลับซับซ้อนและมีความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งมีแนวโน้มว่าในอนาคตสภาพปัญหาด้านต่างๆของประเทศจะมีการขยายตัวในรูปแบบเครือข่ายเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่มากยิ่งขึ้นก็ตาม รัฐบาลก็ต้องใช้ประโยชน์จากรูปแบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา และพัฒนาประเทศเพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชน สร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชนตามหลักการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของกระทรวงมหาดไทยต่อไป ดังนั้น การกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาด้านต่างๆของรัฐหรือรัฐบาลจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาได้จริงนั้น ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชนหรือราษฎรในระดับหมู่บ้าน โดยรัฐหรือรัฐบาลจะต้องมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับหมู่บ้านควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารงานของระบบราชการที่

ต้องนำเอาหลักการบริหารจัดการด้านต่างๆมาใช้ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนได้

กรมการปกครองเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำกับดูแลการบริหารงานด้านการปกครองท้องถิ่นที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2552) โดยมีหน่วยงานหรือองค์กรหลักที่ทำหน้าที่บริหารงานด้านการปกครองท้องถิ่นคือ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศ มีภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้านตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (กรมการปกครอง 2551: 28 - 186) โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปได้จริงตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457
2. การป้องกันอันตรายของราษฎร และรักษาความสงบในพื้นที่
3. การที่เกี่ยวข้องกับความแพ่งและความอาญา
4. การป้องกันโรคภัย
5. บำรุงการทำนาค้าขาย ป่าไม้ และทางไปมาต่อกัน
6. บำรุงการศึกษา
7. การเก็บภาษีอากร
8. หน้าที่เบ็ดเสร็จ (หน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอื่นๆ และหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อราชการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด)

จากวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457 ดังกล่าว ถึงแม้ว่ามีการกำหนดกรอบหน้าที่และอำนาจไว้แล้วก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติจริงนั้นยังมีปัจจัยที่สำคัญต่อการกำกับการบริหารงานด้านการปกครองท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการปกครองท้องถิ่นที่ควรทำการศึกษาอยู่ 4 ประการคือ (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ตำบล และ(4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านนั้นเป็นพื้นฐานหลักในการพัฒนาวิถีชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองของประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากประชาชนในระดับหมู่บ้านได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ในกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ประการ คือ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ(5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ก็จะทำให้การดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆของรัฐบาลที่ได้สนับสนุนลงไปสู่พื้นที่ระดับหมู่บ้านนั้น ได้รับความร่วมมือจากประชาชน และสามารถดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้

อำเภอตากใบ ซึ่งเป็นหนึ่ง ใน 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ในการปกครองท้องที่ทั้งหมด 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่ที่มีการปกครองท้องที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ที่มีประวัติการก่อตั้งอำเภอมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 101 ปีในวันที่ 12 สิงหาคม 2553 และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคมที่มีพัฒนาการทางการปกครองท้องที่มาโดยตลอด ขณะเดียวกันภายใต้สภาพปัญหาด้านสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีข้อจำกัดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานภาครัฐนั้น ยังมีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในทุกๆด้าน เพื่อที่จะเป็นการบรรเทาหรือป้องกันและแก้ไขปัญหาของสังคมในพื้นที่พิเศษนี้ได้ ดังนั้นการใช้ระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณ โครงการและกิจกรรมต่างๆลงสู่พื้นที่ระดับหมู่บ้านโดยตรง เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับหมู่บ้าน(พนม.) โครงการกองทุนหมู่บ้าน(กทบ.) และโครงการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง(พพพ.) เป็นต้น รวมทั้งมีการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมต่างๆผ่านหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบเฉพาะพื้นที่ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่ากิจกรรมในการบริหารงานภาครัฐในระดับหมู่บ้านนั้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ราษฎรในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับกลุ่มสมาชิกของหมู่บ้านอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับรองรับการมอบหมายภารกิจด้านการบริหาร โครงการสาธารณะของรัฐหรือ

รัฐบาลที่มีพื้นที่เป้าหมายในระดับหมู่บ้าน ให้องค์กรผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้นำหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ร่วมกับประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมได้

รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทให้ตรงตามความต้องการของแต่ละพื้นที่ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เป็นต้นมา ประกอบกับแนวคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) รวมถึงแนวคิดเรื่องการปฏิรูประบบราชการ (Reinventing Government) ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน และต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่มุ่งสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการให้สูงขึ้น ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวจำเป็นต้องเปิดระบบราชการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ในการดำเนินงานด้านการปกครองท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือราษฎรในหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอดากไบก์ จังหวัดนราธิวาส” โดยทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อนำมาพิจารณาว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยแยกตามพื้นที่ตำบลต่างๆ รวมถึงรับทราบสภาพปัญหาหรืออุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบก์ จังหวัดนราธิวาสได้อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบันและยังส่งผลให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ราษฎรตามเป้าหมายของกรมการปกครอง และรวมถึงเป้าหมายในการพัฒนาของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไปในอนาคต

2. ปัญหาการวิจัย

2.1 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับใด

2.2 ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านตามตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีความแตกต่างกันหรือไม่

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่จำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

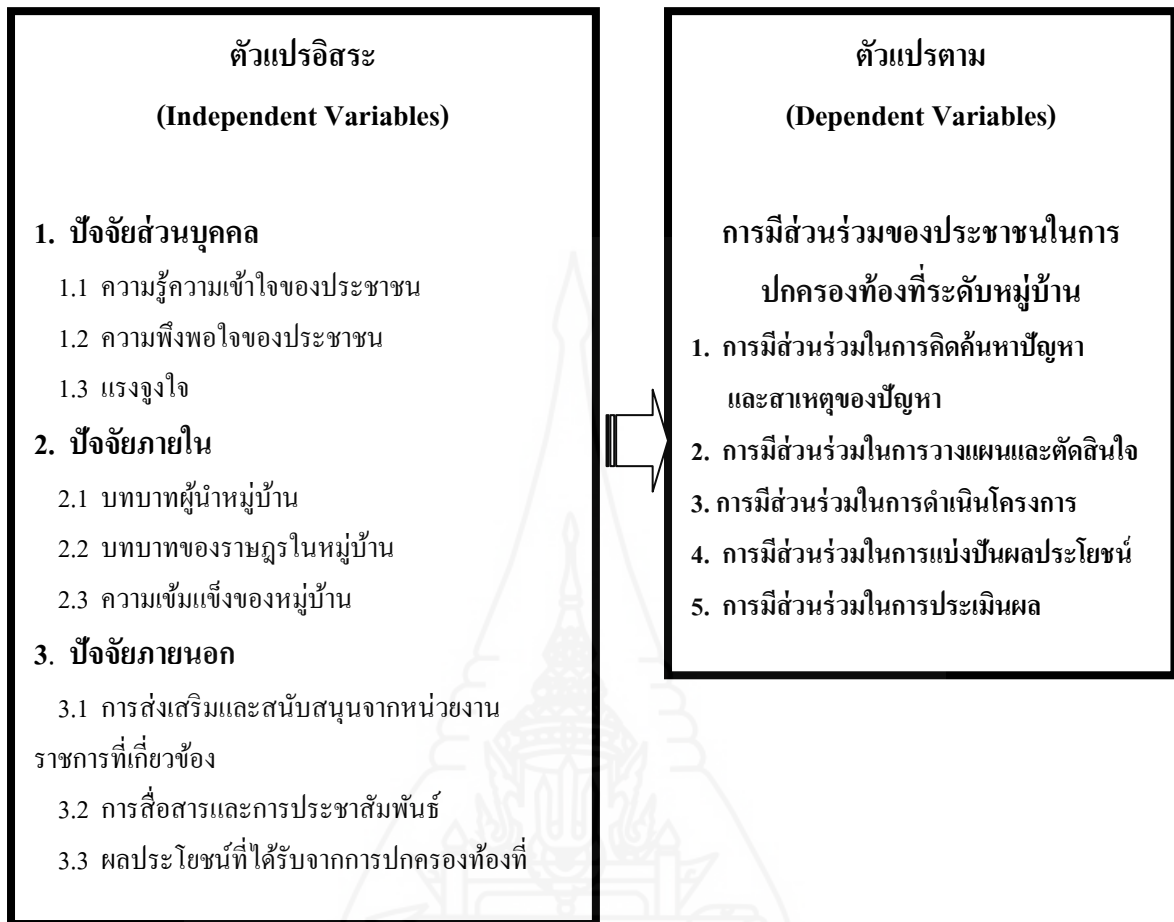
3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

3.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านตามตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

3.4 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส แสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สมมติฐานการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีมากกว่าร้อยละ 70

ทดสอบตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ One – sample t – test

สมมติฐานการวิจัยที่ 1

$H_0: \mu_0 \leq 70$ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70)

$H_1: \mu_1 > 70$ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีมากกว่าร้อยละ 70)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (X_1 : Knowledge) ความพึงพอใจของประชาชน (X_2 : Satisfaction) และแรงจูงใจ (X_3 : Motivation) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (X_4 : Leader) บทบาทราษฎรในหมู่บ้าน (X_5 : User) และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (X_6 : Strength) รวมทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (X_7 : Support) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ (X_8 : Information) และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (X_9 : Benefit) ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กล่าวถึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ F – test ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สมมติฐานการวิจัยที่ 2

H_0 : ตัวแปรอิสระตัวที่ X_i ไม่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 9$)

H_1 : ตัวแปรอิสระตัวที่ X_i สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 9$)

5.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ ทั้ง 8 ตำบล มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในขั้นตอนต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ทดสอบตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ F – test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของค่าเฉลี่ย (One - way ANOVA)

สมมติฐานการวิจัยที่ 3

H_0 : $\mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \mu_4 = \mu_5 = \mu_6 = \mu_7 = \mu_8$ (กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน)

H_1 : $\mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3 \neq \mu_4 \neq \mu_5 \neq \mu_6 \neq \mu_7 \neq \mu_8$ (กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน)

6. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ จะดำเนินการภายใต้ขอบเขตในแต่ละด้าน ดังนี้

6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

6.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ
- 2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- 3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

6.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

6.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 ในเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน

6.3 ขอบเขตด้านประชากร โดยประชากรที่ศึกษานี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน จากพื้นที่ 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 32,839 คน

6.4 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้วางแผนทำการศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายน 2553 ถึงเดือนมกราคม 2554 รวมระยะเวลา 8 เดือน

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

7.2 **ปัจจัย** หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

7.2.1 **ความรู้ความเข้าใจของประชาชน** หมายถึง การที่ประชาชนในระดับหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน การรับบริการจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินการโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และส่วนราชการต่างๆ กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในหมู่บ้าน บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน และบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

7.2.2 **ความพึงพอใจของประชาชน** หมายถึง การที่ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจต่องานหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย มีความพึงพอใจที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่มาส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน มีความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่สามารถดูแลราษฎรในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และมีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน

7.2.3 **แรงจูงใจ** หมายถึง แรงผลักดัน แรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น การจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ เช่น ปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านความต้องการจะเข้าสังคมเพื่อให้เป็นที่รู้จักหรือเป็นที่รักของสังคม และการได้รับการยอมรับจากสังคม ปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จ

ในการช่วยเหลือสังคม การกำหนดให้มีรางวัลใจ และปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น มีส่วนช่วยในการ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของ หมู่บ้าน

7.2.4 บทบาทผู้นำหมู่บ้าน หมายถึง การที่ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของ ราษฎรในหมู่บ้าน มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน เป็นผู้ที่บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ สามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆเพื่อทำให้ เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

7.2.5 บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน หมายถึง การที่ราษฎรในหมู่บ้านมีความ สามัคคีกัน มีจิตสำนึกหรือจิตอาสาที่ดี และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี มีความตระหนักในปัญหาต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับ ตนเองหรือสังคม และร่วมกันดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน เห็นคุณค่าความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือและ สนับสนุนทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้านและไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของ สังคม

7.2.6 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน หมายถึง สภาพการดำเนินงานของประชาชนใน หมู่บ้านโดย ประชาชนในหมู่บ้านมีความรักและสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยไม่มีความแตกแยก และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่าย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการ พัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี หมู่บ้านมีแผนชุมชนและนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการ พัฒนาด้านต่างๆได้เป็นอย่างดี ราษฎรในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รู้ บทบาทหน้าที่และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ และราษฎร ในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่

ถูกต้อง และเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาด้านความมั่นคงที่ร้ายแรง

7.2.7 การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การที่ทุกหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านมากขึ้น หน่วยงานราชการของอำเภอได้ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับราษฎรเพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาคและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆโดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่ และรัฐบาลและหน่วยงานราชการได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก

7.2.8 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ในหมู่บ้านมีการจัดประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆตามรูปแบบของการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการหลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เช่น มีหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น มีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น มีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น และประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็วและเป็นกันเอง

7.2.9 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการปกครองท้องที่ หมายถึง การที่หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย และราษฎรและชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการช่วยเหลือตรงตามความเดือดร้อนและได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของตนเองและตรงตามลักษณะของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละพื้นที่หรือชุมชน และช่วยสร้างความรักและความสามัคคีกันของคนในชาติ ที่เป็นพื้นฐานหลักของการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ

7.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพล หมายถึง ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน

7.4 การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน มีจำนวน 5 ขั้นตอน ดังนี้

7.4.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและได้สังเกตเห็นถึงผลกระทบ ทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาในด้านต่างๆของรัฐบาล การที่ประชาชนให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แก่เจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลของทางราชการ การที่ประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้รู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาต่างๆของหมู่บ้าน ประชาชนมีการเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการหมู่บ้านหรือการประชุมชุมชนหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน และประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

7.4.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผน และเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงแก้ไขแผนงานต่างๆของหมู่บ้านให้ทันสมัย การมีส่วนร่วมในการลงมติเพื่อการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

7.4.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสมทบแรงงานในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน การประสานงานกับผู้นำหมู่บ้านหรือคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่และลงมือปฏิบัติตามแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เห็นคุณค่าของการร่วมมือกันสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน

7.4.4 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านได้รับการแก้ไขเป็นอย่างดี มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตาม

โครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย

7.4.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ประชาชนให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ประชาชนร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ประชาชนร่วมประเมินผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และประชาชนได้ติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีความโปร่งใสและเป็นธรรมทุกครั้งที่ได้รับการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมจากภาครัฐลงสู่หมู่บ้าน

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส พบว่าประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับสามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

8.1 ประโยชน์ในทางวิชาการ

8.1.1 ผลจากการวิจัยจะก่อให้เกิดองค์ความรู้หรือความรู้ทางวิชาการใหม่ ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้างานวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

8.1.2 การนำผลการวิจัยไปศึกษาหรือปรับใช้ในต่างพื้นที่ โดยการนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในพื้นที่อื่นที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานและผู้สนใจที่ต้องการศึกษาหรือค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

8.2 ประโยชน์ในทางปฏิบัติ

8.2.1 การวางแผนพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยครั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยการเสนอแนะแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมต่อผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้

ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาด้านการส่งเสริม สนับสนุน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันอย่างเป็นระบบและ มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

8.2.2 การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้นำหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ทราบปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวโน้มนำการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ตรงต่อสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน เพื่อสนองตอบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านให้มีศักยภาพสูงขึ้นต่อไป

8.3 ประโยชน์ต่อประชาชน

8.3.1 การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยครั้งนี้ประชาชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานราชการและผู้นำหมู่บ้าน โดยการเสนอแนะแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมต่อหน่วยงานราชการและผู้นำหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานและการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของหมู่บ้านอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

8.2.2 การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของประชาชนในหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ทราบปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวโน้มนำการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบันอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง ตรงต่อสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน เพื่อร่วมกันรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยให้ความสำคัญกับทุกกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านให้มีศักยภาพสูงขึ้นต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการทำวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. สภาพทั่วไปของอำเภอตากใบ
5. หลักการปกครองท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการหมู่บ้าน
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 แนวพระราชดำริกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทที่สำคัญ คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก กิจกรรมและโครงการตามแนวพระราชดำริที่ดำเนินการอยู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบันนั้น ล้วนแต่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การพึ่งตนเองได้ของราษฎรทั้งสิ้น โดยการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่น ทรงดำเนินการแนะนำสาธิตให้ประชาชนดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทเป็นไปตามหลักการพัฒนาสังคมชุมชนอย่างแท้จริง โดยทรงมีหลักอยู่ว่า

1. ทรงไม่ใช้วิธีการสั่งการให้เกษตรกรปฏิบัติ
2. ทรงเน้นให้พึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นสำคัญ
3. ทรงใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ทรงใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการ หากเจ้าหน้าที่ทักท้วงสิ่งใดทางวิชาการ จะทรงรับฟังข้อสรุปอย่างเป็นกลาง หากสิ่งใดที่เจ้าหน้าที่กราบบังคมทูลว่า ปฏิบัติได้แต่ผลลัพธ์อาจไม่คุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนไปก็ทรงให้เปลี่ยนแปลงโครงการได้เสมอ

5. ทรงยึดสภาพของท้องถิ่นเป็นหลักในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศ

6. การสร้างความแข็งแกร่งให้ชุมชน ด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต อันเป็นรากฐานนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ซึ่งเป็นการพัฒนาในลักษณะการเตรียมชุมชนให้พร้อมต่อการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก ทรงเรียกว่า “การระเบิดจากข้างใน” และทรงชี้แนะว่าควรทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทรงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมความรู้ด้านต่างๆ ด้วย ทรงตระหนักว่าชาวชนบทควรจะมีความรู้ในเรื่องของการทำมาหากิน การทำการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยทรงเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมี “ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ” ที่ชาวบ้านสามารถรับและนำไปปฏิบัติได้ผลจริง

7. ทรงปฏิรูประบบราชการให้เกิดเอกภาพทางการบริหาร (Single Management or Unity Administration) อันเป็นลักษณะพิเศษของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีเอกภาพทางการบริหาร โดยได้ทำหน้าที่บริหารทั้งสองทางในเวลาเดียวกัน คือ บริหารงานองค์กรของระบบราชการและบริการประชาชนพร้อมกันไปด้วย

1.2 นโยบายของรัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบัน โลกได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นโลกาภิวัตน์ เพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรากฏการณ์ของโลกดังกล่าวที่ทำให้หลายๆ ประเทศต้องปรับตัวให้ทันเนื่องจากภาครัฐ คือ กลไกหลักของประเทศที่ต้องมีความเข้มแข็งและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลกได้ โดยมีหลักการในการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันและช่วงชิงความได้เปรียบ เพื่อสร้างความมั่นคงและความมั่นคงให้กับประเทศได้นั้นคือ (1) การมีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง (2) การมีสังคมที่น่าอยู่ และ (3) การมีกระบวนการทางการเมืองที่ซื่อสัตย์ ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถทำให้สังคมไทยของเรามีครบทั้ง 3 ประการได้นั้น สิ่งที่ต้องทบทวนเป็นประการแรก คือ กลไกภาครัฐ

เนื่องจากที่ผ่านมานั้นระบบราชการไทยมีปัญหาที่สำคัญ คือ ความเสื่อมถอยของระบบราชการและการขาดธรรมาภิบาล ถ้าภาครัฐไม่ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารจัดการของภาครัฐ เพื่อไปสู่องค์กรสมัยใหม่ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลจะส่งผลกระทบต่อความสามารถใน

การแข่งขันของประเทศ ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ที่ยึดหลักธรรมาภิบาลจะส่งผลทำให้ภาครัฐทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ ดังนี้ (1) การปรับวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และเน้นผลงาน (2) ปรับการบริหารงานให้เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ (3) ปรับบทบาทภารกิจและกลยุทธ์โดยให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาภูมิภาค การพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาตำบล และชุมชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในมาตรา 57 สิทธิในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว และในมาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ (1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ และในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในมาตรา 6 ได้กล่าวถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นการบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ (1) เกิดผลประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวนโยบายข้างต้น ในปัจจุบันการบริหารภาครัฐจำเป็นต้องเน้น การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายในการบริหารราชการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ รัฐบาลที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้แถลงเป็นนโยบายของรัฐบาลและยังกำหนดไว้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2548 - 2551)

นอกจากนี้ในพระราชกฤษฎีกาฯ ดังกล่าว ยังได้กำหนดให้มีการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ตามที่ระบุไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 7 กล่าวว่า การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบ และปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ และมาตรา 8 ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการโดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐ และจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและในอนาคตจะเป็นโลกแห่งการแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสาร (IT) ถ้าเกิดภาวะล่าช้าเพียงเล็กน้อยโอกาสจะถูกทอดทิ้งจนไม่อาจตามกระแสโลกได้ทัน

ดังนั้น หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) จึงเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วย การให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการทั้งระดับบุคลากร สถาบันและองค์กร จะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรมและลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุดคือการสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมามีการพัฒนากระบวนการบริหารราชการ

ที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

1.3 กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบราชการสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

เพื่อให้ยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2550 มีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการเผยแพร่และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ จึงได้ศึกษาและกำหนดแนวทางการแปลงยุทธศาสตร์ที่ 7 ให้ละเอียดและชัดเจนมากขึ้น และได้เสนอให้เป็นกลยุทธ์การพัฒนาระบบราชการไทยสู่ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ซึ่งกลยุทธ์และขั้นตอนการดำเนินงานเหล่านี้ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้สรุปกลยุทธ์การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เน้นการดำเนินการ 2 ด้าน (http://164.115.5.66/special.php?spc_id=3&content_id=302) คือ

1.3.1 การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside - out approach) โดยต้องดำเนินการพัฒนาทักษะและความรู้ความเข้าใจกับทุกส่วนราชการ ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด โดยจะต้องมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานประสานเชื่อมโยงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะในระดับประเทศหรือส่วนกลางต้องมีนโยบายชัดเจนที่กำหนดให้ส่วนราชการ เช่น การกำหนดนโยบายให้ทุกหน่วยงานในภาคราชการจัดทำนโยบายและแนวทาง เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชัดเจน พัฒนาและสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้กับข้าราชการระดับต่างๆ ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นองค์กรนำในการส่งเสริมและสนับสนุนส่วนราชการให้พัฒนานวัตกรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษาส่วนราชการ รวมทั้งสรรหาส่วนราชการที่มีวิธีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่โดดเด่น เพื่อเป็นหน่วยงานตัวอย่างในเรื่องนี้ และเผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่ดีแก่ส่วนราชการอื่นๆ กำหนดหลักการที่ชัดเจนสำหรับการบริหารราชการในระดับจังหวัดให้เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยกำหนดให้การมีส่วนร่วมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการวัดความสำเร็จของจังหวัด เป็นต้น

1.3.2 การพัฒนาจากภายนอกภาคราชการ (Outside - in approach) คือ การสร้างศักยภาพและโอกาส (Empowerment and enabling) ให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การเผยแพร่ข้อมูล การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มโอกาสและช่องทางของภาคประชาสังคมและชุมชนที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะการพัฒนาการบริการสาธารณะ การติดตามตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โดยส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้นำในการสร้างเวทีการมีส่วนร่วมในการบริหารระดับต่างๆ จัดทำคู่มือการบริหารราชการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เผยแพร่ให้ส่วนราชการและประชาชนได้รับทราบในวงกว้าง พัฒนากระบวนการเรียนรู้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมโดยดำเนินการโครงการนำร่องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมกับพัฒนาโครงการเวทีประชาชนเพื่อพัฒนาระบบราชการไทย และสร้างกลไกเครือข่ายภาคประชาสังคมในระดับจังหวัด เพื่อผลักดันการพัฒนากระบวนการสู่การบริหารงานในระบบเปิด เป็นต้น

1.4 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชินรัตน์ สมสืบ (2550: 254) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล โดย ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 5) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชน การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม” ในขณะที่เดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น พัฒน์ บุญรัตนพันธ์ (2527: 145) กล่าวว่า จะต้องมิโดยตลอดตั้งแต่ การวางแผนโครงการ การเสียดลกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และการมีส่วนร่วมนั้นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกผูกพันในความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน เพื่อทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน (White 1982: 18) ทั้งนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183 - 186) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมเป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย และได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกนัยหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ
 participation = cooperation + coordination + responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจ (cooperation) หมายถึง ความตั้งใจ
 ของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน (coordination) หมายถึง ห้วงเวลา ลำดับเหตุการณ์ที่มี
 ประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรืองาน

ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และ
 ในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม
 ที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ ภาครัฐหรือระบบราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี
 ส่วนร่วม ประชาชนต้องมีอิสรภาพในการมีส่วนร่วม ประชาชนมีความสามารถในการมีส่วนร่วม
 และประชาชนมีความเต็มใจในการมีส่วนร่วม

ดังนั้น ผู้วิจัยขอนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า
 เป็นการเปิดโอกาสจากภาครัฐ รัฐบาลหรือระบบราชการเพื่อให้ประชาชนได้มีการพัฒนาขีด
 ความสามารถของตนเอง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานภาครัฐ 5 ขั้นตอน คือ
 การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและ
 ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ
 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยประชาชนต้องมีอิสรภาพในการมีส่วนร่วม มีความสามารถ
 ในการมีส่วนร่วม และมีความเต็มใจในการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ
 รวมทั้งมีลักษณะการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จ
 ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1.5 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ว่าอำนาจ
 อธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา
 คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
 จึงเป็นฉบับที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดการมีส่วนร่วมทั้งหมดของ
 ประชาชนไว้หลายมาตรา (กรมสามัญศึกษา 2542: 14) ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการ
 รับรู้ข้อมูลข่าวสาร (2) การมีส่วนร่วมในการคิด (3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (4) การมี
 ส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และ (5) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

การมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคเป็นผลจากทฤษฎีการจูงใจและการวิจัยการมีส่วนร่วมในการทำงาน การทำงานของบุคคลจะมีความรู้ทั้งในด้านปัญหาและผลลัพธ์ การมีส่วนร่วมที่ถูกต้องจะเป็นทั้งการจูงใจและความรู้ที่มีคุณภาพสำหรับความสำเร็จของธุรกิจ การมีส่วนร่วมจะรวมถึงการยอมรับ ซึ่งประกอบด้วยความผูกพันและการยอมรับ เป็นการทำให้คนรู้สึกถึงความสำเร็จ การมีส่วนร่วมไม่ได้หมายความว่าทำให้ผู้บริหารอ่อนแอ แม้ว่าการกระตุ้นการให้มีส่วนร่วมจากผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีส่วนช่วยให้รับฟังความคิดอย่างระมัดระวัง สิ่งสำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสามารถนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่ดีขึ้นได้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ 2542: 434)

ถวิลวดี บุรีกุล (2547: 254) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วม สามารถจัดแบ่งขั้นตอนง่ายๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วยการรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ / ดำเนินการ ประกอบด้วยการเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการ กิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป

ชินรัตน์ สมสืบ (2550: 272) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยทั่วไป การเข้าร่วมดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาคนในด้านการสนองความต้องการแล้ว ยังสามารถสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกผูกพัน และเป็นการสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เป้าหมายของการมีส่วนร่วมจึงเป็นการช่วยเหลือให้คนและชุมชนกำหนดปัญหา หาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยจะทำให้บุคคลมีอิสรภาพ ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชนของเขาเองได้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการมี 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการออกแบบโครงการ ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ และขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

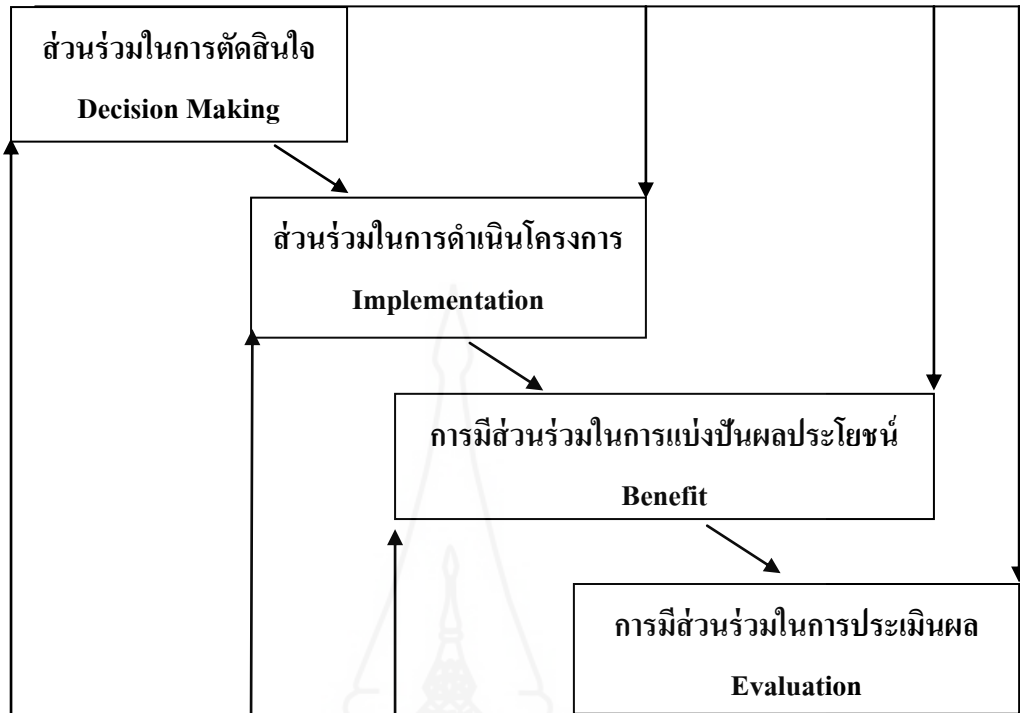
ไพรัตน์ เชษรินทร์ (2527: 6 - 7) กล่าวถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาของชุมชน ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการในชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรม ที่ได้ทำไว้ทั้งภาคเอกชน และภาครัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1980: 219 - 222) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff ได้ง่ายขึ้นจึงขอนำเสนอวงจรของการมีส่วนร่วมดังปรากฏในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 วงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff
ที่มา : Cohen และ Uphoff (อ้างถึงใน คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคนอื่นๆ 2545 : 16)

จิมส์กัคคี่ ปิ่นทอง (2527: 10) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อकिन รพีพัฒน์ (2527: 108) ได้แบ่งช่วงจังหวะที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไว้ดังนี้ (1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข (2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา (3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน และ (4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

โกวิทย์ พวงงาม (2546: 32) สรุปวิธีคิด วิธีทำใหม่ของผู้บริหาร และสมาชิกสภา อบต. ควรจะต้องแสวงหาความร่วมมือ ความรู้สึกร่วม ที่จะต้องจัดเวทีเพื่อการประชุมร่วมในการระดมความคิด เพื่อสร้างอนาคตของตำบลร่วมกัน (วิสัยทัศน์ตำบล) คิद्यุทธศาสตร์ คิดแผนงาน และกิจกรรมในการพัฒนาร่วมกันของคนทุกกลุ่ม ทุกองค์กรในตำบล โดยเฉพาะการหาวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1. การร่วมคิด ประกอบด้วย (1) การร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ของตำบล กลุ่มองค์กรในตำบล ร่วมคิดว่าภาพความสำเร็จของตำบลที่ควรเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้ข้อมูลพื้นฐานของตำบล ภายใต้ทิศทางพัฒนาประเทศของโลก การจัดให้มีกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนาตำบล เพราะการสร้างวิสัยทัศน์ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้านของตำบลเห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหา ความจำเป็นที่ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา การสร้างวิสัยทัศน์เปรียบเสมือนการตั้งปณิธานร่วมกันว่า เราต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตำบล ขณะนี้ตำบลของเราอยู่ในระดับใด จะก้าวไปสู่ความฝันตามวิสัยทัศน์ต้องทำอะไรบ้าง และ (2) การร่วมคิดยุทธศาสตร์ว่าจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งของคนในชุมชนจะมียุทธศาสตร์อย่างไรบ้าง

2. การจัดทำแผนร่วมกัน หลังจากได้คิดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ตำบลมีการพัฒนาไปถึงวิสัยทัศน์กำหนดร่วมกันไว้แล้วนั้น จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรที่รวมกลุ่มกันขึ้นในแผนการดำเนินงานนั้น อาจจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้นในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาของตำบล และเป็นการพัฒนาเพื่ออนาคต

3. ร่วมปฏิบัติ เป็นการรวมคนในกลุ่มต่างๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหของตำบลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกันเช่นนี้เป็นไปตามภารกิจที่แต่ละองค์กรรับผิดชอบตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้

4. ร่วมติดตามประเมินผล การติดตามประเมินผลการทำงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ไขปัญหจะทำให้ประชาชนตำบลมีความเข้มแข็ง และปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาของตำบล

5. ร่วมรับประโยชน์ ผลจากการที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ ทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานร่วมกัน และทุกคนต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป

หากได้มีการร่วมกันคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ ย่อมไม่ยากที่จะเกิดประชาคมตำบล แต่สิ่งที่ยาก คือ ทำอย่างไรให้เกิดกิจกรรมการรวมกลุ่มขององค์กรต่างๆ ให้ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างประชาคมตำบล ความสำเร็จของการรวมกลุ่มอย่างหนึ่ง คือ การที่คนเสียผลประโยชน์ร่วมกันจะรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหานั้น จึงควรเริ่มด้วยการจัดกิจกรรมให้คนในตำบลเห็นว่าจะเสียประโยชน์หากไม่รวมตัวกันจึงต้องสร้างประเด็น เพื่อเห็นความจำเป็นต้องรีบแก้ไข

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ณรงค์ มหรรณพ และคุณิต เวชกิจ (2534: 28) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกล่อใจด้วย ผลประโยชน์บางอย่าง

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนจะถูกชักชวนให้ความร่วมมือ เพราะการ โฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความดีของ โครงการให้ ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนจะถูกเรียกประชุมแล้วสอบถาม หรือ สัมภาษณ์ว่ามีปัญหาความต้องการอะไร ทางราชการเป็นผู้หาทางแก้ไขและวางแผนการปฏิบัติให้

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความ คิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินงานบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการ

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดมี โอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้า ร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจในทุก เรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินโครงการ

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่างๆ มีดังนี้

ระดับ 1 - 3 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลยจนถึงมีส่วนร่วมเล็กน้อย

ระดับ 4 - 6 มีส่วนร่วมปานกลางจนถึงระดับสูง

ระดับ 7 เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติ ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับองค์กรประชาชนจนถึงระดับนี้ การดำเนินงานส่งเสริมย่อมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาด้านการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเสริมสร้างรากฐานความเจริญมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ และเป็นการเตรียมพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทุกด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะผลของการพัฒนาจะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนได้รับความรู้ มีโอกาสได้เรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ในการทำงานร่วมกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้มีอาชีพที่สุจริตมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีการศึกษา มีสุขภาพอนามัย และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันประชาชนจะได้รู้จักเริ่มใช้ความรู้ความสามารถของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและดำเนินการแก้ไขปัญหาของแต่ละหมู่บ้านได้เอง ซึ่งสภาพปัญหาในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านยังมีความหลากหลาย และบางครั้งก็อยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานเดียวที่จะแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ออกเป็น 5 ระดับ เพื่อให้สอดคล้องตามวิธีจัดแบ่งช่วงของคะแนนเฉลี่ยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้ เรียกว่า Arbitrary Weighting Method โดยจำแนกดังนี้ (1) มีส่วนร่วมน้อยที่สุด (2) มีส่วนร่วมน้อย (3) มีส่วนร่วมปานกลาง (4) มีส่วนร่วมมาก และ (5) มีส่วนร่วมมากที่สุด

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมที่กำหนดจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

ซูเกียรติ ภัยลี (2536: 19) กล่าวถึง การแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเป็น 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา (2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง และ (3) ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อรับฟังข่าวสารต่างๆ

Cohen and Uphoff (1977: 17 - 19) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมว่า ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วย ได้แก่ (1) ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (3) ปัจจัยทางการเมือง (4) ปัจจัยทางสังคม (5) ปัจจัยทางวัฒนธรรม และ (6) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977: 59 - 78) ยังได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่า มีบุคคล 4 กลุ่ม ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ในครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ รายได้และทรัพย์สิน ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ พื้นที่ดินถือครอง และสถานภาพการทำงาน

ฉลอง คิชสี (2541: 20) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ปัจจัยด้านกายภาพ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านกายภาพ: ลักษณะภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ: ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ (3) ปัจจัยด้านการเมือง: บรรยากาศทางการเมือง อุดมการณ์ อุดมคติทางการเมืองของประชาชน (4) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม: วิธีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ทศนคติความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ (5) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์: ความเป็นมาของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ข้อกำหนดของชุมชน และ (6) ปัจจัยส่วนบุคคล: คนเมือง คนชนบท กลุ่มอาชีพ ระดับความรู้ การมีบทบาทในฐานะต่างๆ ของสังคม

2. ปัจจัยด้านลักษณะโครงการ ประกอบด้วย (1) ความยากง่ายของเทคโนโลยีที่ใช้ในงาน (2) ทรัพยากรที่ใช้ ความยากง่ายในการหา (3) ลักษณะของผลประโยชน์ที่ได้รับ (4) ความเชื่อมโยงของโครงการกับโครงการอื่นๆ (5) ความยืดหยุ่นของโครงการ และ (6) การเข้าถึงการบริหารโครงการ

สมใจ เข้มเจริญ (2531: 15) กล่าวถึง ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยในเมืองหรือชนเมือง ค่านิยม และทัศนคติ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2531: 20) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ และวิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศหรือตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วย

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บิบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 145 – 153) กล่าวว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นเครื่องมือชี้ปัญหาที่เกี่ยวกับการทำงานมี 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านบุคคล (personal factors) หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน เพศ จำนวนสมาชิกในความรับผิดชอบ อายุ เวลาในการทำงาน การศึกษา เงินเดือน ความสนใจ เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านงาน (factors in the job) ได้แก่ ลักษณะงาน ทักษะในการทำงาน ฐานะทางวิชาชีพ ขนาดของหน่วยงาน ความห่างไกลของบ้านและที่ทำงาน สภาพทางภูมิศาสตร์

3. ปัจจัยด้านการจัดการ (factors controllable by management) ได้แก่ ความมั่นคงในงาน ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความรับผิดชอบต่อ การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร การนิเทศ เป็นต้น

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ได้เสนอปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง เนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มในปี 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ส่งผลกระทบสู่ชนทุกชั้นในสังคมทำให้มีความยากลำบากในการครองชีพและเกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมา ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงต้องเข้าร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (<http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>)

จากความสำคัญดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้จัดทำ “โครงการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง” เพื่อศึกษาถึงวิธีดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เสริมสร้างและมีผลให้ชุมชนเข้มแข็งอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) โดยทางสำนักงานฯ ได้สำรวจข้อมูลและความคิดเห็นจากตัวอย่างชุมชนทุกภาคของประเทศรวมทั้งสิ้น 23 ชุมชน แบ่งเป็นชุมชนภาคเหนือ 6 ชุมชน ภาคกลาง 7 ชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 ชุมชน และภาคใต้ 3 ชุมชน ใช้ระยะเวลาศึกษาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2543 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2544 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เกิดจากมูลเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่

1. การต้องการรายได้เพิ่มขึ้น อันเป็นมูลเหตุหลักที่พบในชุมชนเกือบทุกแห่งที่สำรวจ เนื่องจากคนในชุมชนมีรายไม่พอเพียงต่อการครองชีพ

2. คนในชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพ เกิดการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ผู้นำและแกนนำของชุมชนต้องการแก้ไขปัญหภายในชุมชน โดยกระตุ้นให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหชุมชน ตั้งแต่การร่วมคิดร่วมทำ ตลอดจนร่วมแก้ไขปัญห

4. ได้รับการแนะนำส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า ส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น

5. ความต้องการเงินทุนและความรู้เพื่อประกอบอาชีพ พบว่า หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนเงินทุน หรือความรู้เพื่อประกอบอาชีพเสริมจะดำเนินงานโดยรวมกลุ่มกัน

6. สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการรวมกลุ่ม เพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไปยังรุ่นลูกหลาน รวมทั้งเพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เช่น กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มทำน้ำตาลโตนด เป็นต้น

7. ความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาแหล่งต้นน้ำ ลำธาร การอนุรักษ์ป่าชายเลน การรักษาระบบนิเวศน์ชายฝั่ง เป็นต้น

8. กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม เห็นได้ชัดเจน คือ กระแสชีวิต ซึ่งทำให้คนหันมาบริโภคผลผลิตหรือหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากธรรมชาติมากขึ้น จึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการแปรรูปสมุนไพร การปลูกผักปลอดสารพิษ การผลิตข้าวซ้อมมือ เป็นต้น

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ยังพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ (<http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>) ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้นำ คณะกรรมการ สมาชิกของกลุ่ม และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยแต่ละส่วนจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ผู้นำหรือคณะกรรมการ ต้องมีความเสียสละ ซื่อสัตย์ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก เน้นการมีส่วนร่วมโดยยึดถือผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก และสามารถแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าให้แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจัดหาเงินทุนและตลาดรองรับผลผลิตของชุมชน มีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความยุติธรรม

1.2 สมาชิกกลุ่มหรือคนในชุมชน มีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในการร่วมคิด ร่วมทำในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสำนึกที่ดีต่อกันในการร่วมกันพัฒนา และร่วมทำกิจกรรมในชุมชน ตลอดจนการมีพื้นฐานการนับถือศาสนาและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนมีความผูกพันและมีความเอื้อเฟื้อต่อกันยิ่งขึ้น

1.3 การมีทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการตัดแปลงทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าส่งออก ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 หน่วยงานภายนอก หมายถึง ภาครัฐและเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมด้านวิชาการ คำแนะนำ ด้านการเงิน การตลาดและอุปกรณ์การผลิตสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานอื่นให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

2.2 การประสานเครือข่ายด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าและการตลาด นับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จ หากมีการจัดการด้านคุณภาพสินค้า การตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ผลผลิตส่งออกสู่ตลาดเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ ดังตัวอย่างการผลิตน้ำสมุนไพรของศูนย์อินแปง จังหวัดสกลนคร สามารถขยายเครือข่ายไปยังประเทศญี่ปุ่น จีน และมีการขยายเครือข่ายไปยังประเทศอื่นๆ

2.3 กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะกระแสชีวิตส่งผลให้ผลผลิตของชุมชนเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค

จากการศึกษายังพบว่า ในแต่ละชุมชนต่างมีการดำเนินงานในกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ สภาพดินฟ้าอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

กรมทรัพยากรน้ำ (2551) ได้ทำการศึกษาในโครงการ “การเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ: กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำมูล” พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้รู้ในชุมชน สามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

1. ปัจจัยภายในชุมชน

1.1 คุณสมบัติของผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนจะมากหรือน้อยนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้นำชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนที่เป็นลักษณะเอื้อให้เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ (1) เข้าถึงและรู้ปัญหาของหมู่บ้านเข้าใจความต้องการของลูกบ้าน (2) มีความสนใจในงาน (3) มีความสามารถ และมีศักยภาพ (4) เป็นจุดรวมของชาวบ้าน (5) เห็นความสำคัญของปัญหาเรื่องการจัดการน้ำ (6) มีคุณธรรม และ (7) มีความซื่อสัตย์ เสียสละ

1.2 คุณสมบัติของสมาชิกชุมชนที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม คือ (1) ความตระหนักในปัญหา ความเดือดร้อนที่อาจจะเกิดขึ้นจากทรัพยากรน้ำขาดแคลน เน่าเสีย (2) เห็นคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรน้ำ (3) มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา (4) มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการน้ำที่ดีและถูกต้อง (5) ความเข้าใจในกิจกรรมของชุมชน (6) การประกอบอาชีพ อาชีพที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ทำให้สมาชิกไม่ค่อยมีเวลาว่างเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้ที่มีอาชีพไม่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลอง โอกาสเห็นประโยชน์และความสำคัญของน้ำก็มีน้อยลง (7) การให้ความสำคัญ ความเคารพผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในชุมชน และ (8) การเห็นคุณค่าของชุมชน

1.3 ความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย (1) ความสามัคคีกันทั้งในระดับหมู่บ้านตนเอง สามัคคีกันระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานท้องถิ่น (2) มีการรวมกลุ่ม (3) ร่วมกันจัดทำแผนชุมชน (4) สมาชิกรู้บทบาทหน้าที่ และให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง (5) สร้างกฎเกณฑ์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประเพณีปฏิบัติ (6) ความต่อเนื่องของการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ (7) มีประเพณีอันดีงาม กฎหมู่บ้าน

2. ปัจจัยภายนอก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ประกอบด้วย (1) งบประมาณสนับสนุน และ (2) การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสามารถแบ่งปัจจัยในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน จะเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนหรือราษฎรที่เป็นสมาชิกของหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ

ดาเวนพอร์ตและพรูซาค (Davenport and Prusak 1998: 5 อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา 2547: 20) ความรู้ หมายถึง การผสมผสานที่เปลี่ยนแปลงได้ของประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท และความรู้ต่ออย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งให้กรอบในการประเมินค่า และการรวมเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ๆ เข้าด้วยกัน โดยที่ความรู้นั้นเกิดขึ้นและถูกนำไปประยุกต์ในจิตใจของคนที่มี สำหรับในแง่องค์กรความรู้ไม่เพียงสะสมอยู่ในรูปของเอกสารหรือคลังเก็บข้อมูล แต่ยังอยู่ในงานประจำ กระบวนการปฏิบัติงาน และบรรทัดฐานขององค์กร ศรีไพโร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และคนอื่นๆ (2549: 340) กล่าวว่า ความรู้เป็นการผสมผสานของประสบการณ์ สารสนเทศ ความเข้าใจ ทักษะและความเชี่ยวชาญ รวมถึงสิ่งที่

ได้รับการสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน ค้นคว้าและถ่ายทอด ที่นำไปสู่การกำหนดกรอบความคิด สำหรับการประเมิน ความเข้าใจ และการนำเสนอสารสนเทศและประสบการณ์ใหม่มาผสมรวมกัน

ปิยะสกล สกลสัตยาทร (อ้างใน สิริกร เตียวสกุล 2549: 8) ความรู้ หมายถึง ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ หรือจากปรากฏการณ์ธรรมชาติแล้วทำการ รวบรวม บันทึกไว้เพื่อใช้ในการประมวลวิเคราะห์ ตัดสินใจ

เบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงใน อักษร สวัสดิ์ 2542: 26 - 28) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและ กระบวนการต่างๆ รวมถึงแบบกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดย เน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการ จัดระเบียบ โดยก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. 1965 บลูมและคนอื่นๆ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ หรือพุทธิพิสัยของคนประกอบด้วย ความรู้ตามระดับต่างๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับ ความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยได้แจกแจงในแต่ละระดับไว้ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำ และการระลึกได้ถึง ความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่ายๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไป จนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทาง สติปัญญาในการขยายความรู้ ความจำให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดง พฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการ ขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (comprehension) ในเรื่องใดๆ ที่มีอยู่เดิมไปแก้ไข ปัญหาที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ในวิธีการกับความคิดรวบยอดมาผสมผสานกับ ความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจ และการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มี ความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อย นั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบ ย่อย หรือส่วนใหญ่ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมี ลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้าง

รูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนด เกณฑ์ (criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของ พุทธิลักษณะ (characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกัน เพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

บดินทร์ วิจิตร (2547: 28 - 30) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กร ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางด้านผู้นำองค์กร (Leader) ภาวะผู้นำขององค์กรมีความหมายและความสำคัญต่อความเชื่อถือต่อตลาด หมายความว่า ภาวะผู้นำขององค์กรทั้งทางด้านวิสัยทัศน์และความสามารถในการสานฝันให้เป็นจริง การนำองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ฯลฯ จนสามารถสร้างผลดำเนินการที่เป็นเลิศได้ จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของตลาดในการประเมินองค์กรเป็นอย่างยิ่ง

2. ปัจจัยทางด้านองค์ความรู้ (Knowledge) องค์กรใดที่มีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างความแตกต่างก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนวัตกรรมทั้งทางด้านตัวสินค้าหรือบริการที่จะป้อนสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง อันมีพื้นฐานมาจากความสามารถในการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเกิดจากความสามารถของบุคลากร และในส่วนของกระบวนการที่ทำได้ดีกว่า และมีต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง หมายความว่า การที่บุคลากรมีขีดความสามารถที่สามารถลงมือปฏิบัติได้จะเป็นต้นทุนที่สำคัญที่ทำให้องค์กรพร้อมต่อการแข่งขัน

3. ปัจจัยทางความสัมพันธ์ (Relationship) กับลูกค้า แต่ละองค์กรพยายามสร้างความแตกต่าง โดยมีวิวัฒนาการจากตัวสินค้ามาสู่การบริการ และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ซึ่งรวมถึงช่องทางจัดจำหน่าย ทั้งหมดนี้ล้วนมีสาระสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรมากขึ้น การที่องค์กรใดมีฐานลูกค้าที่มีความจงรักภักดี และสามารถสานใยสายใจระหว่างลูกค้ากับองค์กรได้อย่างมั่นคงจะเป็นตัวชี้วัดที่ชี้ว่าในอนาคตว่า องค์กรมีขีดความสามารถที่จะสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่อง จากการที่สามารถสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มเติมจากฐานลูกค้าเดิม และมีโอกาสที่ลูกค้าที่จงรักภักดีนั้น จะมีการบอกต่อแนะนำลูกค้าใหม่ให้เราได้

4. ปัจจัยทางด้านภาพลักษณ์ของตราสินค้า (Brand Image) ถ้าเราวิเคราะห์การสร้างคุณค่าเพิ่มในกระบวนการแต่ละขั้นตอนของสายโซ่อุปทานนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเทียบทางด้านความรู้สึกรักของลูกค้าที่ลูกค้ายินดีจ่ายเงินซื้อกับความพอใจด้านมูลค่าที่ลูกค้าได้รับ และเมื่อนำราคา

ขายหักออกจากต้นทุนของสินค้าที่แท้จริง จะพบว่าองค์กรใดที่มีภาพลักษณ์ของตราสินค้าสูงจะมีกำไรจากตัวนี้สูง นั่นคือความพอใจและเต็มใจของผู้ซื้อกับมูลค่าและคุณค่าของภาพลักษณ์ที่ได้รับ ดังนั้น ผู้ศึกษาจะได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรในงานวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “**ความรู้ความเข้าใจของประชาชน**” โดยกำหนดความหมาย คือ การที่ประชาชนในหมู่บ้าน มีความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน การรับบริการจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินการโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และส่วนราชการต่างๆ กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการในหมู่บ้าน บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน และบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

3.2 ความพึงพอใจของประชาชน

3.2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ตนเองต้องการ ซึ่งระดับความพึงพอใจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ต่างกันแล้วแต่บุคคล ในเรื่องนี้ วิเชียร วิทย์อุดม (2547: 76 - 77) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทศนคติโดยทั่วไปของบุคคลที่มีต่องานของตน และความพึงพอใจในงานของพนักงานภายในองค์กรทุกระดับ จะมีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการทำงาน และมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงาน เมื่อพนักงานมีความพอใจในงานจะเกิดความรู้สึกที่ดี โดยทาง เสนาะ ดิยาวัว (2546: 228) ได้นิยามความพึงพอใจในงาน หมายถึง ระดับความรู้สึกที่เกิดขึ้นของผู้ปฏิบัติงานในทางบวกหรือทางลบต่องาน

3.2.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน

- 1) ลักษณะงานที่ทำ ลักษณะงานจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงาน ความรับผิดชอบในงาน และความรู้สึกภาคภูมิใจในงานนั้น
- 2) ค่าจ้างหรือระบบค่าตอบแทน ทั้งนี้ค่าตอบแทนสะท้อนให้เห็นถึงความมีคุณค่าของผู้ปฏิบัติงาน และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันของผู้บริหาร
- 3) สภาพการทำงาน มีความสำคัญมีสาเหตุว่าผลกระทบต่อความต้องการทางร่างกาย และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ปฏิบัติ
- 4) นโยบายและฝ่ายบริหารขององค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน ความรับผิดชอบ และบทบาทของผู้ปฏิบัติงาน

5) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะสะท้อนถึงความสำเร็จในการทำงาน และความพอใจทางสังคม

6) ความก้าวหน้าในงานทั้งในตำแหน่งงาน และการพัฒนาทางด้านความรู้ ความชำนาญในการทำงาน (เสนาะ ดิเขาว์ 2546: 228)

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจพบว่า นักจิตวิทยา นักวิจัย และนักบริหาร ได้สร้างทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดสรุปได้ 2 ทฤษฎี คือ (1) ความพึงพอใจนำไปสู่การทำงานหรือความพอใจสัมพันธ์กับการทำงาน ซึ่ง Elton Mayo และคนอื่นๆ ได้สรุปให้เห็นว่า ความพึงพอใจจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานที่เขารับผิดชอบอยู่ เขาจะสามารถทำให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น และ (2) ผลการทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นแนวความคิดของ Porter และ Lawler มีความเห็นว่ายังมีองค์ประกอบอื่นๆ และมีตัวแปรอีกมากที่ทำให้เกิดความพึงพอใจนั้น มีหลายอย่างรวมทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ตลอดจนความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งตอบแทนที่ยุติธรรม ดังนั้น Porter และ Lawler จึงเสนอรูปแบบแนวความคิดแสดงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน (กันตยา เพิ่มผล 2543: 130 - 131)

3.2.3 ความพอใจและการปฏิบัติงาน (*Satisfaction and Job performance*)

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจในงานและการปฏิบัติงาน พบว่า ความพอใจในงานและการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กันต่ำ หลักฐานที่ทำให้เชื่อว่าพนักงานที่มีความพอใจในงานไม่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติที่สูง คือ ฝ่ายบริหารต้องพยายามทำให้พนักงานทุกคนมีความพอใจในงาน แต่ผลคือไม่ได้รับผลผลิตในระดับสูง จึงอาจสรุปได้ว่า สมมติฐานที่กล่าวว่า พนักงานที่มีการปฏิบัติงานที่สูงเพราะได้รับความพอใจในงาน จึงไม่มีความเป็นจริงเสมอไป (James L. Gibson & John M. Ivancivich & James H. Donnelly, 1991) ดังนั้นเราจึงต้องแยกพิจารณาออกเป็น 3 แนวคิด คือ (1) ความพึงพอใจเป็นสาเหตุของการปฏิบัติงาน (2) การปฏิบัติงานเป็นสาเหตุของความพึงพอใจ และ (3) ความพึงพอใจและการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กัน และการให้รางวัลไม่มีความสัมพันธ์กันมาแต่กำเนิด (Charles N. Greene, 1972 อ้างถึงในวิเชียร วิทยอุดม 2547: 84)

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในงานของบุคคลมีผลต่อความมีประสิทธิภาพในการทำงาน และมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวนุช ซอหะซัน (2547) ได้ทำการศึกษา “ปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงานธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย” พบว่า ทักษะคิดและความรู้สึกล้วนมีผลต่อ

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาใช้เป็นตัวแปรหนึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ชื่อว่า “ความพึงพอใจของประชาชน” หมายถึง การที่ประชาชนมีความรู้สึกที่ดี และมีความพึงพอใจต่องานหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย มีความพึงพอใจต่อรัฐบาล หรือหน่วยงานราชการที่เปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่มาส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน มีความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้นำหมู่บ้านและ คณะกรรมการหมู่บ้านที่สามารถดูแลราษฎรในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน และ มีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนา ด้านต่างๆของหมู่บ้าน

3.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

การจูงใจในการทำงาน (Motivation Factors) นักทฤษฎีองค์การสมัยใหม่มี สมมติฐานในการจูงใจว่า ความสุขและความพึงพอใจของลูกจ้างจะนำมาซึ่งการทำงานที่มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การศึกษาถึงความต้องการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ ทำให้นัก ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่เชื่อว่ามนุษย์จะมีความสุขและความพึงพอใจมากขึ้น เมื่อความต้องการของ เขาเหล่านั้นได้รับการสนองตอบ การศึกษาถึงความต้องการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ เรียกว่า เป็นการจูงใจ โดยพิจารณาจากปัจจัยภายใน (Internal motivation) ซึ่งการศึกษาใน รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวของแต่ละบุคคล ลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ และได้ศึกษาถึง ปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจบุคคลในการทำงาน (External motivation) เช่น การศึกษา ถึงสถานการณ์ทำงาน และลักษณะทั่วไปภายในองค์กรที่สามารถก่อให้เกิดแรงจูงใจขึ้นได้ ทฤษฎี การจูงใจของเฮอริชเบอร์ก หรือ Hygiene Theory (Herzberg's Motivation-Hygiene Theory) ระบบการ ทำงานในองค์กรนั้นมีปัจจัยอยู่ 2 จำพวก ที่จะมีส่วนสร้างความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจ ให้กับพนักงาน คือ (1) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ (Motivator factors) และ (2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิด ความไม่พึงพอใจ (Hygiene factors) (<http://www.bus.rmutp.ac.th/teacher/Kunlayanee/L1/2-2.htm>)

แรงจูงใจเป็นเรื่องภายในของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความปรารถนาที่จะเป็นพลังผลักดันภายในใจของเราที่จะเร่งเร้าหรือกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม บางอย่าง ทั้งที่อาจเป็นการปรับปรุง สร้างสรรค์ หรือทำสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม

3.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับแรงจูงใจไว้หลายประการ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำการจัดการองค์ความรู้มาใช้ภายในองค์กร ดังนี้

ลัทธิกาล ศรีวระมย์ (2541: 139) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการภายในบุคคล ซึ่งมีพลังอำนาจและชักนำให้เกิดพฤติกรรมเป็นแรงผลักดันของบุคคล หรือหมายถึงแรงผลักดันส่วนบุคคลที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเฉพาะอย่างขึ้น แรงจูงใจจะมีผลกระทบต่อขวัญของพนักงานในการทำงาน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (2542: 407) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการในการจูงใจ เริ่มจากการที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้น และการรับรู้ของบุคคลเกิดไม่สมหวัง พนักงานจะรู้สึกถึงความต้องการงานที่ทำทำย ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น การยอมรับจากกลุ่มงาน ความต้องการเหล่านี้นำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของพนักงาน สามารถตอบสนองความพึงพอใจและตามด้วยการกระทำ ซึ่งอาจกระตุ้นโดยการให้รางวัล

พวงเพชร วัชรอยู่ (2537: 2) กล่าวว่า กระบวนการของแรงจูงใจประกอบด้วยขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง 4 ขั้นตอน โดยเริ่มด้วยความต้องการ และสิ้นสุดลงที่การตอบสนอง ซึ่งลดหรือจัดสิ่งที่เป็นแรงขับ สำหรับกระบวนการของแรงจูงใจ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. ขั้นความต้องการ (Need stage) ความต้องการเป็นภาวะขาดสมดุลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลขาดสิ่งที่จะทำส่วนต่างๆ ภายในร่างกายดำเนินหน้าที่ไปตามปกติ สิ่งที่เขาขาดนั้นอาจเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตอย่างมหันต์

2. ขั้นแรงขับ (Drive stage) ความต้องการในขั้นแรกนั้นกระตุ้นให้เกิดแรงดันขับ คือ เมื่อเกิดความต้องการแล้ว บุคคลจะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้อาจมีความกระวนกระวายไม่มีความสุข ภาวะที่บุคคลเกิดความกระวนกระวายนี้ เรียกว่า เกิดแรงขับ ซึ่งระดับความกระวนกระวายจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับความต้องการด้วย ถ้าต้องการมากก็กระวนกระวายมาก

3. ขั้นพฤติกรรม (Behavior stage) เมื่อเกิดความกระวนกระวายขึ้น ความกระวนกระวายนั้นจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา แรงขับจะเป็นพลังให้แสดงพฤติกรรมได้รุนแรงหรือมากน้อยต่างกัน

4. ขั้นลดแรงขับ (Drive Reduction stage) เป็นขั้นสุดท้าย คือแรงขับจะลดลงภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการแล้ว

พยอม วงศ์สารศรี (2542: 213) กล่าวว่า ทางจิตวิทยาได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการ และอยากแสดงพฤติกรรมด้วยความชอบของตนเอง ไม่มีใครบังคับ ไม่มีของมาล่อใจ ได้แก่ เจตคติ ความสนใจ ความต้องการ ซึ่งเป็นรางวัลที่บุคคลได้รับโดยความรู้สึกของเขาเองในขณะที่เขากำลังทำงาน ดังนั้นจึงเกิดการประสานสัมพันธ์โดยระหว่างงานและรางวัลที่ได้ (2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับการกระตุ้นจากภายนอก จึงทำให้เห็นจุดหมายนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคล แรงจูงใจประเภทนี้มักจะเกิดจากสภาพแวดล้อมของงาน ได้แก่ เงินเดือน สวัสดิการ หรือนโยบายของหน่วยงาน

มัลลิกา ต้นสอน (2544: 194) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจ หมายถึง ความยินดีและเต็มใจที่บุคคลจะทุ่มเทความพยายาม เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย บุคคลที่มีแรงจูงใจจะแสดงออกมาในการแสดงพฤติกรรมด้วยความกระตือรือร้น มีทิศทางที่เด่นชัด และไม่ย่อท้อ เมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหา ซึ่งเราสามารถกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจจะมีลักษณะดังนี้ คือ มีเป้าหมาย และมีพลังในการแสดงออก

สร้อยตระกูล (ดิยานนท์) อรรถมานะ (2548: 83) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ (Motivation) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า Movere มีความหมายว่าการเคลื่อนไหว (Move) ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำ

บุศรา เตียรณบรรจง (2546: 12) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมในการทำงานของแต่ละบุคคล ทำให้ผู้นั้นปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เต็มใจ พร้อมใจ และพึงพอใจที่จะทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การจูงใจจึงเป็นการกระทำทุกวิถีทางที่กระตุ้นให้พนักงานในองค์กรประพฤติปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งพื้นฐานสำคัญในการกระตุ้นให้พนักงานดังกล่าวแสดงพฤติกรรมที่องค์กรคาดหวังไว้ด้วยการสร้างอินทรีย์ของพนักงานเหล่านี้ให้เกิดความต้องการขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นบุคคลจะเกิดความพยายาม สืบเสาะแสวงหาสิ่งที่ต้องการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมทุกอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ

แรงจูงใจมีความสำคัญต่อการทำงาน (สุริยะ เกียมประชาชนรากร และคนอื่นๆ 2549: 96) ดังนี้ (1) เสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แต่ละบุคคลในองค์กร (2) เสริมสร้างขวัญและทำที่ที่ดีในการทำงานแก่ผู้ทำงาน (3) เสริมสร้างให้บุคคลในองค์กรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร (4) เสริมสร้างความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคคลและกลุ่ม

ในองค์กร (5) เสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ผู้ทำงาน ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน (6) ช่วยให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาในองค์กรที่ทำงานอยู่ บุคลากรมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และ (7) ช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

3.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยมีนักวิชาการได้นำเสนอแนวคิด และทฤษฎี (พิทยา บวรวัฒนา 2548: 158 – 161) สรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) มาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1954) ได้ศึกษาและจัดแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็นขั้นบันได 5 ขั้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นก่อนหลังไม่อาจกระโดดข้ามขั้นได้ ได้แก่

(1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านร่างกาย

(2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Security and safety Needs) เป็นความต้องการที่จะตอบสนองความรู้สึกมั่นคงหรือความมีเสถียรภาพในสิ่งที่ตนเองได้รับหรือหามาได้จากการตอบสนองทางด้านร่างกาย

(3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์รู้สึกพร้อมในทุกด้านแล้ว มีสถานภาพทางการเงินและการเงินที่ดี มนุษย์จะเกิดความต้องการจะเข้าสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่รักของสังคม

(4) ความต้องการการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่สอดคล้องกับความต้องการในลำดับที่สาม เมื่อมนุษย์เข้าสังคมและได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา ได้รับความรักความเมตตาจากผู้บังคับบัญชายอมรับสนับสนุนให้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นจนนำมาซึ่งชื่อเสียงเกียรติยศ บุคคลที่ก้าวมาถึงจุดนี้ได้ส่วนใหญ่จะพร้อมในทุกด้านทั้งการทำงาน ทรัพย์สินเงินทอง การได้รับการยอมรับจากสังคม บุคคลเหล่านี้จึงหันมาหาชื่อเสียง บางครั้งเพื่อเป็นการรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนเองร่วมอยู่ในนั้น หรือบางครั้งเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

(5) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Self - actualization needs) เป็นความต้องการลึกๆ ในจิตใจของทุกคนที่ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังและตั้งเป้าหมายเอาไว้ เป็นลำดับขั้นความต้องการขั้นสุดท้าย บุคคลแต่ละคนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นวัดได้ค่อนข้างยากแต่ทำท่ายิ่งนัก บางคนอาจต้องการเพียงจบปริญญาเอกถือว่าประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว ในขณะที่หลายคนอาจมีความต้องการขึ้นมาอยู่ระดับแถวหน้าของสังคม

2) ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (X and Y Theory) แมคเกรเกอร์ (Douglas McGregor) แห่งสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology) ได้ศึกษาธรรมชาติของมนุษย์และได้แบ่งมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งทั้งสองประเภทมีผลอย่างยิ่งต่อผู้บริหารในการหาแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมในการควบคุมดูแลผู้บังคับบัญชา ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์ถูกจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีจูงใจแบบเนื้อหา (ตุลา มหาพสุธานนท์ 2547: 249 – 250)

(1) ทฤษฎี X กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ ดังนี้ (1) โดยปกติมนุษย์ไม่ชอบทำงาน ถ้ามีโอกาสจะพยายามหลีกเลี่ยงหลบหลีกการทำงาน (2) เมื่อไม่ชอบทำงานทำให้มนุษย์ค่อนข้างขี้เกียจ ต้องมีการควบคุมบังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดมีบทลงโทษ เพื่อให้พวกเขามีความพยายามในการทำงาน (3) มนุษย์โดยทั่วไปชอบให้มีผู้อื่นเฝ้าไม่ต้องการความรับผิดชอบ ปราศจากความทะเยอทะยาน ชอบอยู่เฉยมากกว่า รวมทั้งให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัย และ (4) บุคคลตามทฤษฎี X ผู้บริหารจะจูงใจพนักงานได้โดยกำหนดมาตรฐานในการควบคุมบังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด มีการสั่งการโดยตรง การใช้ระเบียบและอำนาจหน้าที่คุกคามโดยการขู่ว่าจะลงโทษ การจูงใจเน้นค่าตอบแทนด้านเงินและผลประโยชน์อื่นๆ เรียกวิธีการจูงใจนี้ว่า วิธีการจูงใจแบบไม้แข็ง

(2) ทฤษฎี Y กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ในทางตรงกันข้ามกับทฤษฎี X ดังนี้ (1) ปกติทั่วไปมนุษย์จะมีความขยันรักในการทำงานใช้พลังสมองและพลังกายในการทำงานอยู่ตลอดเวลา (2) รักอิสระไม่ชอบการควบคุม และการลงโทษในการทำงาน (3) มีความรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ (4) มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับความนึกคิด ความรอบคอบ และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาขององค์กรภายใต้สภาพเงื่อนไขของสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล บุคคลตามทฤษฎี Y ผู้บริหารต้องใช้วิธีการจูงใจแตกต่างจากบุคคลตามทฤษฎี X คือ ให้บุคคลมีอิสระในการเลือกวิธีการ การควบคุม และตั้งงานด้วยตนเอง ผู้บังคับบัญชาเป็นแต่เพียงผู้จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเอง ควบคู่ไปกับความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กร วิธีการจูงใจแบบนี้เรียกว่า วิธีการจูงใจแบบไม้นวม

แมคเกรเกอร์มีความเชื่อว่า ทฤษฎี X เหมาะสมสำหรับคนงานในการกระตุ้นโดยใช้ความต้องการขั้นต่ำ ส่วนทฤษฎี Y จะเป็นไปได้ในทางตรงกันข้ามและมีความเหมาะสมสำหรับพนักงานในการกระตุ้นโดยใช้ความต้องการขั้นสูง และมีความเชื่อว่าทฤษฎี X นั้นไม่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ ทฤษฎี Y มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากกว่าทฤษฎี X ดังนั้นจึงเสนอให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับผิดชอบได้ทำงานที่ท้าทาย และมีความสัมพันธ์กลุ่มที่ดีจะทำให้แรงจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น (วิเชียร วิทญูคุณ 2547: 159 - 160)

3) ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factors Theory) ในปี ค.ศ. 1959 เฮร์ซเบิร์ก ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจไม่มีความสุขในการทำงาน และได้สรุปเป็นทฤษฎี 2 ปัจจัย ซึ่งกล่าวถึงมนุษย์ทุกคนจะมีความต้องการ 2 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านสุขอนามัย (Hygiene needs) หรือปัจจัยภายนอก (Extrinsic factors) และ ความต้องการด้านการจูงใจ (Motivator needs) หรือปัจจัยภายใน (Intrinsic factors) ดังนี้

(1) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน (Satisfiers) เรียกอีกอย่างว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) หรือปัจจัยภายใน (Intrinsic factors) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับ (Recognition) ลักษณะของงาน (Work - itself) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความก้าวหน้า (Advancement) และ การมีโอกาสเจริญเติบโต (Possibility of growth)

(2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ (Dissatisfiers) เรียกอีกอย่างว่า ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) หรือปัจจัยภายนอก (Extrinsic factors) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ คือ นโยบายและการบริหารงานขององค์กร (Company policy and administration) การควบคุมบังคับบัญชา (Technical supervision) เงื่อนไขการทำงาน (Working conditions) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relations) เงินเดือน (Salary) สถานภาพ (Status) ความมั่นคงในการทำงาน (Job security) และปัจจัยต่างๆ ในชีวิตส่วนตัว (Factors in personal life) (ตุลา มหาพสุธานนท์ 2547 : 248 - 249)

4) ทฤษฎีแรงจูงใจ E.R.G. (E.R.G Theory) ในปี ค.ศ. 1969 แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) จากมหาวิทยาลัยเยล (Yale University) ได้นำทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) มาดำเนินการปรับปรุงด้วยวิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research) และใช้ชื่อใหม่ว่าทฤษฎีแรงจูงใจ E.R.G (E.R.G Theory) ซึ่งได้จำแนกความต้องการหลัก (Core needs) ของบุคคลในองค์กรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) ความต้องการดำรงชีพ (Existence needs - E) คือ ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านกายภาพ เพื่อการดำรงชีพ ซึ่งได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ และความปลอดภัยของมาสโลว์

(2) ความต้องการสัมพันธ์ภาพ (Relatedness needs - R) คือ ความต้องการในการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นความต้องการที่จะรักษา หรือคงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่สำคัญเอาไว้ ได้แก่ ความต้องการทางสังคม และความต้องการการยอมรับนับถือจากบุคคลภายนอกของมาสโลว์

(3) ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth needs – G) คือ ความต้องการในการพัฒนาตนเองขึ้นสู่ตำแหน่งในระดับสูงขององค์กร ได้มีโอกาสในการใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ หรือได้พัฒนาความสามารถให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ความต้องการในการยอมรับนับถือ และความต้องการประสบความสำเร็จของมาสโลว์ (ตุลา มหาพสุธานนท์ 2547: 250 - 251)

โดยสรุป ทฤษฎี อี.อาร์.จี. ของเอลเดอร์เฟอร์ เหมือนกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ คือ หากบุคคลมีความพึงพอใจในความต้องการระดับต่ำ ย่อมนำไปสู่ความพึงพอใจในระดับสูงด้วย และผลการวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนแนวคิดในทฤษฎี อี.อาร์.จี. ของเอลเดอร์เฟอร์ จนกล่าวได้ว่า ทฤษฎี อี.อาร์.จี. เป็นตัวแทนของความเที่ยงตรงในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ เหตุผลเพราะความเข้ากันได้ระหว่างแนวคิดในทฤษฎีกับการรับรู้ของบุคคล

ดังนั้น เมื่อทฤษฎี อี.อาร์.จี. มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับการรับรู้ของบุคคล ดังที่ นักวิชาการได้อธิบายไว้ ผู้วิจัยจะได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ประชาชนมีกำลังใจ มีความตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนแสดงออกถึงพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ มาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยด้วย

3.3.4 ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชื่อ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ในทศวรรษที่ 1930 หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กฎของผลกระทบ (law of effect) การเสริมแรงเป็นวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรวิธีหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อความต้องการและกระบวนการคิดของบุคลากร ทฤษฎีการเสริมแรงพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลได้ที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง ทฤษฎีดังกล่าวเน้นที่การเปลี่ยนแปลง หรือการปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร โดยอาศัยการใช้รางวัลและการลงโทษอย่างเหมาะสม ดังนั้นทฤษฎีเสริมแรงจึงเป็นทฤษฎีที่พิจารณาว่าเหตุใดคนจึงมีพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยสกินเนอร์เชื่อว่าพฤติกรรมของคนสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการใช้การเสริมแรง (อำนาจ ชีระวนิช 2547: 421)

การเสริมแรงจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากผลของการกระทำ ประกอบด้วย

1. การเสริมแรงจูงใจทางบวก (positive reinforcement) เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการให้รางวัลหรือผลตอบแทนในทางบวกแก่บุคคลนั้น ตามผลของพฤติกรรมนั้น

2. การเสริมแรงจูงใจทางลบ (negative reinforcement) บางครั้งเรียกว่าการหลีกเลี่ยง (avoidance) การเสริมแรงจูงใจเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่ต้องการและลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการลง โดยการหลีกเลี่ยงการให้รางวัลหรือผลตอบแทนในทางลบตามผลของพฤติกรรมนั้น

3. การทำให้หมดไป (extinction) การเสริมแรงเชิงลบเพื่อลดพฤติกรรมที่ทำให้ประจําลดลง หรือทำให้พฤติกรรมนั้นหมดไป โดยการไม่ให้อาหารรางวัลหรือผลตอบแทนในทางบวกที่เคยให้ตามผลของพฤติกรรมนั้น

4. การลงโทษ (punishment) การเสริมแรงเชิงลบเพื่อลดพฤติกรรมที่ทำให้ประจําลง หรือทำให้พฤติกรรมนั้นหมดไป โดยการให้รับผลตอบแทนในทางลบหรือลงโทษตามผลของพฤติกรรมนั้น (เสนาะ ดิยาวี 2546: 222)

สรุปได้ว่า การที่ราษฎรภายในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านได้นั้น จำเป็นต้องใช้ความสามารถในการจูงใจให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดี ช่วยให้ทำงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ มีประสิทธิภาพ และเกิดพฤติกรรมที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “แรงจูงใจ” หมายถึง แรงผลักดัน แรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น การจูงใจให้ประชาชนมาร่วมกันปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร เช่น ปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านความต้องการจะเข้าสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่รักของสังคม และการได้รับการยอมรับจากสังคม ปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือสังคม การกำหนดให้มีรางวัลจูงใจ และปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน

3.4 ปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน

ภาวะผู้นำ เป็นศิลปะที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดปัญหา ตัดสินใจ วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาขององค์กร และความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3.4.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

เดวิด และคนอื่นๆ (David Richard and Necholas 1980: 321 อ้างถึงใน จุมพล หนีมพานิช 2547: 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่ผู้ตามมีความรู้สึกรู้สึกว่ามีความชอบธรรมสำหรับผู้ที่ใช้อำนาจ และจากแนวคิดของ โรเบิร์ต (Robert 1980: 300 อ้างถึงใน จุมพล หนีมพานิช 2547: 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะชักจูงหว่านล้อมให้ผู้อื่นแสวงหาเป้าหมายและเทคนิคที่จะทำให้นุ้คคลเหล่านั้นไปถึงเป้าหมาย

ชนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2548: 262) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะมีอิทธิพลและจูงใจบุคคลอื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ กระบวนการ ภาวะผู้นำเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายกลุ่ม การจูงใจ สมาชิกองค์การให้ทำงานบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อกลไกกลุ่มและวัฒนธรรมกลุ่ม ภาวะผู้นำต้องอาศัยการจูงใจ บุคคลจะไม่ได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้นำเว้นแต่เขาจะจูงบุคคลอื่น โดยได้ผู้นำที่มีเหตุผลในระดับหนึ่งเป็นผู้นำมีอำนาจ อิทธิพลต่อบุคคลอื่น และสามารถชักจูง บุคคลให้ทำงานได้

พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์ (2517: 126 - 127) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มี บุคลิกภาพดีเด่นมีความสามารถพิเศษในกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้น ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในกลุ่มมีความผูกพันและยอมรับซึ่งกันและกันจะมีสถานการณ์หนึ่งเกิดขึ้น และจะทำให้เกิดผู้นำและผู้ตาม

วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2547: 30) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการหรือพฤติกรรมการใช้อิทธิพลเพื่อควบคุมสั่งการ เกี่ยวข้องหรือจูงใจให้ผู้ตาม หรือ กลุ่มปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งพอจะสรุปความหมายของภาวะผู้นำได้ 2 ลักษณะ (1) กระบวนการหรือพฤติกรรมการใช้อิทธิพล เพื่อควบคุม กำกับ สั่งการ บังคับให้ผู้ตามปฏิบัติ หรือมีพฤติกรรมตามที่ผู้นำต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมาย (2) กระบวนการหรือพฤติกรรม การประสาน เกี่ยวข้อง จูงใจ กระตุ้น หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามเกิดความสนใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อบรรลุเป้าหมาย

เสนห์ จุ้ยโต (2547: 114) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ บุคคลในกลุ่มสมาชิกคนใดคนหนึ่งพยายามให้พฤติกรรมมีอิทธิพลเหนือสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เดียวกัน ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่บุคคลสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับทั้งในแง่ของความรู้ ความสามารถในทางวิชาการ สุขภาพดี จิตใจดี และเป็นบุคคลที่สามารถคล้อย ด้งดูใจ และชัก จูงใจให้ผู้อื่นยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยเขาไม่ได้ถูกบังคับให้กระทำแต่อย่างใด

3.4.2 ความสำคัญและลักษณะของความเป็นผู้นำ (Leadership)

จากความหมายของความเป็นผู้นำ คือ กระบวนการใช้อำนาจและหรือ บารมีในการจูงใจสมาชิกในกลุ่ม หรือทีมงานให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำได้นั้น นั่นคือความสำคัญ ของความเป็นผู้นำ คือ หัวใจของความเป็นผู้นำอันจะแสดงถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ ผู้นำ (สงวน สุทธิ เลิศอรุณ 2545: 298)

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551: 11) กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่ทำ ให้องค์การประสบความสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้นำคือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคง และช่วยเหลือ

บุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม หรือผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม มีความเป็นอิสระ กล้าหาญในการตัดสินใจ มีแรงกระตุ้น มีความกระตือรือร้นสูง มีความยืดหยุ่น

ผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้ (1) เป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้า และบรรลุผลสำเร็จ (2) เป็นผู้ที่มอบหมายแสดงการติดต่อสื่อสารและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา (3) การจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม (4) ผู้นำมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์กรและพนักงาน และ (5) เป็นผู้ที่สามารถใช้อำนาจอิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วย ตัวอย่างเช่น การมีอิทธิพลต่อผู้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ทางการบริหารที่ดำรงตำแหน่งอยู่

จากความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) และผู้นำ (Leader) ที่กล่าวข้างต้นทำให้สามารถแบ่งการวิเคราะห์ภาวะผู้นำกับสิ่งที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ (1) การศึกษาตัวผู้นำ (Leader) ว่าควรมีบุคลิกภาพอย่างไร ตำแหน่งอยู่ในระดับใด อำนาจหน้าที่เป็นอย่างไร ความรู้ความชำนาญที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำมีอะไรบ้าง ฯลฯ (2) การศึกษาผู้ตาม (Followers) ผู้นำที่มีภาวะผู้นำต้องให้ความสำคัญกับผู้ตามด้านค่านิยม บรรทัดฐานความสามัคคี ฯลฯ และ (3) การศึกษาสถานการณ์ (Situation) ว่างานในองค์กรมีอะไรบ้าง ผู้นำต้องดูแลบริหารจัดการโดยมีขอบเขตมากน้อยแค่ไหน ต้องรู้จักความเครียดและการบริหารจัดการความเครียดที่เกิดขึ้น รวมทั้งต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

นอกจากนี้ J.M. Burns และ Bernard M. Bass ได้อธิบายเกี่ยวกับความเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงว่ามี 2 ลักษณะ คือ ผู้นำที่เปลี่ยนแปลงคนอื่นโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม (transactional leader) กับผู้นำที่สามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความเชื่อ และความต้องการของผู้ตามให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น (transformational leader) จากผลการวิจัย Bass สรุปว่า transactional leader เป็นการเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ transformational leader เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีสิ่งใหม่เกิดขึ้น

ผู้นำที่เปลี่ยนแปลงคนอื่นโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม (transactional leader) ด้วยการจูงใจให้ทำงานหนักจนสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้วิธีการช่วยคนเหล่านั้นรู้จักรับผิดชอบงาน ระบุให้เห็นเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยผู้นำใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนบรรลุตามความต้องการของตัวเองและขององค์กรเป็นวิธีก่อให้เกิดความพอใจร่วมกัน หรือกล่าวอีกอย่างว่า ผู้นำมองการบริหารเหมือนกับลำดับของการเกิดขึ้นของกระบวนการดำเนินธุรกิจโดยใช้ระบบค่าตอบแทน อำนาจในการบริหารให้คนทำงานและจ่ายค่าตอบแทนเป็นการแลกเปลี่ยน

ผู้นำที่สามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความเชื่อ และความต้องการของผู้ตาม ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น (transformational leader) เป็นการเปลี่ยนผลประโยชน์ของแต่ละคนให้เป็นผลประโยชน์ที่ดีขึ้นขององค์กร เป็นวิธีการช่วยพัฒนาให้มองในแนวใหม่ แก้ปัญหาในแนวใหม่ ทำให้คนกล้าทำการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เร้าใจ และกระตุ้นให้ใช้ความพยายามที่มากขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จมากกว่าเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกมีความมุ่งมั่น เปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่มุ่งผลประโยชน์ตัวเองไปเน้นประโยชน์ขององค์กรและของกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงตัวเองในทางที่ดีขึ้น เพราะเห็นผู้นำเป็นแบบอย่างของความดี เช่น การเห็นแก่ส่วนรวม การเสียสละ ความเรียบง่าย ไม่ละโมภ ไม่เอาเปรียบ ฉลาด มีความคิดริเริ่ม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับ transactional leader เป็นผู้นำที่ทำให้ผู้ตามประสบผลสำเร็จของตัวเอง โดยที่งานขององค์กรได้รับประโยชน์ตามเป้าหมายด้วย เมื่อมองในแง่ของผลงาน transformational leader ทำให้งานขององค์กรบรรลุผลมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้นำจะใช้อำนาจอ้างอิง (referent power) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ผลมากกว่าที่วางแผนไว้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโต

3.4.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำ

ธนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2548: 261 - 262) ได้จำแนกองค์ประกอบของการเป็นผู้นำมี 4 ประการ ดังนี้ (1) ความสามารถในการใช้อำนาจให้เกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับ ลักษณะของอำนาจและความแตกต่างระหว่างอำนาจ และอำนาจหน้าที่ (2) ความสามารถในการใช้แรงจูงใจบุคคลทุกระดับและทุกสถานการณ์ เป็นความสามารถในการเข้าใจบุคคล สามารถใช้ทฤษฎีการจูงใจ ชนิดของอิทธิพลการจูงใจ ลักษณะของระบบการจูงใจ สามารถใช้ความรู้กับบุคคลและสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจทฤษฎีการจูงใจ และเข้าใจส่วนประกอบในการจูงใจ และสามารถประยุกต์ใช้ได้ (3) ความสามารถในการชักนำ ความสามารถที่จะให้ผู้ตามใช้ความสามารถในการทำงานของกลุ่ม ในขณะที่การใช้ผู้จูงใจจะเป็นจุดกลางของผู้ได้บังคับบัญชา และ (4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ สิ่งสำคัญของการจูงใจขึ้นกับความคาดหวังรางวัลที่ได้รับ และความพยายามที่จะได้รับร่วมกับปัจจัยอื่นๆ เช่น สิ่งแวดล้อมตลอดจนบรรยากาศองค์กร การระลึกถึงปัจจัยเหล่านี้ จะต้องนำไปใช้สำหรับพฤติกรรมผู้นำและพัฒนาทฤษฎีต่างๆ การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะนำไปสู่ทัศนะกลุ่มบุคคลงานเบื้องต้นของผู้บริหาร คือ การออกแบบ และการรักษาสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เอื้อต่อการทำงานของพนักงาน

เรื่องยศ ปรีดี (2542: 50) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้นำ) ใช้อิทธิพลและอำนาจของตนชักนำให้บุคคลอื่น (ผู้ตาม) มีความกระตือรือร้นเต็มใจใน

สิ่งที่เขาต้องการ โดยมีเป้าหมายขององค์กรเป็นจุดหมายปลายทาง ความสามารถในการมีศิลปะในด้านภาวะผู้นำนั้นประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ (1) ความสามารถในการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ (2) ความสามารถเข้าใจมนุษย์ที่มีแรงจูงใจแตกต่างกัน ตามสภาพของเวลาและสถานการณ์ต่างๆ (3) ความสามารถในการสร้างแรงคล้อยให้ผู้ที่บังคับบัญชาใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มใจในการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย และ (4) ความสามารถในการจัดบรรยากาศ สามารถกระตุ้นและจูงใจให้ปฏิบัติงานเต็มตัวในการปฏิบัติตามภารกิจต่างๆ และสรุปคุณสมบัติที่เป็นบุคลิกภาพทางสำคัญของผู้นำไว้ว่า ต้องซื่อสัตย์ กล้าหาญ ความสามารถ คุณธรรม และสิ่งที่ช่วยเสริมเพิ่มขึ้นอีก คือ บุคลิกดี น่านับถือ พุดเก่ง เสียงดี นำฟัง ฉลาด มีเกียรติ เข้าสังคม วางตัวการกระทำต่างๆ เหมาะสม

ผู้นำมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ที่บังคับบัญชาในการจูงใจหรือชี้นำพฤติกรรมให้เป็นไปอย่างที่คุณต้องการ โดยอาศัยรูปแบบและบทบาทต่างๆ ของความเป็นผู้นำมาใช้บริหารจัดการภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็น ตัวแปรหนึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “บทบาทผู้นำหมู่บ้าน” หมายถึง การที่ผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้าน มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน เป็นผู้ที่บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ ผู้นำหมู่บ้านสามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและสนับสนุนให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

3.5 ปัจจัยด้านบทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มหรือคนในชุมชน มีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในการร่วมคิด ร่วมทำในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย มีจิตสำนึกที่ดีต่อกลุ่มในการร่วมกันพัฒนา และร่วมทำกิจกรรมในชุมชน ตลอดจนการมีพื้นฐานการนับถือศาสนาและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ซึ่งจะ使人ในชุมชนมีความผูกพันและมีความเอื้อเฟื้อต่อกันยิ่งขึ้น (<http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>)

กรมทรัพยากรน้ำ (2551) พบว่า คุณสมบัติของสมาชิกมีความสำคัญต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ (1) ความตระหนักในปัญหา ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากทรัพยากรน้ำขาดแคลน น้ำเสีย (2) เห็นคุณค่าความสำคัญ

ของทรัพยากรน้ำ (3) มีความเสถียร มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา (4) มีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การจัดการน้ำที่ดี ที่ถูกต้อง (5) ความเข้าใจในกิจกรรมของชุมชน (6) การประกอบอาชีพ อาชีพที่ แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ทำให้สมาชิกไม่ค่อยมี เวลาว่างเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้ที่มีอาชีพไม่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลองจะเห็นประโยชน์ และความสำคัญของน้ำมีน้อยลง (7) การให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญแก่ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในชุมชน และ (8) การเห็นคุณค่าของชุมชน (<http://www.sut.ac.th/im/mun/participitate%20factor.htm>)

สรุปได้ว่า การที่ราษฎรในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ระดับหมู่บ้านให้บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุดนั้น บทบาทราษฎรในหมู่บ้านจะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจะได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่ง โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “บทบาทของ ราษฎรในหมู่บ้าน” หมายถึง การที่ราษฎรในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน มีจิตสำนึกหรือจิตอาสาที่ ดี และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็น อย่างดี มีความตระหนักในปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือสังคม และร่วมกันดูแลรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน เห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามา ปฏิบัติงานในหมู่บ้านและไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของสังคม

3.6 ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

กรมทรัพยากรน้ำ (2551) พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนมีความสำคัญต่อปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย (1) ความ สามัคคีกันทั้งในระดับหมู่บ้านกันเอง สามัคคีกันระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานท้องถิ่น (2) มีการ รวมกลุ่ม (3) ร่วมกันจัดทำแผนชุมชน (4) สมาชิกสู้บทบาทหน้าที่ และให้ความร่วมมืออย่าง พร้อมเพรียง (5) สร้างกฎเกณฑ์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประเพณีปฏิบัติ (6) ความ ต่อเนื่องของการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ (7) มีประเพณีอันดีงาม กฎหมู่บ้าน และ (8) กรรมการ หมู่บ้าน/ชุมชนรับผิดชอบขั้นขั้นแข็ง (<http://www.sut.ac.th/im/mun/participitate%20factor.htm>)

สรุปได้ว่า การที่ราษฎรในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ระดับหมู่บ้านให้บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุดนั้น ความเข้มแข็งของหมู่บ้านเป็นปัจจัยสำคัญประการ หนึ่งที่ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัย จะได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่ง โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน” หมายถึง สภาพการดำเนินงานของประชาชนในหมู่บ้านโดย ประชาชนในหมู่บ้านมีความรักและสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยไม่มีความแตกแยกและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ผู้นำหมู่บ้านทุกฝ่าย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และ ผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกันและให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี หมู่บ้านมีแผนชุมชนและนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ราษฎรในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพ กฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามา ปฏิบัติงานในพื้นที่ และราษฎรในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มี คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหา ยาเสพติด และปัญหาด้านความมั่นคงที่ร้ายแรง

3.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบราชการไทย พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2550) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างระบบราชการให้เป็นระบบเปิด และการเสริมสร้างเครือข่ายการ มีส่วนร่วมสำหรับการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการในระดับจังหวัด ซึ่งมี 2 ทาง คือ สร้างความพร้อมและศักยภาพจากภายในส่วนราชการจังหวัดออกไปสู่ประชาชน และ ความพร้อมและศักยภาพของภาคประชาชนเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารราชการ ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536 อ้างถึงใน นพวรรณ เสวตานนท์ 2546: 18) ได้ เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม 3 ประการคือ (1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ (2) ปัจจัยโครงสร้างของ โอกาส และ (3) ปัจจัยด้านอำนาจ

บัญญัติเกี่ยวกับแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ กำหนดไว้ว่า

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ กำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการ ท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้าง พื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความ พร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนใน จังหวัดนั้น

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการที่พัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) พบว่า การรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เกิดจากมูลเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ ได้รับการแนะนำส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น (<http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>)

สรุปได้ว่า การที่ราษฎรภายในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้น การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการสนับสนุน การแนะนำส่งเสริมในการกระตุ้นให้ราษฎรเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มกันสนับสนุนต่อการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้ศึกษาจะได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่ง โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง” หมายถึง ทุกหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านมากขึ้น หน่วยงานราชการของอำเภอได้ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับราษฎร เพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆโดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่และรัฐบาลและหน่วยงานราชการได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก

3.8 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ชินรัตน์ สมสืบ (2550: 288) กล่าวถึง ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O. 1106) ในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานของระบบการมีส่วนร่วมในภาครัฐที่มี 6 เกณฑ์ เกณฑ์มาตรฐานที่ 3 ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์หนึ่งที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีส่วนร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดให้มีการทำเอกสารจดหมายข่าว เป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อมูลต่างๆ แก่สาธารณะ เกณฑ์มาตรฐานที่ 6 ความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องคือ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์

แก่ประชาชน ชุมชนต่างๆ ถึงผลประโยชน์ของการเข้าร่วม รวมถึงผลได้ผลเสียและค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงใน ไพจิตร ไตรวงศ์ชัย 2538: 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ (1) มีความเกี่ยวข้องทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ และด้านการทำงาน (2) มีการประสานงาน เพื่อบรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม และมีการติดต่อสื่อสารทั่วไประหว่างบุคคลในกลุ่มนั้น และ (3) มีความรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว เป็นความรู้สึกร่วมที่ผูกพันกับการทำงานและการเชื่อถือไว้วางใจ

ชูเกียรติ ภัยดี (2536 อ้างถึงใน นพวรรณ เสวตานนท์ 2546: 18) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ (3) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543: 167) กล่าวถึง ปัจจัยที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ (1) การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไป ผลที่จะติดตามมาของการกระทำที่ได้นำเสนอเพื่อที่ประชาชนจะได้เลือกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร (2) การให้ข้อมูลกับสาธารณชนโดยทั่วไป เกี่ยวกับผลที่จะตามมาของการที่จะไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอ (3) การแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อจะรู้ว่าเขาจะมีส่วนร่วมอย่างไร ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม (4) การจัดหาช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุกส่วนของสาธารณชนแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ และ (5) การสร้างความมั่นใจว่าความคิดเห็นจากทุกส่วนในชุมชนจะได้รับการเก็บรวบรวม

ถวิลวดี บุรีกุล (2547: 271) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัย ดังต่อไปนี้ (1) ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เสนอโครงการนั้นๆ ให้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม (2) ข้อมูลทางเทคนิค เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน และ (3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีความเชื่อใจกันระหว่างประชาชนกับผู้เสนอโครงการหรือระหว่างประชาชนด้วยกันเองในการที่จะรับฟังข้อมูลของกันและกัน

ในยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ใครมีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยย่อมได้เปรียบ ในการประกอบกิจการทั้งปวง เพราะในอนาคตการแข่งขันทางการค้า การแข่งขันอาชีพจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับงานในหน้าที่จึงมีความสำคัญยิ่งต่องานอาชีพของตน ซึ่งถือเป็นสิ่งประกอบสำคัญที่ทำให้การทำงานมีความสุขและประสบความสำเร็จด้วยดี การรับทราบข้อมูลข่าวสารมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. รับทราบข่าวสารจากสื่อสารมวลชนทุกชนิด เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร และเครื่องมือโทรคมนาคมอื่นๆ
 2. รับทราบข่าวสารข้อมูลจากแหล่งข่าว หมายถึง การหาข่าวด้วยตนเอง หรือ มอบหมายให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องหรือแต่ละพื้นที่ที่จะเป็นการได้ข้อมูล ที่ถูกต้องที่สุด มีประโยชน์มากสำหรับงานอาชีพของตน เช่น การสำรวจความต้องการของผู้บริโภค สำรวจแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าแต่ละชนิด
 3. การรับทราบข่าวสารจากการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาดูงาน จะเป็น ประโยชน์ในการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานในอาชีพของตน เพราะจะได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
 4. การรับทราบข่าวสารข้อมูลในกลุ่มอาชีพ เช่น จากสมาคม ชมรม สหกรณ์ ตลาดหลักทรัพย์ จะมีประโยชน์สำหรับการรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวที่ทันสมัยในงาน อาชีพเดียวกัน ทั้งยังสามารถคาดการณ์แนวโน้มของปัจจุบันและอนาคตได้
 5. การรับทราบข่าวสารข้อมูลจากหน่วยงานของทางราชการ ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะรัฐบาลจะพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายใน ครอบครัว โดยจะตั้งหน่วยงานส่งเสริมงานอาชีพ ตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ครอบคลุมทุก อาชีพ ดังนั้น บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในงานอาชีพของตนต้องติดต่อขอทราบข่าวสาร จากส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 6. การรู้จักการวิเคราะห์ข่าวเป็นขั้นตอนสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการกลั่นกรองข้อมูล ที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาสรุปให้เกิดประโยชน์ต่องานอาชีพของตน โดยยึดหลักการสำคัญ คือ (1) ที่มาของข่าวหรือแหล่งข่าว มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด (2) วิธีการได้มาซึ่งข่าวสาร หมายถึง วิธีการเก็บข้อมูลหรือบุคคลให้ข่าว มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถน่าเชื่อถือ หรือไม่ (3) ศึกษาแนวโน้ม คือ การดูข้อมูลย้อนหลังหลายๆ ปี เพื่อดูแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นใน อนาคต และ (4) ศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อการเลือกแนวทางหรือตัดสินใจนำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ต่องาน อาชีพของตนไปวางแผนในการทำงาน
- สรุปได้ว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยของประชาชนจะมีความสำคัญ ยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ซึ่งถือเป็นสิ่งประกอบสำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จด้วยดี ส่งผลสะท้อนให้ราษฎรภายในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ระดับหมู่บ้านในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่งในการวิจัย ครั้งนี้ โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์” หมายถึง ในหมู่บ้านมีการจัด ประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆตาม รูปแบบของการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการหลากหลาย

ช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เช่น มีหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น มีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น มีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น และประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็วและเป็นกันเอง

3.9 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

Reeder (1974: 39 – 53) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ (1) การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบ วิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง (2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง (3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตน (4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา (5) ความคาดหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหมายว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่น (6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น (7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ (8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ (9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา (10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น และ (11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติ เมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีให้ทำในกิจกรรมนั้นๆ

เมย์ (อ้างถึงใน สายพิน ทับล้อม 2539: 20) พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจสูง

Creighton (อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์ 2543: 158 - 161) พบว่า การที่บุคคลเลือกมีส่วนร่วมในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นขึ้นกับปัจจัย 6 ประการ คือ (1) ความใกล้ชิดปัญหา (2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ (3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ (4) ประเด็นทางด้านสังคม / สิ่งแวดล้อม (5) ค่านิยม และ (6) อำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

สรุปได้ว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น จะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในหมู่บ้านประสบความสำเร็จด้วยดี ส่งผลให้ราษฎรในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาเป็นตัวแปรหนึ่ง โดยใช้ชื่อตัวแปรว่า “ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น” หมายถึง การที่หมู่บ้าน มีความสงบเรียบร้อย และราษฎรและชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการช่วยเหลือตรงตามความเดือดร้อนและได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของตนเองและตรงตามลักษณะของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละพื้นที่หรือชุมชน และช่วยสร้างความรักและความสามัคคีกันของคนในชาติ ที่เป็นพื้นฐานหลักของการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ

4. สภาพทั่วไปของอำเภอตากใบ

4.1 ประวัติความเป็นมา

คำว่า “ตากใบ” มีการสันนิษฐานกันว่ามาจากชื่อชาวไทยมุสลิมคนหนึ่งชื่อว่า “ตาบา” ซึ่งเป็นคนแรกที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในตากใบ ต่อมา มีประชาชนจากที่ต่าง ๆ ได้อพยพเข้าไปอยู่กับตาบาเพิ่มขึ้นรวมทั้งชาวไทยพุทธจากภาคกลางด้วย จนกลายเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นจึงเรียกหมู่บ้านดังกล่าวว่า “บ้านตาบา” แต่เดิมบ้านตาบาเป็นแขวงขึ้นกับเมืองกลันตันอยู่ในเขตตำบลเจ๊ะเห ชาวกลันตันและชาวมลายูโดยทั่วไปจึงยังนิยมเรียกอำเภอตากใบว่า “อำเภอเจ๊ะเห”

เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2452 รัฐบาลไทยและรัฐบาลอังกฤษได้ลงนามร่วมกันในสนธิสัญญาฉบับหนึ่ง มีใจความว่ารัฐบาลไทยยินยอมยกดินแดนมลายู ซึ่งประกอบด้วย ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู เปอร์ลิส รามันเขตใต้ และเกาะลังกาวิ ให้แก่รัฐบาลอังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนกับที่อังกฤษยินยอมให้คนในบังคับอังกฤษในประเทศไทยทั้งที่เป็นชาวยุโรปและเอเชียขึ้นตรงต่อศาลไทยในกรณีกระทำความผิด นอกจากนั้นรัฐบาลอังกฤษได้ออกเงินกู้จำนวนหนึ่งให้

รัฐบาลไทยเพื่อสร้างทางรถไฟสายใต้ จากจังหวัดเพชรบุรีลงไปจนถึงเขตแดนไทยปลายแหลมมลายู ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี (อำเภอตากใบ ม.ป.ป.) แสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ไทยทำสัญญากับอังกฤษในปี พ.ศ. 2452

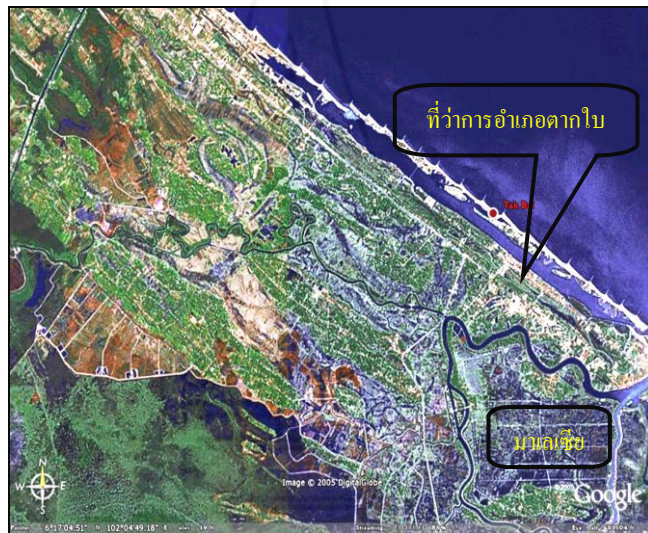
ในการแบ่งเขตกันครั้งนั้นได้ถือเอาสันเขาและร่องน้ำเป็นหลัก เป็นผลทำให้ไทยเราต้องเสียดินแดนรามันและระแงะเขตใต้เป็นเนื้อที่จำนวนประมาณ 3,864 ตารางกิโลเมตร ให้แก่อังกฤษ และอังกฤษยอมยกตำบลเจ๊ะเห ซึ่งเป็นดินแดนตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐกลันตัน ซึ่งมีเนื้อที่ 256 ตารางกิโลเมตร ให้แก่ไทย ในการเจรจาเพื่อแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2452 ฝ่ายรัฐบาลไทยได้ใช้พระไตรรัตนานุกภาพ คืออนุภาพของพระรัตนตรัยเข้าช่วยปกป้องคุ้มครอง กล่าวคือในบริเวณตำบลเจ๊ะเห มีวัดที่สำคัญและเก่าแก่อยู่คือ “วัดชลาธาราลิงเห” ทางฝ่ายไทยได้อาศัยวัดนี้เป็นสิ่งต่อรองในการเจรจาเพื่อรักษาดินแดนเจ๊ะเห ให้คงอยู่ในราชอาณาจักรไทยสืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน วัดดังกล่าวจึงมีชื่อเรียกว่า “วัดพิทักษ์แผ่นดินไทย” หรือ “วัดพิทักษ์เจ๊ะเห” หลังจากเจ๊ะเหได้เป็นดินแดนไทยอย่างแน่นอนแล้ว ในวันที่ 22 สิงหาคม ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452) รัฐบาลไทยได้ประกาศตั้งตำบลเจ๊ะเหขึ้นเป็นอำเภอตากใบ ตามชื่อหมู่บ้านตาบา เป็นอำเภอหนึ่งของเมืองนรา หรือจังหวัดนราธิวาสในปัจจุบัน โดยมีขุนสมานชาติวิสุทธ์ (เปลี่ยน กาญจนรัตน์) เป็นนายอำเภอคนแรก (1 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 - 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2455)

ในปีพ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อบางนราเป็นเมืองนราธิวาส และอีก 3 ปีต่อมาเปลี่ยนเป็นจังหวัด ส่วนอำเภอนั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อตรงกับตำบลที่ตั้งที่ว่าอำเภอ ทำให้ในระหว่างปี

พ.ศ. 2458 - 2481 อำเภอตากใบมีชื่อใหม่ว่า “อำเภอเจ๊ะเห” ตามชื่อ ตำบลบ้านที่ตั้งตัวที่ว่าการอำเภอ หลังจากนั้นได้เปลี่ยนกลับมาเรียกว่า “อำเภอตากใบ” ตามเดิมจนถึงปัจจุบัน

4.2 สภาพทั่วไป

อำเภอตากใบเป็นอำเภอหนึ่งใน 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ประมาณ 253.45 ตารางกิโลเมตร หรือ 158,125 ไร่ ที่ว่าการอำเภอตากใบตั้งอยู่ที่ถนนพิทักษ์ประชากิจ หมู่ที่ 3 บ้านเจ๊ะเห ตำบลเจ๊ะเห ในเขตเทศบาลเมืองตากใบ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ตามถนนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4084 เป็นระยะทางประมาณ 33 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 1,182 กิโลเมตร (อำเภอตากใบ 2553)

ภาพที่ 2.3 แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศอำเภอตากใบ

4.2.1 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อทะเลอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดต่ออำเภอสุไหงปาดี และอำเภอสุไหงโก-ลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อทะเลอ่าวไทย และประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่ออำเภอสุไหงปาดี และอำเภอเมืองนราธิวาส

4.2.2 การปกครอง อำเภอตากใบ แบ่งการปกครอง ได้ดังนี้

1) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค อำเภอตากใบเป็นอำเภอหนึ่งใน 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส มีหน่วยงานราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในพื้นที่ทั้งหมด 24 แห่ง ประกอบด้วยหน่วยงานราชการ 18 แห่งและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ 6 แห่ง

2) การปกครองท้องที่ อำเภอตากใบได้แบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน ได้แก่

(1) ตำบลเจ๊ะเห	มีจำนวน 4 หมู่บ้าน
(2) ตำบลพร่อน	มีจำนวน 6 หมู่บ้าน
(3) ตำบลบางขุนทอง	มีจำนวน 6 หมู่บ้าน
(4) ตำบลนาค	มีจำนวน 4 หมู่บ้าน
(5) ตำบลไพรวัน	มีจำนวน 10 หมู่บ้าน
(6) ตำบลศาลาใหม่	มีจำนวน 8 หมู่บ้าน
(7) ตำบลเกาะสะท้อน	มีจำนวน 9 หมู่บ้าน
(8) ตำบลโฆยิต	มีจำนวน 5 หมู่บ้าน

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอตากใบ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดจำนวน 8 แห่ง ได้แก่

- (1) เทศบาลเมืองตากใบ (ตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลเจ๊ะเหบางส่วน)
- (2) องค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน (ตั้งอยู่ในพื้นที่ของตำบลพร่อนทั้งหมดและตำบลเจ๊ะเหบางส่วน)
- (3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง
- (4) องค์การบริหารส่วนตำบลนาค
- (5) องค์การบริหารส่วนตำบลไพรวัน
- (6) องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาใหม่
- (7) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสะท้อน
- (8) องค์การบริหารส่วนตำบลโฆยิต

4.2.3 ภูมิประเทศ สภาพภูมิประเทศของอำเภอตากใบส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีป่าละเมาะปกคลุมอยู่ทั่วไป แหล่งน้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำกร่อยและน้ำเค็ม แหล่งน้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำตากใบ พรุโต๊ะแดง เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีน้ำขังตลอดปี และมีคลองชลประทานโครงการชลประทานมูโนะ ซึ่งขุดตามโครงการพระราชดำริ มีป่าสงวนแห่งชาติ 3 แปลง คือ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าโคกจะโก ป่าโคกไม้เรือ และป่าลุ่มน้ำบางนราแปลง 2

4.2.4 ภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศของอำเภอตากใบ มีลักษณะคล้ายกับอำเภออื่นๆในจังหวัดนราธิวาส เนื่องจากอยู่ติดฝั่งทะเลอากาศจึงอบอุ่นสบาย มี 2 ฤดู คือ ฤดูฝน และ ฤดูแล้ง ฝนตกชุกระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม

4.2.5 ขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวอำเภอตากใบนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 80 และนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด จึงมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างประเพณีทางศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และคตินิยมพื้นบ้านดั้งเดิมเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ ที่มีประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม โดยมีประเพณีที่สำคัญ เช่น การบวชนาค ประเพณีแห่พระ งานขึ้นปีใหม่ของไทยรับเจ้าเข้าเมือง พิธีลาซังของชาวนา พิธีทำบุญเดือนสิบหรือวันสารทไทย ประเพณีวันลอยกระทง การถือศีลอด งานเมาลิด พิธีเข้าสู่นัด การละเล่นพื้นบ้านคิเกสุดู และวันรายอออาดีอัฮา เป็นต้น

4.2.6 อาชีพ การประกอบอาชีพที่สำคัญของราษฎรชาวอำเภอตากใบ ได้แก่

- 1) อาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำประมงชายฝั่ง เป็นต้น
- 2) อาชีพรับจ้าง เช่น รับจ้างในสถานประกอบการ ขายแรงงาน และทำงานในประเทศมาเลเซีย เป็นต้น
- 3) อาชีพด้านการค้าขาย มีทั้งการค้าภายในและการค้าชายแดน เพราะมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนของประเทศมาเลเซีย
- 4) ธุรกิจบริการ เช่น รับเหมาก่อสร้าง ร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า หรือผ้าคลุมผมสตรี และร้านบริการอื่นๆ เป็นต้น
- 5) อาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ เช่น ตำรวจ ทหาร ครู พยาบาล พนักงานธนาคาร พนักงานการไฟฟ้า เป็นต้น
- 6) อาชีพอื่นๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก การผลิตน้ำจืดจากปลาทะเล การทำข้าวเกรียบจากปลาทะเล การสานเสื่อกระจูด และการทอผ้า เป็นต้น

4.2.7 คำขวัญอำเภอตากใบ อำเภอตากใบมีคำขวัญที่สะท้อนภาพของอำเภอ คือ “หาดทรายเกาะยาว อุ้ข้าวปลาอาหาร แหล่งตำนานโคกอิฐ ตลาดประชิดชายแดน วัดพิทักษ์แผ่นดิน ถิ่นปลายสุดสยาม สามแม่ น้ำบรรจบ”

4.3 ประชากร

อำเภอตากใบมีประชากรรวมทั้งสิ้น 67,320 คน โดยแบ่งเป็นประชากรชาย 33,208 คน คิดเป็นร้อยละ 49.33 ประชากรหญิง 34,112 คน คิดเป็นร้อยละ 50.67 มีจำนวนครัวเรือน 15,026 ครัวเรือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 4.5 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอตากใบ ณ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2553)

5. หลักการปกครองท้องที่ในระดับหมู่บ้าน

5.1 ลักษณะการปกครองหมู่บ้าน

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ได้บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะปกครองหมู่บ้าน (กรมการปกครอง 2551: 32 - 39) ไว้ดังนี้

5.1.1 การตั้งหมู่บ้าน ตามมาตรา 8 กำหนดไว้ว่า บ้านหลายบ้านอยู่ในท้องที่อันหนึ่งซึ่งควรอยู่ในความปกครองอันเดียวกันได้ ให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่ง ลักษณะที่กำหนดหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือความสะดวกแก่การปกครองเป็นประมาณ คือ

ข้อ 1 ถ้ามีคนอยู่รวมกันมาก ถึงจำนวนบ้านน้อยให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญประมาณราว 200 คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง

ข้อ 2 ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้าและจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้านแล้ว จะจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้

5.1.2 การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การออกจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

1) การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน ตามมาตรา 9 ได้กำหนดไว้ว่า ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองหมู่บ้านละ 2 คน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่าสองคน ให้ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย และในหมู่บ้านใด ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นสมควร

ตามมาตรา 13 ได้กำหนดไว้ว่า การเลือกผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้กระทำโดยวิธีลับทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ใหญ่บ้านให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน 3 คนและราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้านจำนวน 4-7 คน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ส่วนการแต่งตั้งกรรมการ วิธีการเลือกประธานคณะกรรมการ และวิธีการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อราษฎรส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งและให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ในกรณีที่ผู้รับเลือกมี

คะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก ทั้งนี้เมื่อนายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้วให้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่มีการคัดค้านว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านได้รับเลือกมาโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวน และถ้าผลการสอบสวนได้ความตามที่มีผู้คัดค้านให้รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งโดยเร็ว ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านตามกรณีดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านได้กระทำลงไปในขณะที่ดำรงตำแหน่ง

2) การแต่งตั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่นั้นร่วมกันพิจารณาคัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ โดยกำนันรายงานไปยังนายอำเภอเพื่อออกหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐาน และให้ถือว่าเริ่มดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่นายอำเภอออกหนังสือสำคัญ และอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี และต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุเช่นเดียวกันกับที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งอีกด้วย

3) การออกจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุครบหกสิบปี
- (2) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ลาอุปสมบทหรือบรรพชาตามประเพณี มิให้ถือว่ามิได้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 (5)
- (3) ตาย
- (4) ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก
- (5) หมูบ้านที่ปกครองถูกยุบ
- (6) เมื่อราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ในหมู่มานั้นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมดเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนั้นให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
- (7) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอว่าบกพร่องในหน้าที่ หรือประพฤติคนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
- (8) ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกินสามเดือน เว้นแต่เมื่อมีเหตุอันสมควรและได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ

(9) ขาดการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่นายอำเภอเรียกประชุมสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันควร

(10) ถูกปลดออกหรือไล่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(11) ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

5.2 การบริหารราชการในระดับหมู่บ้าน

5.2.1 ภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ กรมการปกครองเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการของประเทศไทย โดยมีรูปแบบการบริหารราชการด้าน “การปกครองท้องถิ่น” ที่มีองค์กรของรัฐคือ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านอยู่ทั่วประเทศ มีภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน โดยมีวัตถุประสงค์หลักด้านการปกครองท้องถิ่น (กรมการปกครอง 2551: 70 - 82) ดังนี้

- 1) การปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปได้จริงตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457
- 2) การป้องกันภัยอันตรายของราษฎร และรักษาความสงบในพื้นที่
- 3) การที่เกี่ยวกับความแฟงและความอาญา
- 4) การป้องกันโรคภัย
- 5) บำรุงการทำนาค้าขาย ป่าไม้ และทางไปมาต่อกัน
- 6) บำรุงการศึกษา
- 7) การเก็บภาษีอากร
- 8) หน้าที่เบ็ดเสร็จ (หน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอื่นๆ และหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อราชการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด)

5.2.2 เป้าประสงค์ของกรมการปกครอง

ชรินทร์ บัวประเสริฐ (รองอธิบดีกรมการปกครอง 2547) ได้บรรยายในหลักสูตรปลัดอำเภอผู้ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งที่ได้รับการปรับปรุงกำหนดตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 เมื่อวันที่ 12 และ 13 กรกฎาคม 2547 ณ วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พอสรุปได้ว่า กรมการปกครองมีเป้าประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2) ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

3) ประชาชนทั่วประเทศได้รับการบริการที่มีมาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง

4) ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดี

มงคล สุระสัจจะ (2553) ได้กล่าวให้โอวาทแก่นักศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ไว้ตอนหนึ่งว่า โลกของเราได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งในทางที่สร้างสรรค์ และก็มีทั้งในทางที่ทำลาย ซึ่งการสร้างสรรค์และทำลายนี้ก็จะไปอย่างรวดเร็วและก็จะรุนแรง สิ่งที่เราจะทำกันต่อไป คือ ต้องปรับตัวให้เปลี่ยนแปลงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ สร้างความดีให้เกิดขึ้นในแผ่นดินนี้ด้วยการที่เราจะต้องจงรักภักดี จะต้องนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปปฏิบัติให้บังเกิดขึ้นเป็นจริงในบ้านเมืองของเราให้จงได้ นั่นก็คือพระบรมราโชวาทที่ว่า “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั่นคือการน้อมนำพระบรมราโชวาทนี้ไปปรับใช้โดย

ประการที่หนึ่ง ใช้หลักธรรมาภิบาลในการดูแลปกครองพี่น้องให้ความเป็นธรรมกับพี่น้องประชาชนในเขตปกครองของเรา และอำนวยความสะดวกให้กับพี่น้องประชาชน ให้คำปรึกษาหารืออย่างไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ประการที่สอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องรักษาความสามัคคี รักษาความสามัคคี และรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเพื่อที่จะร่วมกันพัฒนาบ้านเมืองให้กลับสู่ภาวะปกติให้ประชาชนอยู่ด้วยกันด้วยความรักความสามัคคี ความเอื้ออาทร และสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสังคมไทยของเราให้จงได้

ประการที่สาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องร่วมมือกับทุกฝ่าย ที่จะน้อมนำพระบรมราโชวาทแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในพื้นที่ให้บังเกิดผลให้เป็นจริงดังนั้นก็ถือว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอเหมาะพอควร ความมีภูมิคุ้มกัน ที่เราจะต้องมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น แต่จะต้องประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์เกื้อกูลกับส่วนรวมเป็นหลักจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะต้องไม่ไปเบียดเบียนผู้บริโภคร แล้วจะต้องไม่ไปทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าปฏิบัติได้ดังนี้ก็จะได้ว่าเราได้ร่วมมือร่วมใจกันแสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสร้างความสุขให้แก่บ้านเมือง

5.2.3 อำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอ ในอำเภอหนึ่งมีพนักงานปกครองคณะหนึ่งเรียกว่า กรมการอำเภอ ซึ่งประกอบด้วย นายอำเภอ ปลัดอำเภอ และสมุหบัญชีอำเภอ ทำหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เพื่อบริหารราชการหรือปกครองอำเภอนั้นให้เรียบร้อยเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อสั่งการของทางราชการ รวมทั้งนโยบาย แผนงาน และโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของรัฐบาลด้วย

ในการบังคับบัญชาสั่งการและการกำกับดูแลในระดับหมู่บ้านนั้น นอกจากนายอำเภอจะกำกับดูแลและสั่งการด้วยตนเองแล้ว ยังสามารถกำกับดูแลและสั่งการผ่านกระบวนการบริหารราชการของหน่วยงานที่สำคัญ ดังนี้

- 1) หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ระดับอำเภอ
- 2) สำนักงานบริหารราชการตำบล หรือปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล
- 3) กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล
- 4) ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- 5) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 6) องค์กรจัดตั้งอื่นๆ เช่น ชุตริศึกษาความปลอดภัยหมู่บ้าน(ชรบ.) และ

กองร้อยอาสาสมัครรักษาดินแดนอำเภอ เป็นต้น

5.2.3 อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการบริหารราชการหรือการปกครองท้องที่ในระดับหมู่บ้านนั้น มีเจ้าพนักงานซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรงคือ กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ทำหน้าที่กำกับดูแลการปกครองท้องที่ทุกหมู่บ้านในเขตการปกครองระดับตำบล ส่วนผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำในเขตการปกครองระดับหมู่บ้านที่ตนรับผิดชอบ ทำหน้าที่กำกับดูแลและประสานการบริหารราชการหรือปกครองหมู่บ้านนั้นให้เรียบร้อยเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อสั่งการของทางราชการ รวมทั้งนโยบาย แผนงาน และโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของรัฐบาล ร่วมกับทุกหน่วยงานของรัฐที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

- 2) สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น
- 3) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ
- 5) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 6) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ
- 7) อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร
- 8) แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัด ป้องกันภัยอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย
- 9) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
- 10) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย
- 11) ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านถือเป็นผู้นำหลักของหมู่บ้านตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช 2457 ที่แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นตัวแทนของราษฎรในหมู่บ้าน จึงเป็นตัวกลางที่คอยเชื่อมประสานการพัฒนาหมู่บ้านให้บรรลุผลตามเป้าหมายในการพัฒนาของรัฐและตรงตามความต้องการของราษฎร

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการหมู่บ้าน

ในการบริหารจัดการหมู่บ้านให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) นั้น มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาหมู่บ้านประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน เพราะการพัฒนาตามนโยบาย แผนงาน และโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ภาครัฐหรือรัฐบาลได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในระดับหมู่บ้านนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการดำเนินงานที่เป็นระบบเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตนเองได้ ดังนั้นรัฐจึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับหมู่บ้านไว้หลายประการ ดังที่ได้บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) และตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 (กรมการปกครอง 2551: 47 - 48) พอสรุปได้ดังนี้

6.1 องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

6.1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งให้มี

คณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วย

1) กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง มีดังนี้ ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน และผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการหมู่บ้าน

2) กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ นายอำเภอแต่งตั้งผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 - 10 คน

6.1.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

จะเห็นได้ว่ารัฐได้กำหนดให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมคัดเลือกตัวแทนของตนเข้ามาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน

6.2 การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ภาครัฐได้กำหนดแนวทางในการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พอสรุปได้ดังนี้

6.2.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยจ่ายเป็นเงินอุดหนุนให้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

6.2.2 สามารถจัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน อาจมีรายได้เพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและกิจการสาธารณะของหมู่บ้าน (กรมการปกครอง 2551: 105 - 106) ดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่กลุ่มหรือองค์กรภายในหมู่บ้านจัดสรรให้
- 2) เงินอุดหนุนจากส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 4) รายได้จากการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน

6.3 ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีช่องทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหมู่บ้านและร่วมรับบริการจากภาครัฐได้หลากหลายช่องทาง พอสรุปได้ ดังนี้

6.3.1 การเข้าร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เมื่อหมู่บ้านมีการจัดการประชุมราษฎรเพื่อชี้แจงข้อราชการหรือเพื่อการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของหมู่บ้านก็มีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เช่น การเข้าร่วมประชุมประชาคมประจำเดือนของหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชน และการเข้าร่วมประชุมประชาคมตามข้อกำหนดของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน (พนม.) เป็นต้น

6.3.2 การแจ้งข่าวสารหรือข้อมูลต่างๆให้แก่ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนสามารถแจ้งข่าวสารหรือข้อมูลต่างๆให้แก่ผู้นำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อนำไปพิจารณาแก้ไขหรือกำหนดเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ตลอดเวลา เช่น การแจ้งข่าวด้านความมั่นคงปลอดภัยของหมู่บ้าน การแจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และการเสนอความต้องการของกลุ่มอาชีพที่ต้องการให้ทางราชการให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

6.3.3 การร่วมทำกิจกรรมของหมู่บ้าน ประชาชนสามารถร่วมกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน เช่น การลงแรงทำถนนในหมู่บ้าน การบริจาคเงินหรือวัสดุทำศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน การร่วมเป็นกองกำลังภาคประชาชนดูแลรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน (ชรบ.) และการเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบในการบริหารโครงการต่างๆของหมู่บ้าน เป็นต้น

6.3.4 การเป็นผู้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1) การเป็นผู้รับประโยชน์ทางตรง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลทุกเดือน กลุ่มอาชีพในหมู่บ้านได้รับการฝึกอาชีพฟรีตามโครงการที่หน่วยงานราชการให้การสนับสนุน การเป็นผู้รับบริการต่างๆ โดยตรงผ่านผู้ใหญ่บ้านและหน่วยงานราชการ และราษฎรได้รับการบริการจากหน่วยงานราชการ โดยตรงถึงหมู่บ้านจากโครงการออกหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ เป็นต้น

2) การเป็นผู้รับประโยชน์ทางอ้อม เช่น ประชาชนในหมู่บ้านสามารถออกไปซื้อขายสินค้าในตลาดนัดของหมู่บ้านได้อย่างปลอดภัย เพราะมีอาสาสมัครคอยตรวจตราดูแลความเรียบร้อยให้ ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการมากขึ้นจากการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียนสามารถเล่าเรียนได้ตามปกติเพราะมีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) คอยเฝ้าระวังดูแลเป็นประจำ เป็นต้น

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดากโบ จังหวัดนราธิวาส จำแนกรายละเอียด ดังนี้

กรมทรัพยากรน้ำ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ คุณสมบัติของผู้นำชุมชน คุณสมบัติของสมาชิกชุมชน พร้อมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

ชัยวัฒน์ ลือเดช (2547) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ต๋าก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำและความรู้จากเจ้าหน้าที่ชลประทาน และการเห็นประโยชน์จากการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จิตติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนรวมทุกขั้นตอน คือ การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา พบว่า การได้รับความรู้ด้านการอนุรักษ์ และจำนวนประโยชน์ที่ได้รับจากทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในทุกขั้นตอน

วิโชติ จรุงโรจน์ (2550) ได้ทำการวิจัยในโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศคลองวังองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการภาคีส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล โดยการประสานงานในพื้นที่ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และการสนับสนุนงบประมาณจาก UNDP พบว่า ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของโครงการประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ (1) การใช้ประโยชน์จากทุนในชุมชน (2) ความร่วมมือของหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ (3) การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน (4) การยอมรับและเห็นความสำคัญโครงการฯ ของนายก อบต. และปลัด อบต. เครือข่ายทั้ง 4 ตำบล

2. ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ (1) ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการทำงาน และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่โครงการฯ ทุกคน (2) ขีดความสามารถและความรู้ของที่ปรึกษา / ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของโครงการฯ ในการถ่ายทอดให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เครือข่ายและแกนนำชุมชน (3) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ นอกพื้นที่

3. ปัจจัยร่วม ได้แก่ (1) การให้เวลากับโครงการให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่โครงการฯ หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ (2) การให้เกียรติ ความไว้วางใจต่อกันและกัน (3) การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และ (4) การลดความขัดแย้งในพื้นที่ / ชุมชน

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่ ผู้นำหรือคณะกรรมการ และยังพบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ส่วนหนึ่งเกิดจากมูลเหตุการ์ณที่ได้รับการแนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น

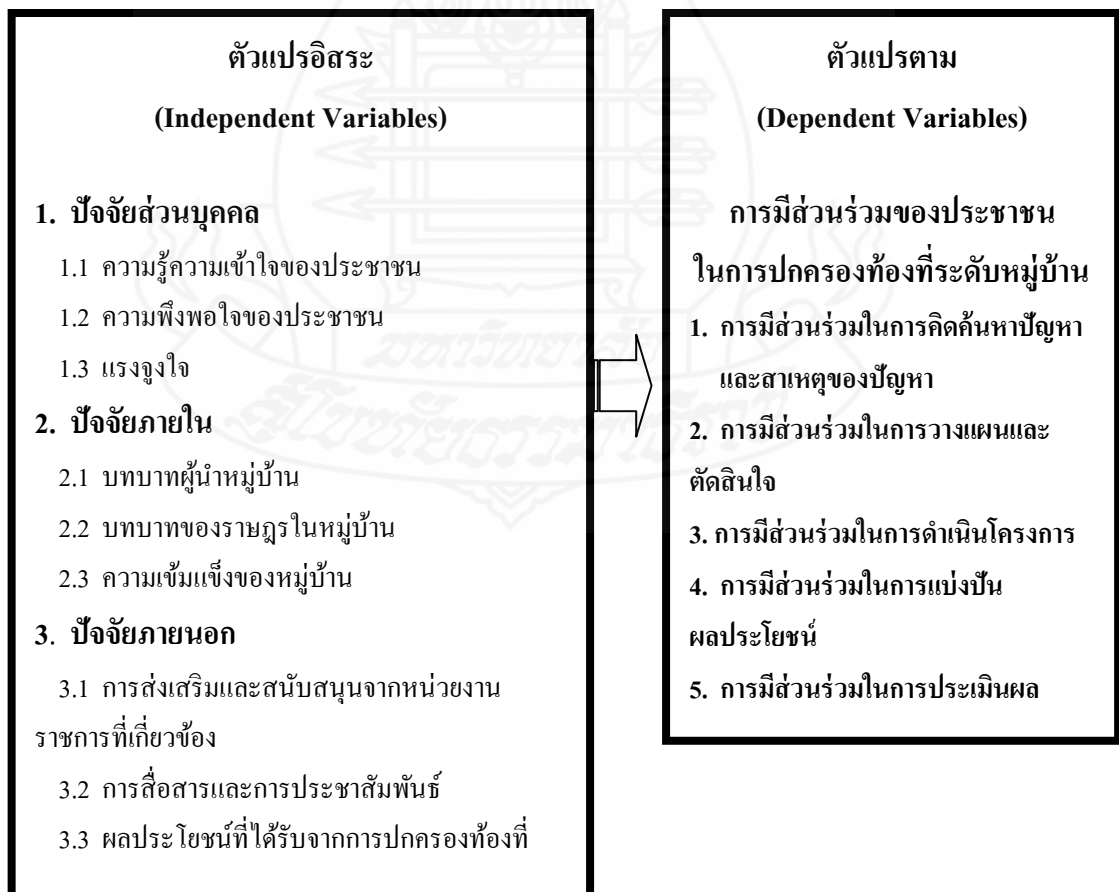
สนธศักดิ์ สร้อยผาบ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพทอผ้าไหมบ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชนในด้านคุณลักษณะของผู้นำ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรู้ความสามารถของผู้นำ

ศุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มີ 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่างๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ และสรุปเป็นตัวแบบ (model) หรือกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1.1 ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ

1.1.1 ความรู้ความเข้าใจของประชาชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนความคิดนี้จากนักวิจัยหลายท่าน ประกอบด้วย สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) พบว่า ความรู้และความเข้าใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และจากแนวคิดของ ศรีไพโร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และคนอื่นๆ (2549) สรุปได้ว่า ความรู้เป็นการผสมผสานประสบการณ์ สารสนเทศ ความเข้าใจ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ รวมถึงสิ่งที่ได้รับการสั่งสมจากการศึกษาค้นคว้า จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ และในเรื่องนี้ สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคนอื่นๆ (2548) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการความรู้เป็น 6 ขั้นตอน คือ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ และการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อูติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนรวมทุกขั้นตอน คือ การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยังสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ ลือเดช (2547) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำและความรู้จากเจ้าหน้าที่ชลประทาน

1.1.2 ความพึงพอใจของประชาชน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ ได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ตนเองต้องการ ซึ่งระดับความพึงพอใจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ต่างกันแล้วแต่บุคคล ได้รับการสนับสนุนความคิดนี้จาก เสนาะ ดิยาวี (2546) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน ประกอบด้วย ลักษณะงานที่ทำ ค่าจ้างหรือระบบค่าตอบแทน สภาพการทำงาน นโยบายและฝ่ายบริหาร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ความก้าวหน้าในงานทั้งในตำแหน่งงาน และการพัฒนาทางด้านความรู้ ความชำนาญในการทำงาน จากการวิจัยของ เยาวนุช ซอหะซัน (2547) พบว่า

ทัศนคติและความรู้สึกมีผลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงาน โดยแนวความคิดของ นักวิชาการชื่อ Porter และ Lawler มีความเห็นว่า ผลการทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจ มี องค์ประกอบอื่นๆ และมีตัวแปรอีกมากที่ทำให้เกิดความพึงพอใจนั้น มีหลายอย่างรวมทั้งแรงจูงใจ ภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งสอดคล้องกับ Elton Mayo และคนอื่นๆ ได้สรุปให้เห็นว่า ความ พึงพอใจนำไปสู่การทำงานหรือความพอใจสัมพันธ์กับการทำงาน และจะนำไปสู่การทำงานที่มี ประสิทธิภาพ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานที่เขารับผิดชอบอยู่ เขาจะสามารถทำให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น

1.1.3 แรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการหลายท่าน คือ มาสโลว์ (Maslow) นักทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าความต้องการของมนุษย์ได้รับ ในลำดับขั้นหนึ่งแล้วมนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับขั้นต่อไป ส่วนเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg) ระบุถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขวิทยาที่กระตุ้นให้คนขยันทำงานมากขึ้น โดยปัจจัยจูงใจสามารถ สร้างความพอใจให้คนทำงาน ส่วนปัจจัยสุขวิทยาไม่สามารถทำให้คนพอใจในงาน และ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (2542) พยอม วงศ์สารศรี (2542) และมัลลิกา ต้นสอน (2544) ได้สนับสนุนแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จต่อการมี ส่วนร่วมในการทำงาน

1.2 ปัจจัยภายใน

1.2.1 บทบาทผู้นำหมู่บ้าน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มี อิทธิพลในการชี้นำ ชักจูง และบริหารงานให้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งมีนักวิจัยที่ สนับสนุนแนวคิดนี้คือ ธนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2548) สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคนอื่นๆ (2548) สรุปได้ว่า การจัดการด้านต่างๆ จะประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งต้องได้รับการสนับสนุน จากผู้นำที่มีความสามารถในการจูงใจบุคคลอื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยกำหนดทิศทาง และกลยุทธ์ที่ชัดเจนของการจัดการความรู้ เพื่อจะนำมากำหนดเป็นแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ที่ จำเป็น และจากแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ผู้นำท้องถิ่นมีส่วน สำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) พบว่า การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการวิจัย ของ สนธศักดิ์ สร้อยผาบ (2548) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้นำ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความ เสียสละ ความรู้ความสามารถของผู้นำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพทอผ้าไหมบ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้

สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) พบว่า ปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่ ผู้นำหรือคณะกรรมการ โดยผู้นำต้องมีคุณสมบัติ คือ ต้องมีความเสียสละ ซื่อสัตย์ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก เน้นการมีส่วนร่วม ยึดถือผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจัดหาเงินทุนและตลาดรองรับผลผลิตของชุมชน มีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และความยุติธรรม

1.2.2 บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านประสบความสำเร็จ มีนักวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ Cohen and Uphoff (1977) ได้เสนอว่า ประชาชนในท้องถิ่นและบุคคลภายนอกมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมทรัพยากรน้ำ (2551) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ สมาชิกชุมชนมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม และจากผลการวิจัยของ เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

1.2.3 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการนำไปใช้ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านประสบความสำเร็จ โดยมีนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ แบร์โรว์และมิลเบิร์น (1990) เฮอร์ชีย์ และเบลนชาร์ด (1993) สรุปได้ว่า การที่บุคคลที่มีสภาพความพร้อมทั้งกาย จิตใจ ความสนใจที่จะนำความรู้ความสามารถ และความเต็มใจของผู้ตามที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จ และจากสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ที่พบว่า ปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย (1) ความสามัคคีกันทั้งในระดับหมู่บ้านกันเอง สามัคคีกันระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานท้องถิ่น (2) มีการรวมกลุ่ม (3) ร่วมกันจัดทำแผนชุมชน (4) สมาชิกรู้บทบาทหน้าที่ และให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง (5) สร้างกฎเกณฑ์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประเพณีปฏิบัติ (6) ความต่อเนื่องของการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ (7) มีประเพณีอันดีงาม และกฎหมู่บ้าน

1.3 ปัจจัยภายนอก

1.3.1 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ซึ่งมีนักวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การ

สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรมทรัพยากรน้ำ (2551) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ประกอบด้วย (1) งบประมาณสนับสนุน และ (2) การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ที่พบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ส่วนหนึ่งเกิดจากมูลเหตุการ์ณที่ได้รับการแนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น

1.3.2 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านประสบความสำเร็จ โดยการดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบและเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ซึ่งมีนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ ชินรัตน์ สมสืบ (2550) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์ที่หนึ่งที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีส่วนร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดให้มีการทำเอกสารจดหมายข่าว เป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อมูลต่างๆ แก่สาธารณะ เกณฑ์มาตรฐานที่ 6 ความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องคือ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนชุมชนต่างๆ ถึงผลประโยชน์ของการเข้าร่วม รวมถึงผลได้ผลเสียและค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ โดยที่ ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ (3) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร สำหรับ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) ได้กล่าวสนับสนุนเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม คือ (1) การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไป (2) การให้ข้อมูลกับสาธารณชนโดยทั่วไป (3) การแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม และ (4) การจัดหาช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุกส่วนของสาธารณชนแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ และสอดคล้องกับ ถวิลวดิ บุรีกุล (2547) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิผลจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัย ดังต่อไปนี้ (1) ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ผู้เสนอโครงการนั้นๆ ให้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม และ (2) ข้อมูลทางเทคนิค เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน และ (3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

1.3.3 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากประการหนึ่งที่จะมีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยที่ประชาชนจะได้รับการตอบสนองความต้องการ และได้รับการบริการอย่างเสมอภาค มีมาตรฐานที่ดี สำหรับนักวิชาการที่สนับสนุนแนวความคิดนี้คือ พงศ์พันธุ์ เขียรหิรัญ (2533) พบว่า ผลประโยชน์ตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลในการผลักดัน หรือยับยั้งให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และ Creighton (2543) พบว่า การที่บุคคลเลือกมีส่วนร่วมในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นขึ้นกับปัจจัย 6 ประการ คือ (1) ความใกล้ชิดปัญหา (2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ (3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการโดยมีผลการวิจัยของ นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) ที่พบว่า จำนวนประโยชน์ที่ได้รับจากทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอุตตะเกาในทุกขั้นตอน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ได้รับแนวความคิดจากหน่วยงานและนักวิชาการ คือ แนวคิดของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถวิลวดี บุรีกุล (2547) ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) โคเสน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1980) เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) อคิน รพีพัฒน์ (2527) โกวิทย์ พวงงาม (2546) จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของนักวิชาการทุกท่าน พบว่า ส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก ในการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยไม่ทดลอง โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ณ ช่วงเวลาหนึ่ง โดยเน้นการวัดครั้งเดียว (one - shot descriptive Study) และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด และนำมาทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตการปกครองท้องถิ่นในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จาก 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน จำนวน 32,839 ราย

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการคัดเลือกจากประชากรที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตการปกครองท้องถิ่นในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จาก 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน ดังนี้

2.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane 1973) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ $n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
 $N =$ จำนวนประชากร (32,839 ราย)
 $e =$ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดให้ร้อยละ 5

$$\text{แทนค่า } n = = 39 \frac{32,839}{1 + 32,839 \times (0.05)^2}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ทั้งหมด จำนวน 400 ราย

2.2.2 การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้

1) ขั้นตอนที่ 1 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ศึกษา แบ่งเป็นตำบล 8 ตำบล โดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วนของประชากร คือ

$$\text{สูตร } n_i = \frac{n N_i}{N}$$

เมื่อ $n_i =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาของตำบลที่ i (ราย)

$n =$ ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษา เท่ากับ 400 ราย

$N_i =$ ประชากรทั้งหมดในตำบลที่ i (ราย)

$N =$ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตการปกครองท้องที่

ในอำเภอตากใบ มีค่าเท่ากับ 32,839 ราย

$$i = 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$$

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในตำบลต่างๆ มีดังนี้

$$\text{- ตำบลที่ 1 (ตำบลเจ๊ะเห) = } \frac{400 \times 1,023}{32,839} = 12.46 \text{ ราย ปรับเป็น 13 ราย}$$

$$\text{- ตำบลที่ 2 (ตำบลพร่อน) = } \frac{400 \times 3,372}{32,839} = 41.07 \text{ ราย ปรับเป็น 41 ราย}$$

$$\text{- ตำบลที่ 3 (ตำบลบางขุนทอง) = } \frac{400 \times 3,505}{32,839} = 42.69 \text{ ราย ปรับเป็น 43 ราย}$$

$$\text{- ตำบลที่ 4 (ตำบลนาค) = } \frac{400 \times 3,155}{32,839} = 38.42 \text{ ราย ปรับเป็น 38 ราย}$$

- ตำบลที่ 5 (ตำบลไพรวัน) = $\frac{400 \times 5,939}{32,839}$ = 72.34 ราย ปรับเป็น 72 ราย

- ตำบลที่ 6 (ตำบลศาลาใหม่) = $\frac{400 \times 5,787}{32,839}$ = 70.48 ราย ปรับเป็น 71 ราย

- ตำบลที่ 7 (ตำบลเกาะสะท้อน) = $\frac{400 \times 5,765}{32,839}$ = 70.22 ราย ปรับเป็น 70 ราย

- ตำบลที่ 8 (ตำบลโหมยิต) = $\frac{400 \times 4,293}{32,839}$ = 52.29 ราย ปรับเป็น 52 ราย

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด = 13 + 41 + 43 + 38 + 72 + 71 + 70 + 52 = 400 ราย
ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในตำบลที่ 1 – 8 แสดงไว้ใน

ตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตำบล

ที่	รายการ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(ราย)	(ราย)
1	ตำบลเจ๊ะเห	1,023	13
2	ตำบลพร่อน	3,372	41
3	ตำบลบางขุนทอง	3,505	43
4	ตำบลนาค	3,155	38
5	ตำบลไพรวัน	5,939	72
6	ตำบลศาลาใหม่	5,787	71
7	ตำบลเกาะสะท้อน	5,765	70
8	ตำบลโหมยิต	4,293	52
รวม		32,839 คน	400

2) ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามจำนวนหมู่บ้านของแต่ละตำบลให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้วิธีการคำนวณการกระจายตามสัดส่วนของจำนวนหมู่บ้านในแต่ละตำบลเป็นเกณฑ์โดยประมาณ ผลการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในหมู่บ้านทั้งหมด 52 หมู่บ้าน แสดงไว้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งตามตำบล และหมู่บ้าน

ที่	รายการ	จำนวนประชากร	หมู่บ้านเป้าหมาย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(ราย)	หมู่ที่	(ราย)
1	ตำบลเจ๊ะเห	1,023	(มี 4 หมู่บ้าน)	13
	1.1 บ้านเจ๊ะเห		3	3
	1.2 บ้านบางน้อย		4	3
	1.3 บ้านไร่		5	3
	1.4 บ้านเกาะขาว		6	4
2	ตำบลพร่อน	3,372	(มี 6 หมู่บ้าน)	41
	2.1 บ้านปลักช้าง		1	7
	2.2 บ้านโคกไผ่		2	7
	2.3 บ้านวัดพระพุทธร		3	7
	2.4 บ้านโคกมะม่วง		4	7
	2.5 บ้านโคกยาง		5	7
	2.6 บ้านวัดใหม่		6	6
3	ตำบลบางขุนทอง	3,505	(มี 6 หมู่บ้าน)	43
	3.1 บ้านบางขุนทอง		1	7
	3.2 บ้านบาง		2	7
	3.3 บ้านโคกสูง		3	7
	3.4 บ้านทุ่งฝ้าย		4	7
	3.5 บ้านโคกชุมบก		5	7
	3.6 บ้านยูโย		6	8
4	ตำบลนาค	3,155	(มี 4 หมู่บ้าน)	38
	4.1 บ้านแม่เบะ		1	9
	4.2 บ้านตาเซ๊ะ		2	9
	4.3 บ้านปะดาด		3	9
	4.4 บ้านกัวลต๊ะ		4	11

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวนประชากร	หมู่บ้านเป้าหมาย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(ราย)	หมู่ที่	(ราย)
5	ตำบลไพรวัน	5,939	(มี 10 หมู่บ้าน)	72
	5.1 บ้านจาเราะ		1	7
	5.2 บ้านทรายขาว		2	7
	5.3 บ้านตอหลัง		3	7
	5.4 บ้านคลองไหล		4	7
	5.5 บ้านเกาะสวาด		5	7
	5.6 บ้านกุ่ม		6	7
	5.7 บ้านโคกยามู		7	7
	5.8 บ้านสะปอม		8	7
	5.9 บ้านบาเดาะมาตี		9	7
	5.10 บ้านบึงฉลาม		10	9
6	ตำบลศาลาใหม่	5,787	(มี 8 หมู่บ้าน)	71
	6.1 บ้านโคกมะเฟือง		1	9
	6.2 บ้านตะปิง		2	9
	6.3 บ้านศาลาใหม่		3	9
	6.4 บ้านคลองตัน		4	9
	6.5 บ้านปูลาเง๊ะมุดอ		5	9
	6.6 บ้านศาลาเชือก		6	9
	6.7 บ้านคลองเลข		7	9
	6.8 บ้านปูลาโต๊ะบีซู		8	8
7	ตำบลเกาะสะท้อน	5,765	(มี 9 หมู่บ้าน)	70
	7.1 บ้านปยู		1	8
	7.2 บ้านเกาะสะท้อน		2	8
	7.3 บ้านศรีพัง		3	8
	7.4 บ้านตะเหลียง		4	8
	7.5 บ้านโคกกาเปาะ		5	8

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ที่	รายการ	จำนวนประชากร	หมู่บ้านเป้าหมาย	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
		(ราย)	หมู่บ้าน	(ราย)
	7.6 บ้านบ้านสันติสุข		6	8
	7.7 บ้านจาแบปะ		7	8
	7.8 บ้านราญอ		8	8
	7.9 บ้านหุมบก		9	6
8	ตำบลโพนฆิต	4,293	(มี 5 หมู่บ้าน)	52
	8.1 บ้านสระหรีง		1	10
	8.2 บ้านบอฆอ		2	10
	8.3 บ้านปะลุกา		3	10
	8.4 บ้านโคกมือบา		4	10
	8.5 บ้านปลักปลา		5	12
	รวม	32,839 คน	(มี 52 หมู่บ้าน)	400

3) ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non probability samples) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental samples) และนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลและตอบคำถามให้ได้จำนวนที่ต้องการตามตารางที่ 3.2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน และอาชีพหลัก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำ หมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และ (3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการ ประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วม ในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการ แบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

3.1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นคำถาม ปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถเขียนอธิบายหรือแสดงความคิดเห็น โดยตอบคำถามได้โดยเสรี (Free response) ประกอบด้วย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างกลุ่มปัญหา และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

3.2 การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาคุณภาพในลักษณะการใช้ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

3.2.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปกครอง ท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านจากหนังสือ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขต ของเนื้อหา นำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและรายละเอียดที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.2.2 ยกร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับ รายละเอียดที่กำหนดไว้ และตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3.2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ในแบบสอบถาม หลังจาก ร่างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม และอาจารย์ที่ปรึกษาด้านงานวิจัยตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้อง ของการใช้ภาษา เมื่อพบข้อบกพร่องผู้ศึกษาจะได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และมี ความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

3.2.4 นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อวัดความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ก่อนทำการเก็บข้อมูลจริงนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา โดยทดสอบจากประชากรจำนวน 30 ราย นำผลจากการสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณได้จากสูตร

$$\alpha \text{ หรือ } r_\alpha = \frac{n}{n-1} \frac{[1 - \sum s_i^2]}{s^2}$$

เมื่อ α หรือ r_α = ค่าความเชื่อถือได้
 n = จำนวนข้อคำถาม
 s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนข้อคำถามที่ i
 s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนข้อคำถามทั้งหมด
 i = 1, 2, , n

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละส่วน กำหนดให้การให้คะแนนระดับความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมมี 5 ระดับ ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ พบว่า

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารวมทุกปัจจัยเท่ากับ 0.9705 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละปัจจัย แสดงไว้ในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

ที่	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1.	ปัจจัยส่วนบุคคล	
1.1	ความรู้ความเข้าใจของประชาชน	0.8103
1.2	ความพึงพอใจของประชาชน	0.8575
1.3	แรงจูงใจ	0.7749

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ที่	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
2.	ปัจจัยภายใน	
2.1	บทบาทผู้นำหมู่บ้าน	0.8607
2.2	บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน	0.8803
2.3	ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	0.8734
3.	ปัจจัยภายนอก	
3.1	การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	0.8573
3.2	การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	0.8149
3.3	ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น	0.8214
	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารวม	0.9705

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารวมเท่ากับ 0.9549 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน จำนวน 5 ขั้นตอน แสดงไว้ในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของขั้นตอนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

ที่	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1.	การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	0.8356
2.	การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ	0.8492
3.	การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	0.8225
4.	การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	0.8613
5.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.8750
	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารวม	0.9549

สรุปเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดพบว่า มีค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงมากกว่า 0.70 ขึ้นไป จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ในการวัดคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตรประมาณค่ารวม (Summative scale) ซึ่งเป็นเทคนิคของ Rensis A. Likert ที่ใช้วัดเป็นมาตรประเมินค่า (Rating scale) โดยให้เลือกตอบ 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด =	5	คะแนน
มาก =	4	คะแนน
ปานกลาง =	3	คะแนน
น้อย =	2	คะแนน
น้อยที่สุด =	1	คะแนน

การแปลผลเพื่ออธิบายตัวแปร ทำโดยการแบ่งช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย (Class Interval) จากสูตร

$$\text{ช่วงห่างของค่าคะแนนเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{ค่าคะแนนน้อย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงห่างของค่าคะแนนเฉลี่ย} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึงประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึงประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึงประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึงประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึงประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

หรือ ไม่มีเลย

3.3 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีแนวทางการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 การวิเคราะห์แนวทางการสร้างแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นการวิจัย	แนวทางการสร้างแบบสอบถาม
1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านอยู่ในระดับใด	วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านภายในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	วัดระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัย 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1-8	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1-8 มีความแตกต่างกันหรือไม่	เปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1-8

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่จากเอกสารของกรมการปกครอง กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับคืนมาให้แก่ผู้ศึกษาโดยตรง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาเข้ารหัส (coding) แล้วนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน และอาชีพหลัก ใช้สถิติเชิงบรรยาย โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดลำดับ

5.3 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ One – sample t – test ทดสอบตัวแปรตาม

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรใช้สถิติ F – test ด้วยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยสมการวิเคราะห์มีดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e$$

โดยที่	Y	=	ตัวแปรตาม
	X_i	=	ตัวแปรอิสระที่ i
	A	=	ค่าคงที่ (Constant) หรือส่วนตัดแกน Y
	$b_1 b_2 \dots b_n$	=	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression coefficient)
	e	=	ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม
	i	=	1, 2, 3,, n

5.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1 – 8 เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ

F – test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวน 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.6 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นอื่นๆ โดยใช้คำร้อยละ และเรียงจำนวนจากมากไปหาน้อย

5.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการจัดกลุ่มและแยกประเภทข้อมูล (Classification) การให้ความหมาย (Interpretation) และการเชื่อมโยงเชิงตรรกะ (Logical Association) รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง และสร้างเป็นข้อสรุปต่อไป โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

5.7.1 การจัดทำข้อมูล หรือการจัดระเบียบข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่เก็บมาจัดระเบียบแล้วนำไปวิเคราะห์ เพื่อตอบคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.7.2 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้อาจเพียงพอและสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้หรือไม่

5.7.3 การจัดเตรียมข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์ให้ง่ายขึ้น

5.7.4 การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล ภายหลังจากได้เตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้วทำการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลที่ได้นำเสนอในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis description)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน
3. การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน
4. ผลการศึกษวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน
5. ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน และอาชีพหลัก รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.1 สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	193	48.3
หญิง	207	51.7
รวม	400	100
2. อายุ (ปี)		
≤ 20	12	3.0
21 – 40	275	68.7
41 – 60	97	24.3
61 – 80	16	4.0
Min = 18: Max = 78: Mean = 36.1: S.D. = 11.7		
รวม	400	100
3. ระดับการศึกษา (ปี)		
ไม่ได้รับการศึกษา	13	3.3
ประถมศึกษาปีที่ 4	50	12.5
ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ ป. 7	103	25.7
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	45	11.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	63	15.7
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	29	7.3
ปริญญาตรี	94	23.4
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8
รวม	400	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
≤ 3,000	73	18.3
3,001 - 6,000	230	57.4
6,001 - 9,000	60	15.0
9,001 - 12,000	27	6.8
12,001 - 15,000	2	0.5
> 15,000	8	2.0
Min = 1,000: Max = 35,000: Mean = 5,697.50: S.D. = 3,735.19		
รวม	400	100
5. การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน		
- ไม่เป็นคณะกรรมการฯ	259	64.7
- เป็นคณะกรรมการฯ 1-5 กลุ่ม	131	32.8
- เป็นคณะกรรมการฯ 6 กลุ่ม ขึ้นไป	10	2.5
รวม	400	100
6. อาชีพหลัก		
- เกษตรกรรม	62	15.4
- รับจ้าง	232	58.0
- ค้าขาย	45	11.2
- ธุรกิจการบริการ	3	0.8
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	25	6.3
- อื่นๆระบุ	33	8.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า

- 1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.7) เป็นเพศหญิง และร้อยละ 48.3 เป็นเพศชาย

1.2 อายุ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 68.7) มีอายุระหว่าง 21 – 40 ปี รองลงมาร้อยละ 24.3 มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 3.0) มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 36.1 ปี

1.3 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.7) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ ป. 7 รองลงมาร้อยละ 23.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 0.8) จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรี

1.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.4) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท รองลงมาร้อยละ 18.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 0.5) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,001 - 15,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,697.50 บาท

1.5 การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 64.7) ไม่เป็นคณะกรรมการฯ รองลงมาร้อยละ 32.8 เป็นคณะกรรมการฯ 1-5 กลุ่ม และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 2.5) เป็นคณะกรรมการฯ 6 กลุ่ม ขึ้นไป

1.6 อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.0) มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 15.4 มีอาชีพเกษตรกร และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 0.8) มีอาชีพธุรกิจบริการ

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ภาพรวมการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน การศึกษาในภาพรวมของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.2 ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

n = 400

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	3.52	0.64	มาก	2
2. การวางแผนและตัดสินใจ	3.36	0.77	มาก	4
3. การดำเนินโครงการ	3.43	0.69	มาก	3
4. การแบ่งปันผลประโยชน์	3.53	0.64	มาก	1
5. การประเมินผล	3.31	0.78	มาก	5
ค่าเฉลี่ยทุกขั้นตอน	3.42	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านทั้ง 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.42 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)
2. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$)
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$)

2.2 การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

n = 400

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การติดตามและสังเกตเห็นถึงผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของรัฐบาล	3.46	0.79	มาก	3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 400

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
2. การให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แก่เจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลของทางราชการ	3.77	0.83	มาก	1
3. ความสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้รู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้านได้	3.43	0.75	มาก	4
4. การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านหรือการประชาคมหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน	3.53	0.88	มาก	2
5. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน	3.40	0.81	มาก	5
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.52	0.64	มาก	

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.52 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แก่เจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลของทางราชการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$)
2. การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านหรือการประชาคมหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)
3. การติดตามและสังเกตเห็นถึงผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของรัฐบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$)
4. ความสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้รู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาต่างๆของหมู่บ้านได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$)

5. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$)

2.3 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจสรุปดังนี้

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนและเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านทุกครั้ง	3.37	0.89	มาก	1
2. การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านทุกครั้ง	3.36	0.89	มาก	3
3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการการปรับปรุงแก้ไขแผนงานต่างๆของหมู่บ้านให้ทันสมัยทุกครั้ง	3.32	0.86	มาก	5
4. การมีส่วนร่วมในการลงมติเพื่อการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน ของหมู่บ้านทุกครั้ง	3.36	0.93	มาก	3
5. การมีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง	3.37	0.90	มาก	1
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.36	0.77	มาก	

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.36 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนและเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.37$)
2. การมีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.37$)

3. การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)

4. การมีส่วนร่วมในการลงมติเพื่อการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)

5. การมีส่วนร่วมในกระบวนการการปรับปรุงแก้ไขแผนงานต่างๆของหมู่บ้านให้ทันสมัยทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.32$)

2.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเข้าร่วมสมทบแรงงานในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.55	0.88	มาก	1
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.31	0.87	มาก	5
3. การประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.51	0.84	มาก	2
4. การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่และลงมือปฏิบัติตามแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.38	0.92	มาก	4
5. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เห็นคุณค่าของการร่วมมือกันสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.40	0.87	มาก	3
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.43	0.69	มาก	

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.43 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การเข้าร่วมสมทบแรงงานในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)
2. การประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)
3. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เห็นคุณค่าของการร่วมมือกันสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$)
4. การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่และลงมือปฏิบัติตามแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$)
5. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$)

2.5 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.46	0.85	มาก	5
2. ปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านได้รับการแก้ไขเป็นอย่างดี	3.51	0.76	มาก	3
3. มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านได้ตรงตามความต้องการของประชาชน	3.56	0.77	มาก	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 400					
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
4. มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	3.49	0.78	มาก	4	
5. การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย	3.62	0.80	มาก	1	
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.53	0.64	มาก		

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.53 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$)
2. มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านได้ตรงตามความต้องการของประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)
3. ปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านได้รับการแก้ไขเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)
4. มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$)
5. การได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$)

2.6 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

n = 400

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ร่วมสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.36	0.93	มาก	1
2. ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.33	0.88	มาก	3
3. ร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.35	0.86	มาก	2
4. ร่วมประเมินผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.26	0.90	มาก	5
5. ติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีความโปร่งใส และเป็นธรรมทุกครั้งที่ได้รับการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมจากภาครัฐลงสู่หมู่บ้าน	3.28	0.96	มาก	4
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.31	0.77	มาก	

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.31 ซึ่งสามารถจำแนกระดับการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ร่วมสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$)
2. ร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.35$)
3. ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.33$)
4. ติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีความโปร่งใสและเป็นธรรมทุกครั้งที่ได้รับการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมจากภาครัฐลงสู่หมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$)

5. ร่วมประเมินผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$)

ตอนที่ 3 การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และ (3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

3.1 ภาพรวมของระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน การศึกษาภาพรวมของระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.8 ภาพรวมของระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

n = 400					
ปัจจัย	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
1. ความรู้ความเข้าใจของประชาชน	3.58	0.66	มาก	8	
2. ความพึงพอใจของประชาชน	3.61	0.63	มาก	7	
3. แรงจูงใจ	3.67	0.58	มาก	3	
4. บทบาทผู้นำหมู่บ้าน	3.66	0.77	มาก	4	
5. บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน	3.63	0.63	มาก	6	
6. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	3.71	0.65	มาก	1	
7. การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	3.64	0.61	มาก	5	
8. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	3.51	0.67	มาก	9	
9. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น	3.71	0.63	มาก	1	
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.64	0.51	มาก		

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ทั้ง 9 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.64 ซึ่งสามารถจำแนกระดับปัจจัยดังกล่าวจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)
2. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)
3. แรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$)
4. บทบาทผู้นำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)
5. การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)
6. บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)
7. ความพึงพอใจของประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)
8. ความรู้ความเข้าใจของประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)
9. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)

3.2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนสรุปดังนี้

ตารางที่ 4.9 ระดับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชน

กิจกรรม	n = 400			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การแจ้งเกิด - แจ้งตาย และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน	3.66	0.81	มาก	1
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับบริการจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินการโดยกำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน และส่วนราชการต่างๆ	3.54	0.79	มาก	4
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการในหมู่บ้าน	3.41	0.79	มาก	5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการ พัฒนาหมู่บ้าน	3.65	0.76	มาก	3
5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมี ส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	3.66	0.82	มาก	1
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.58	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.58 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การแจ้งเกิด - แจ้งตาย และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$)

4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับบริการจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินการโดยกำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน และส่วนราชการต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$)

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$)

3.3 ความพึงพอใจของประชาชน การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.10 ระดับปัจจัยด้านความพึงพอใจของประชาชน

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ความพึงพอใจที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง	3.73	0.77	มาก	1
ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่มาส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน	3.66	0.80	มาก	2
ความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่สามารถดูแลราษฎรในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	3.58	0.86	มาก	4
ความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.60	0.78	มาก	3
ความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.53	0.83	มาก	5
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.62	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.62 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความพึงพอใจที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)
2. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่มาส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)
3. ความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)
4. ความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่สามารถดูแลราษฎรในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)

5. ความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

3.4 แรงจูงใจ การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับแรงจูงใจ สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.11 ระดับปัจจัยด้านแรงจูงใจ

n = 400					
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
ปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความ ต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้าน เศรษฐกิจและสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วน ร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด	3.73	0.85	มาก	1	
ปัจจัยด้านความต้องการจะเข้าสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จัก หรือ เป็นที่รักของสังคม และการได้รับการยอมรับจากสังคม มี ส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มากน้อยเพียงใด	3.65	0.76	มาก	3	
ปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการ ได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือ สังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนได้มากน้อยเพียงใด	3.63	0.74	มาก	5	
การกำหนดให้มีรางวัลใจ เช่น การประกวดผู้นำดีเด่น หรือหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมี ส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด	3.70	0.82	มาก	2	
ปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยในการ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด	3.65	0.76	มาก	3	
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.67	0.58	มาก		

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับแรงจูงใจ 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก

โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.67 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)

2. การกำหนดให้มีรางวัลใจ เช่น การประกวดผู้นำดีเด่น หรือหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

3. ปัจจัยด้านความต้องการจะเข้าสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่รักของสังคม และการได้รับการยอมรับจากสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$)

4. ปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$)

5. ปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)

3.5 บทบาทผู้นำหมู่บ้าน การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทผู้นำหมู่บ้าน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.12 ระดับปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน

n = 400					
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
1. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้าน	3.77	0.90	มาก	1	
2. ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน	3.55	0.86	มาก	5	

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. ผู้นำหมู่บ้านของท่านบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้	3.63	0.95	มาก	4
4. ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี	3.73	0.89	มาก	2
5. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน	3.66	0.90	มาก	3
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.67	0.78	มาก	

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทผู้นำหมู่บ้านทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.67 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$)
2. ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)
3. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)
4. ผู้นำหมู่บ้านของท่านบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)

5. ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

3.6 บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทของราษฎรในหมู่บ้านสรุปดังนี้

ตารางที่ 4.13 ระดับปัจจัยด้านบทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน

n = 400					
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
1. ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความสามัคคีกัน มีจิตอาสาที่ดี และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี	3.68	0.83	มาก	2	
2. ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.57	0.77	มาก	4	
3. ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.71	0.79	มาก	1	
4. ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.52	0.75	มาก	5	
5. ราษฎรให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน และไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของสังคม	3.65	0.75	มาก	3	
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.63	0.63	มาก		

จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทของราษฎรในหมู่บ้านทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.63 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)

2. ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความสามัคคีกัน มีจิตอาสาที่ดี และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$)

3. ราษฎรให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน และไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$)

4. ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$)

5. ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$)

3.7 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความเข้มแข็งของหมู่บ้าน สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.14 ระดับปัจจัยด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ในหมู่บ้านประชาชนมีความรักและสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยไม่มีความแตกแยก และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	3.75	0.80	มาก	2
2. ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่ายเช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี	3.77	0.90	มาก	1
3. หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	3.60	0.83	มาก	5
4. ราษฎรในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่	3.73	0.80	มาก	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 400					
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	
5. ราษฎรในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด และปัญหาด้านความมั่นคงที่ร้ายแรง	3.72	0.77	มาก	4	
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.71	0.65	มาก		

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับความเข้มแข็งของหมู่บ้านทั้ง 5 กิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.71 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่าย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชนชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$)

2. ในหมู่บ้านประชาชนมีความรักและสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยไม่มี ความแตกแยก และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$)

3. ราษฎรในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบหน้าที่ และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)

4. ราษฎรในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด และปัญหาด้านความมั่นคงที่ร้ายแรง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$)

5. หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา ด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

3.8 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.15 ระดับปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

n = 400

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ทุกหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านมากขึ้น	3.63	0.77	มาก	4
2. หน่วยงานราชการของอำเภอได้ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับราษฎร เพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน	3.64	0.77	มาก	3
3. หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	3.67	0.76	มาก	1
4. หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่	3.60	0.75	มาก	5
5. รัฐบาลและหน่วยงานราชการได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก	3.65	0.81	มาก	2
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.64	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.64 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$)
2. รัฐบาลและหน่วยงานราชการได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$)
3. หน่วยงานราชการของอำเภอได้ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับราษฎร เพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)

4. ทุกหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)

5. หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

3.9 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.16 ระดับปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

n = 400				
กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มีการจัดประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน	3.64	0.88	มาก	1
2. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น	3.52	0.96	มาก	3
3. มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น	3.39	0.85	มาก	5
4. มีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น	3.43	0.80	มาก	4
5. ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเอง หรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นกันเอง	3.58	0.91	มาก	2
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.51	0.67	มาก	

จากตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.51 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. มีการจัดประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)
2. ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเอง หรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นกันเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)
3. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$)
4. มีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$)
5. มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$)

3.10 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.17 ระดับปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น	3.90	0.80	มาก	1
2. กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการช่วยเหลือตรงตามความเดือดร้อน และได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน	3.68	0.77	มาก	3

n = 400

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n = 400

กิจกรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ	3.58	0.77	มาก	5
4. ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของตนเอง และตามลักษณะของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละพื้นที่หรือชุมชน	3.59	0.74	มาก	4
5. ช่วยสร้างความรักและความสามัคคีกันของคนในชาติ ที่เป็นพื้นฐานหลักของการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ	3.81	0.84	มาก	2
ค่าเฉลี่ยทุกกิจกรรม	3.71	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องที่ทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.71 ซึ่งสามารถจำแนกระดับกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ดังนี้

1. หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)
2. ช่วยสร้างความรักและความสามัคคีกันของคนในชาติ ที่เป็นพื้นฐานหลักของการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$)
3. กลุ่มผู้ค้อยโอกาสทางสังคมได้รับการช่วยเหลือตรงตามความเดือดร้อน และได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$)
4. ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของตนเอง และตามลักษณะของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละพื้นที่หรือชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$)
5. ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

4.1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 การวิเคราะห์หาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

สมมติฐานการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีมากกว่าร้อยละ 70

เป็นการวิเคราะห์หาค่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ ทดสอบตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ One – sample t – test ดังนี้

ตารางที่ 4.18 ผลทดสอบสมมติฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ

ระดับ	\bar{X}	S.D.	Test Value	Mean Difference	df	t	Sig (2 tailed)
การมีส่วนร่วม	3.43	0.61	3.5	-0.0710	399	-2.312	0.021

n = 400

* p < 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.18 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.43

การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ t สามารถอธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ดังนี้

$H_0: \mu_0 \leq 70$ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70)

$H_1: \mu_1 > 70$ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีมากกว่าร้อยละ 70)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.18 ค่า Sig (2 tailed) เท่ากับ 0.021 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่า t มีค่า -2.312 ซึ่งน้อยกว่า 0 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_1 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของ

อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 3.43 คิดเป็นร้อยละ 68.60

4.2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 การวิเคราะห์การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (X_1 : Knowledge) ความพึงพอใจของประชาชน (X_2 : Satisfaction) และแรงจูงใจ (X_3 : Motivation) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (X_4 : Leader) บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน (X_5 : User) และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (X_6 : Strength) รวมทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (X_7 : Support) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ (X_8 : Information) และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (X_9 : Benefit) ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กล่าวถึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามจะใช้สถิติ F – test ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มตัวแปรที่อธิบายความผันแปรเพิ่มได้มากที่สุด สามารถอธิบายสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

H_0 : ตัวแปรอิสระตัวที่ X_i ไม่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 9$)

H_1 : ตัวแปรอิสระตัวที่ X_i สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ (เมื่อ $i = 1, 2, 3, \dots, 9$)

โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และการแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 สัญลักษณ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ประกอบการแทนค่าลงในสมการถดถอย สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.19 สัญลักษณ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

n = 400		
สัญลักษณ์ของตัวแปร	\bar{X}	S.D.
1. ตัวแปรอิสระ		
1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล		
- ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (X_1 : Knowledge)	3.58	0.67
- ความพึงพอใจของประชาชน (X_2 : Satisfaction)	3.62	0.63
- แรงจูงใจ (X_3 : Motivation)	3.67	0.58
1.2 ปัจจัยภายใน		
- บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (X_4 : Leader)	3.67	0.77
- บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน (X_5 : User)	3.63	0.83
- ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (X_6 : Strength)	3.71	0.65
1.3 ปัจจัยภายนอก		
- การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (X_7 : Support)	3.64	0.
- การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ (X_8 : Information)	3.51	0.67
- ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (X_9 : Benefit)	3.71	0.63
2. ตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน)		
- ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน (Y_1)	3.42	0.61

จากตารางที่ 4.19 สรุปผลดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเฉลี่ย 3.58 ความพึงพอใจของประชาชนเฉลี่ย 3.62 แรงจูงใจเฉลี่ย 3.67 บทบาทผู้นำหมู่บ้านเฉลี่ย 3.67 บทบาทราษฎรในหมู่บ้านเฉลี่ย 3.63 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านเฉลี่ย 3.71 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเฉลี่ย 3.64 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เฉลี่ย 3.51 และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่นเฉลี่ย 3.71

2. ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ประกอบด้วย ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านเฉลี่ย 3.42

4.2.2 การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เข้าสมการพยากรณ์และอธิบายรูปแบบสมการพยากรณ์ เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยมีตัวแปรอิสระจำนวน 9 ตัว ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน แรงจูงใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

ในที่นี่จะทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส (Y_r) กับตัวแปรอิสระจำนวน 9 ตัว ดังนี้

ตารางที่ 4.20 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

ตัวแปรอิสระ	ลำดับที่ของสมการถดถอย				
	1	2	3	4	5
ความพึงพอใจของประชาชน	0.698	0.467	0.334	0.267	0.247**
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง		0.332	0.309	0.243	0.210**
ความรู้ความเข้าใจของประชาชน			0.244	0.227	0.225**
การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์				0.188	0.150*
ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น					0.109*
Constant	0.972	0.572	0.305	0.238	0.164
R	0.698	0.737	0.762	0.774	0.777
R ²	0.487	0.544	0.581	0.599	0.604
R ² Change	0.487	0.057	0.037	0.018	0.005

n = 400

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

n = 400

ตัวแปรอิสระ	ลำดับที่ของสมการถดถอย				
	1	2	3	4	5
SE	0.441	0.416	0.399	0.391	0.389
F	377.819	236.547	183.014	147.278	120.144
Sig F	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

*t = $p < 0.05$: **t = $p < 0.01$

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถดถอยเชิงพหุแบบ ขั้นตอนที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส พบว่า มีตัวแปรจำนวน 5 ตัว ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอยเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ความพึงพอใจของประชาชน พบว่า เป็นตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 48.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.487, $p < 0.01$)

ลำดับที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 5.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.057, $p < 0.01$)

ลำดับที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของประชาชน พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 3.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.037, $p < 0.01$)

ลำดับที่ 4 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 1.8 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 Change = 0.018, $p < 0.05$)

ลำดับที่ 5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 0.5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(R² Change = 0.005, p < 0.05)

เมื่อรวมตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวเข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่าสามารถอธิบายความผันแปรในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบได้ร้อยละ 60.4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R² = 0.604, p < 0.05) แสดงสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_r = 0.164 + 0.247 \text{ Satisfaction} + 0.210 \text{ Support} + 0.225 \text{ Knowledge} + 0.150 \text{ Information} + 0.109 \text{ Benefit}$$

เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักในการอธิบายของตัวแปรอิสระ เพื่ออธิบายความผันแปรในภาพรวมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยมีตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการถดถอย จำนวน 5 ตัวแปร พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ให้คงที่แล้ว ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลและสามารถอธิบายความผันแปรในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านจากมากไปน้อย โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ (1) ความพึงพอใจของประชาชน (Beta = 0.247, p < 0.01) (2) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (Beta = 0.210, p < 0.01) (3) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (Beta = 0.225, p < 0.01) (4) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ (Beta = 0.150, p < 0.05) และ (5) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (Beta = 0.109, p < 0.05) โดยพบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ยังมีความพร้อมในปัจจุบันที่เป็นตัวแปรอิสระดังกล่าว จะช่วยทำให้ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ไม่ได้อยู่ในสมการถดถอย ได้แก่ แรงจูงใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงไม่สามารถอธิบายความผันแปร และไม่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

4.3 การทดสอบสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ ทั้ง 8 ตำบล มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในขั้นตอนต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การวิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) สามารถอธิบายสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \mu_4 = \mu_5 = \mu_6 = \mu_7 = \mu_8$ (กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน)

$H_1: \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3 \neq \mu_4 \neq \mu_5 \neq \mu_6 \neq \mu_7 \neq \mu_8$ (กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างกัน)

สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตำบลคือ (1) ตำบลเจ๊ะเห จำนวน 13 ราย (2) ตำบลพร่อน จำนวน 41 ราย (3) ตำบลบางขุนทอง จำนวน 43 ราย (4) ตำบลนาคา จำนวน 38 ราย (5) ตำบลไพรวัน จำนวน 72 ราย (6) ตำบลศาลาใหม่ จำนวน 71 ราย (7) ตำบลเกาะสะท้อน จำนวน 70 ราย และ (8) ตำบลโหมยิต จำนวน 52 ราย

การหาความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ดังนี้

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า (F-test) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	ตำบล								F	Sig.
	1	2	3	4	5	6	7	8		
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}		
	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.		
1. ภาพรวมการมีส่วนร่วม	3.91	3.53	3.39	3.31	3.42	3.05	3.65	3.56	7.86	0.000*
	0.54	0.69	0.56	0.63	0.73	0.41	0.58	0.40		
2. การคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	4.03	3.67	3.46	3.31	3.57	3.14	3.70	3.68	7.94	0.000*
	0.62	0.64	0.54	0.71	0.71	0.45	0.62	0.49		
3. การวางแผนและตัดสินใจ	3.78	3.38	3.39	3.24	3.40	2.93	3.62	3.44	5.57	0.000*
	0.70	0.90	0.78	0.77	0.91	0.57	0.66	0.61	0.77	

n = 400

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

		ตำบล								F	Sig.
ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน		1	2	3	4	5	6	7	8		
		\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	
		S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.	S.D.		
4. การดำเนินโครงการ		3.91	3.70	3.40	3.33	3.42	3.00	3.56	3.63	7.81	0.000*
		0.45	0.82	0.67	0.69	0.80	0.49	0.60	0.49		
5. การแบ่งปันผลประโยชน์		3.85	3.35	3.28	3.10	3.23	3.03	3.65	3.40	5.06	0.000*
		0.63	0.88	0.71	0.77	0.99	0.62	0.66	0.54		
6. การประเมินผล		3.85	3.35	3.28	3.09	3.23	3.03	3.65	3.40	5.06	0.000*
		0.63	0.88	0.71	0.77	0.99	0.62	0.66	0.54		

*t = p < 0.05

จากตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านในทุกกิจกรรมมีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe แสดงไว้ในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

		ตำบล				
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.		
1. ภาพรวม การมีส่วนร่วม	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.378	0.757		
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.523	0.326		
		(4) ตำบลนาภาค	0.601	0.171		
		(5) ตำบลไพรวัน	0.487	0.356		
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.856	0.001**		
		(7) ตำบลเกาะสะทอน	0.257	0.951		

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

		n = 400			
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
1. ภาพรวม		(8) ตำบลโพนมิต	0.347	0.811	
	การมีส่วนร่วม	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	0.145	0.988
			(4) ตำบลนาค	0.223	0.892
			(5) ตำบลไพรวัน	0.109	0.996
			(6) ตำบลศาลาใหม่	0.478	0.015**
			(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.122	0.992
			(8) ตำบลโพนมิต	- 0.031	1.000
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนาค	0.078	1.000
			(5) ตำบลไพรวัน	- 0.035	1.000
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.333	0.268	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.266	0.586	
		(8) ตำบลโพนมิต	- 0.176	0.950	
	(4) ตำบลนาค	(5) ตำบลไพรวัน	- 0.114	0.995	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.255	0.688	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.345	0.278	
		(8) ตำบลโพนมิต	- 0.254	0.754	
	(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.369	0.047*	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.231	0.585	
		(8) ตำบลโพนมิต	- 0.141	0.971	
	(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.600	0.000**	
		(8) ตำบลโพนมิต	- 0.509	0.002**	
(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโพนมิต	0.090	0.998		
2. การคิดค้นหา ปัญหาและ สาเหตุของ ปัญหา	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.358	0.835	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.570	0.256	
		(4) ตำบลนาค	0.726	0.052	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.461	0.484	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.887	0.001**	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.331	0.853	
		(8) ตำบลโพนมิต	- 0.358	0.823	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 400					
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
2. การคิดค้นหา ปัญหาและ สาเหตุของ ปัญหา	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	0.213	0.916	
		(4) ตำบลนานาค	0.368	0.391	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.103	0.998	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.530	0.006**	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.027	1.000	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.004	1.000	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนานาค	0.155	0.987
			(5) ตำบลไพรวัน	- 0.109	0.996
	(6) ตำบลศาลาใหม่		0.317	0.386	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน		- 0.240	0.752	
	(4) ตำบลนานาค	(5) ตำบลไพรวัน	- 0.264	0.683	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.162	0.970	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.395	0.159	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.372	0.301	
(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.426	0.014*		
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.131	0.975		
	(8) ตำบลโหมยิต	- 0.108	0.995		
(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.556	0.000**		
	(8) ตำบลโหมยิต	- 0.533	0.002**		
(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโหมยิต	0.023	1.000		
3. การวางแผน และตัดสินใจ	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.404	0.892	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.394	0.902	
		(4) ตำบลนานาค	0.543	0.641	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.382	0.893	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.858	0.044*	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.162	0.225	
		(8) ตำบลโหมยิต	0.346	0.944	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 400					
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
3. การวางแผน และตัดสินใจ	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	- 0.010	1.000	
		(4) ตำบลนานาค	0.138	0.998	
		(5) ตำบลไพรวัน	- 0.022	1.000	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.454	0.211	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.242	0.907	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.058	1.000	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนานาค	0.149	0.997
			(5) ตำบลไพรวัน	- 0.012	1.000
	(6) ตำบลศาลาใหม่		0.464	0.169	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน		- 0.232	0.919	
	(8) ตำบลโหมยิต		- 0.048	1.000	
	(4) ตำบลนานาค	(5) ตำบลไพรวัน	- 0.161	0.992	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.315	0.726	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.381	0.489	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.196	0.981	
	(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.476	0.043*	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.220	0.874	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.036	1.000	
	(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.696	0.000**	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.696	0.000**	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโหมยิต	0.184	0.968	
4. การดำเนิน โครงการ	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.210	0.994	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.512	0.514	
		(4) ตำบลนานาค	0.576	0.368	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.491	0.505	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.911	0.003**	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.348	0.196	
		(8) ตำบลโหมยิต	0.273	0.201	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 400					
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
4. การดำเนิน โครงการ	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	0.302	0.714	
		(4) ตำบลนาค	0.366	0.509	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.281	0.672	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.700	0.000**	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.138	0.992	
		(8) ตำบลโหมยิต	0.063	1.000	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนาค	0.064	1.000
			(5) ตำบลไพรวัน	- 0.021	1.000
	(6) ตำบลศาลาใหม่		0.398	0.187	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน		- 0.165	0.974	
	(8) ตำบลโหมยิต		- 0.239	0.865	
	(4) ตำบลนาค	(5) ตำบลไพรวัน	- 0.085	1.000	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.334	0.475	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.228	0.879	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.303	0.685	
	(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.420	0.039*	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.143	0.973	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.218	0.844	
	(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.563	0.001**	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.637	0.000**	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโหมยิต	- 0.075	1.000	
5. การแบ่งปัน ผลประโยชน์	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.419	0.711	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.575	0.276	
		(4) ตำบลนาค	0.406	0.755	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.487	0.440	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.810	0.009**	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.242	0.975	
		(8) ตำบลโหมยิต	0.311	0.913	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 400					
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
5. การแบ่งปัน ผลประโยชน์	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	0.157	0.987	
		(4) ตำบลนานาค	- 0.013	1.000	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.069	1.000	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.391	0.165	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.177	0.951	
		(8) ตำบลโฆมิต	- 0.107	0.998	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนานาค	- 0.170	0.981
			(5) ตำบลไพรวัน	- 0.088	0.999
	(6) ตำบลศาลาใหม่		0.235	-0.791	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน		- 0.334	0.350	
	(8) ตำบลโฆมิต		- 0.264	0.741	
	(4) ตำบลนานาค		(5) ตำบลไพรวัน	0.082	1.000
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.404	0.156	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.164	0.972	
		(8) ตำบลโฆมิต	- 0.094	0.999	
	(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.323	0.203	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.246	0.581	
		(8) ตำบลโฆมิต	- 0.176	0.929	
	(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.568	0.000**	
		(8) ตำบลโฆมิต	- 0.498	0.007**	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโฆมิต	0.070	1.000	
6. การประเมิน ผล	ตำบลเจ๊ะเห	(2) ตำบลพร่อน	0.500	0.734	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	0.562	0.586	
		(4) ตำบลนานาค	0.757	0.200	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.616	0.389	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.815	0.076	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	0.200	0.998	
		(8) ตำบลโฆมิต	0.450	0.808	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 400					
การมีส่วนร่วม	ตำบลที่ (i)	ตำบลที่ (j)	ค่าเฉลี่ยแตกต่าง (i - j)	Sig.	
6. การประเมินผล	(2) ตำบลพร่อน	(3) ตำบลบางขุนทอง	0.063	1.000	
		(4) ตำบลนานาค	0.257	0.940	
		(5) ตำบลไพรวัน	0.116	0.999	
		(6) ตำบลศาลาใหม่	0.315	0.709	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.299	0.765	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.050	1.000	
		(3) ตำบลบางขุนทอง	(4) ตำบลนานาค	0.194	0.987
			(5) ตำบลไพรวัน	0.053	1.000
	(6) ตำบลศาลาใหม่		0.253	0.880	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน		- 0.362	0.517	
	(8) ตำบลโหมยิต		- 0.112	0.999	
	(4) ตำบลนานาค		(5) ตำบลไพรวัน	- 0.141	0.996
			(6) ตำบลศาลาใหม่	0.059	1.000
			(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.556	0.063
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.307	0.816	
	(5) ตำบลไพรวัน	(6) ตำบลศาลาใหม่	0.200	0.924	
		(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.415	0.148	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.166	0.983	
	(6) ตำบลศาลาใหม่	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	- 0.615	0.002**	
		(8) ตำบลโหมยิต	- 0.365	0.419	
	(7) ตำบลเกาะสะท้อน	(8) ตำบลโหมยิต	0.250	0.855	

*t = p < 0.05 : **t = p < 0.01

จากตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ สรุปได้ดังนี้

4.3.1 ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห

ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆมิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนานาค

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.65$) ประชาชนในตำบลโฆมิต ($\bar{X} = 3.56$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.53$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.42$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.39$) ประชาชนในตำบลนานาค ($\bar{X} = 3.31$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.05$)

4.3.2 การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆมิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆมิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนานาค

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.70$) ประชาชนในตำบลโฆมิต ($\bar{X} = 3.68$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.67$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.57$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.46$) ประชาชนในตำบลนานาค ($\bar{X} = 3.31$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.14$)

4.3.3 การวางแผนและตัดสินใจ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลไพรวัน และตำบลเกาะสะท้อน มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆมิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค และตำบลโฆมิต

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.62$) ประชาชนในตำบลโฆมิต ($\bar{X} = 3.44$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.40$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.39$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.38$) ประชาชนในตำบลนานาค ($\bar{X} = 3.24$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 2.93$)

4.3.4 การดำเนินโครงการ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนาค

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.70$) ประชาชนในตำบลโหมยิต ($\bar{X} = 3.63$) ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.56$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.42$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.40$) ประชาชนในตำบลนาค ($\bar{X} = 3.33$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.00$)

4.3.5 การแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค และตำบลไพรวัน

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.74$) ประชาชนในตำบลโหมยิต ($\bar{X} = 3.67$) ประชาชนในตำบลนาค ($\bar{X} = 3.58$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.57$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.50$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.41$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.17$)

4.3.6 การประเมินผล พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน และตำบลโหมยิต

โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.85$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.65$) ประชาชนในตำบลโหมยิต ($\bar{X} =$

3.40) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.35$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.28$)
 ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.23$) ประชาชนในตำบลนาค ($\bar{X} = 3.09$) และมีส่วนร่วม
 น้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.03$)

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

5.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการปกครอง
 ท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สรุปดังนี้

ตารางที่ 4.23 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

n = 400		
ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
(คน)		
1. ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา		
1.1 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	24	6.0
1.2 ประชาชนมีช่องทางในการเสนอปัญหาน้อย	22	5.5
1.3 ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	14	3.5
1.4 เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	13	3.2
1.5 ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	12	3.0
2. ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ		
2.1 ขาดวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนและตัดสินใจ	23	5.7
2.2 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง	24	6.0
2.3 ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	15	3.7
2.4 เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง	7	1.7

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n = 400		
ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.5 ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและตัดสินใจ	6	1.5
3. ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ		
3.1 ด้านที่มาของโครงการ	11	2.7
3.2 ด้านวิธีการหรือกระบวนการดำเนินโครงการ	24	6.0
3.3 ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	6	1.5
3.4 เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง	5	1.2
3.5 ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ	5	1.2
3.6 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	21	5.2
4. ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์		
4.1 ด้านสิทธิที่เท่าเทียมกันและผลประโยชน์ของประชาชน	23	5.7
4.2 ด้านวิธีการหรือกระบวนการแบ่งปันผลประโยชน์	17	4.2
4.3 ด้านผู้นำหมู่บ้านกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	6	1.5
4.4 ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์	3	0.7
4.5 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	6	1.5
5. ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
5.1 ด้านผู้รับผิดชอบในการประเมินผล	9	2.2
5.2 ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างจริงจัง	16	4.0
5.3 ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง	2	0.5
5.4 เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนอย่างจริงจัง	4	1.0
5.5 ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผล	3	0.7
5.6 ด้านวิธีการหรือกระบวนการในการประเมินผล	23	5.7

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n = 400		
ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
(คน)		
6. ปัญหาด้านอื่นๆ		
6.1 ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	12	3.0
6.2 ปัญหาสังคม	6	1.5
6.3 บทบาทของผู้นำหมู่บ้าน	12	3.0
6.4 การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ	10	2.5
6.5 ปัญหาเศรษฐกิจ	5	1.2
6.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม	1	0.2
6.7 ปัญหาด้านการศึกษา	1	0.2

จากตารางที่ 4.23 ประชาชนในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้ให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ดังนี้

5.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาร้อยละ 6.0 (2) ประชาชนมีช่องทางในการเสนอปัญหาน้อยร้อยละ 5.5 (3) ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงร้อยละ 3.5 (4) เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนร้อยละ 3.2 และ(5) ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาร้อยละ 3.0

5.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจังร้อยละ 6.0 (2) ขาดวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนและตัดสินใจร้อยละ 5.7 (3) ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงร้อยละ 3.7 (4) เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจังร้อยละ 1.7 และ(5) ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและตัดสินใจร้อยละ 1.5

5.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ด้านวิธีการหรือกระบวนการดำเนินโครงการร้อยละ 6.0 (2) ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการร้อยละ 5.2 (3) ด้านที่มาของโครงการร้อยละ 2.7 (4) ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงร้อยละ 1.5 (5) เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจังร้อยละ 1.2 และ(6) ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการร้อยละ 1.2

5.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ด้านสิทธิที่เท่าเทียมกันและผลประโยชน์ของประชาชนร้อยละ 5.7 (2) ด้านวิธีการหรือกระบวนการแบ่งปันผลประโยชน์ร้อยละ 4.2 (3) ด้านผู้นำหมู่บ้านกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ร้อยละ 1.5 (4) ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ร้อยละ 1.5 และ(5) ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์ร้อยละ 0.7

5.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ด้านวิธีการหรือกระบวนการในการประเมินผลร้อยละ 5.7 (2) ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างจริงจังร้อยละ 4.0 (3) ด้านผู้รับผิดชอบในการประเมินผลร้อยละ 2.2 (4) เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนอย่างจริงจังร้อยละ 1.0 (5) ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการในการประเมินผลร้อยละ 0.7 และ(6) ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึงร้อยละ 0.5

5.1.6 ปัญหาด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาการมีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้านร้อยละ 3.0 (2) บทบาทของผู้นำหมู่บ้านร้อยละ 3.0 (3) การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐร้อยละ 2.5 (4) ปัญหาสังคมร้อยละ 1.5 (5) ปัญหาเศรษฐกิจร้อยละ 1.2 (6) ปัญหาสิ่งแวดล้อมร้อยละ 0.2 และ(7) ปัญหาด้านการศึกษา ร้อยละ 0.2

5.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน
ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สรุปดังนี้

5.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาให้มากขึ้น (2) ควรเพิ่มช่องทางในการเสนอปัญหาให้มีหลายช่องทาง เช่น มีผู้รับปัญหา มีการประชุมประชาคมรับฟังปัญหาทุกเดือน และมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจติดตามดูแลปัญหา เป็นต้น (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่ว (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น และ(5) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม หรือจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาให้มากขึ้น

5.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง (2) พัฒนาการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนและตัดสินใจ เช่น มีการประชุมปรึกษาหารือกัน และในการจัดทำแผนงานและโครงการทุกครั้งควรทำเวทีประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านตัดสินใจตามลำดับความสำคัญโดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง และ(5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและตัดสินใจมากขึ้น

5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) การดำเนินโครงการต้องให้ประชาชนเข้าไปร่วมรับผิดชอบด้วย โดยแบ่งงานออกเป็นแต่ละฝ่าย มีเอกสารหลักฐานถูกต้อง และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (2) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์ให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการให้มากขึ้น (3) โครงการต่าง ๆ ควรจะมาจากการเสนอและคัดเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน (4) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (5) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง และ(6) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) การแบ่งปันผลประโยชน์จะต้องมีสิทธิที่เท่าเทียมกันและมีความเป็นธรรม (2) ทุกครั้งที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์ควรประชุมปรึกษากันทั้งหมู่บ้าน (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยทุกครั้ง

(4) ประชาชนควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้มากขึ้น และ(5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์

5.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ด้านวิธีการในการประเมินผลควรมีการจัดตั้งคณะติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และรายงานผลการประเมินผลทุกครั้งเมื่อมีการประชุมประจำเดือน (2) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างจริงจัง (3) ประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องร่วมกันเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผล (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนอย่างจริงจัง (5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผล และ(6) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง

5.2.6 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ประชาชนควรมีความสามัคคีกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน (2) รัฐควรพัฒนาผู้นำให้มีใจกว้างรับแนวคิดการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม (3) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกๆด้าน (4) ให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหาเสพติดและปัญหาสังคมทั่วไปด้วย (5) ปัญหาเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่ประชาชน (6) ปัญหาสิ่งแวดล้อม หน่วยงานของรัฐไม่ควรทำโครงการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และ(7) ปัญหาด้านการศึกษา ผู้ปกครองของเยาวชนควรสนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงสุดให้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา

1.1.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา

1.1.4 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา

1.2 สมมติฐานการวิจัย

1.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา มีมากกว่าร้อยละ 70

1.2.2 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน รวมทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กล่าวถึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ ทั้ง 8 ตำบล มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในขั้นตอนต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน จากพื้นที่ 8 ตำบล 52 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 32,839 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane 1973) กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 8 ตำบล การคำนวณจำนวนตัวอย่างใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วนได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ตำบลเจ๊ะเห จำนวน 13 ราย (2) ตำบลพร่อน จำนวน 41 ราย (3) ตำบลบางขุนทอง จำนวน 43 ราย (4) ตำบลนาค จำนวน 38 ราย (5) ตำบลไพรวัน จำนวน 72 ราย (6) ตำบลศาลาใหม่ จำนวน 71 ราย (7) ตำบลเกาะสะท้อน จำนวน 70 ราย และ (8) ตำบลโหมยิต จำนวน 52 ราย หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาออกตามจำนวนหมู่บ้านของแต่ละตำบลให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้วิธีการคำนวณการกระจายตามสัดส่วนของจำนวนหมู่บ้านในแต่ละตำบลเป็นเกณฑ์โดยประมาณ และทำการสุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

1.3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (pre test) โดยสอบถามจากประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย โดยนำแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละส่วน กำหนดการให้คะแนนระดับความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมมี 5 ระดับ ผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรง พบว่า ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9705 และตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9549 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ (2) หาคความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) (3) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) และวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.4 ผลการวิจัย

1.4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 51.7) เป็นเพศหญิงมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 68.7) มีอายุระหว่าง 21 – 40 ปี (เฉลี่ย 36.1 ปี) ประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.7) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ ป. 7 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.4) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท (เฉลี่ย 5,697.50 บาท / เดือน) กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 64.7) ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.0) มีอาชีพรับจ้าง

1.4.2 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนฯ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ รวมทั้งหมด 25 กิจกรรม จากการศึกษาในภาพรวม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$) โดยขั้นตอนที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนขั้นตอนที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.31$) สำหรับผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แก่เจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลของทางราชการ ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนกิจกรรม

ที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.40$)

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนและเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านทุกครั้ง และการมีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.37$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการการปรับปรุงแก้ไขแผนงานต่างๆของหมู่บ้านให้ทันสมัยทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.32$)

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การเข้าร่วมสมทบแรงงานในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.31$)

4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย ($\bar{X} = 3.62$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ การได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.46$)

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ร่วมสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.36$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ ร่วมประเมินผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน และรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$)

1.4.3 การศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 9 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ

ของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน และแรงจูงใจ (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บทบาทผู้นำ หมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมต่างๆ รวมทั้งหมด 45 กิจกรรม จากการศึกษาในภาพรวม สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) โดยระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ำสุด คือ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.51$) สำหรับผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การแจ้งเกิด - แจ้งตาย และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.41$)

2) ความพึงพอใจของประชาชน มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ มีความพึงพอใจที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ มีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

3) แรงจูงใจ มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จ

ในการช่วยเหลือสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 3.63$)

4) บทบาทผู้นำหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.55$)

5) บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.52$)

6) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่ายเช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.77$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.60$)

7) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

8) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ มีการจัดประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.64$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.39$)

9) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น มีกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ($\bar{X} = 3.58$)

1.4.4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

1) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีมากกว่าร้อยละ 70

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านทั้ง 5 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ t สามารถอธิบายถึงการมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่า Sig (2 tailed) เท่ากับ 0.021 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่า t มีค่า -2.312 ซึ่งน้อยกว่า 0 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_1 หรือยอมรับ H_0 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีน้อยกว่าร้อยละ 70 โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่ากับ 3.43 คิดเป็นร้อยละ 68.60 ดังนั้น ผลการศึกษาจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของประชาชน ความพึงพอใจของประชาชน แรงจูงใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กล่าวถึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการทดสอบสมมติฐานในขั้นตอนต่างๆ สรุปได้ดังนี้

(1) ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน จากการศึกษา พบว่า มีตัวแปรจำนวน 5 ตัว ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอยเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ (1) ความพึงพอใจของประชาชน (2) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (3) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (4) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และ(5) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น เมื่อรวมตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวเข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่าสามารถอธิบายความผันแปรในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านได้ร้อยละ 60.4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($R^2 = 0.604, p < 0.05$) โดยตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายังมีความพร้อมในปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระดังกล่าว จะช่วยให้ภาพรวมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านมีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ไม่เข้าอยู่ในสมการถดถอย ได้แก่ แรงจูงใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวจึงไม่สามารถอธิบายความผันแปร และไม่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

(2) ความพึงพอใจของประชาชน พบว่า เป็นตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 48.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($R^2 \text{ Change} = 0.487, p < 0.01$)

(3) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 5.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($R^2 \text{ Change} = 0.057, p < 0.01$)

(4) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 3.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.037, $p < 0.01$)

(5) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 1.8 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 Change = 0.018, $p < 0.05$)

(6) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น พบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายเพิ่มได้ร้อยละ 0.5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 Change = 0.005, $p < 0.05$)

3) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ตามตำบลต่างๆ ทั้ง 8 ตำบล มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างกันในกิจกรรมต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การวิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน : กรณีศึกษา อำเภอตากใบ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของค่าเฉลี่ย (One - way ANOVA) และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยแยกตามกิจกรรม สรุปได้ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1 – 8 มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1 – 8 มีความแตกต่างกัน โดยทุกกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe สรุปได้ดังนี้

(1) ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะทอน และตำบลโฆยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบล

เจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนานาค โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.65$) ประชาชนในตำบลโหมยิต ($\bar{X} = 3.56$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.53$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.42$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.39$) ประชาชนในตำบลนานาค ($\bar{X} = 3.31$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.05$)

(2) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนานาค

(3) การวางแผนและตัดสินใจ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลไพรวัน และตำบลเกาะสะท้อน มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค และตำบลโหมยิต

(4) การดำเนินโครงการ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลนานาค

(5) การแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนานาค ตำบลไพรวัน

ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆษิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค และตำบลไพรวัน

(6) การประเมินผล พบว่า (1) ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโฆษิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลนาค ตำบลไพรวัน และตำบลโฆษิต

1.4.5 ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน

1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ปัญหาประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาร้อยละ 6.0 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัญหาประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาร้อยละ 3.0

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ปัญหาประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง ร้อยละ 6.0 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัญหาประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและตัดสินใจร้อยละ 1.5

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 6 กิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ปัญหาด้านวิธีการหรือกระบวนการดำเนินโครงการร้อยละ 6.0 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัญหาเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจังร้อยละ 1.2 และปัญหาประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการร้อยละ 1.2

4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 5 กิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ปัญหาด้านสิทธิที่เท่าเทียมกันและผลประโยชน์ของประชาชนร้อยละ 5.7 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัญหาประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์ร้อยละ 0.7

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 6 กิจกรรม กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินสูงสุด คือ ด้านวิธีการหรือกระบวนการในการประเมินผลร้อยละ 5.7 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุดคือ ปัญหาผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึงร้อยละ 0.5

6) ปัญหาด้านอื่นๆ มีกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเสนอสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบย่อย 7 กิจกรรม กิจกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้านร้อยละ 3.0 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประเมินต่ำสุด คือ ปัญหาด้านการศึกษาร้อยละ 0.2

1.4.6 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สรุปดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาให้มากขึ้น (2) ควรเพิ่มช่องทางในการเสนอปัญหาให้มีหลายช่องทาง เช่น มีผู้รับปัญหา มีการประชุมประชาคมรับฟังปัญหาทุกเดือน และมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจติดตามดูแลปัญหา เป็นต้น (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่ว (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น และ(5) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม หรือจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาให้มากขึ้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง (2) พัฒนาวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนและตัดสินใจ เช่น มีการประชุมปรึกษาหารือกัน และในการจัดทำแผนงานและโครงการทุกครั้งควรทำเวทีประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านตัดสินใจตามลำดับความสำคัญโดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง และ(5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและตัดสินใจมากขึ้น

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) การดำเนินโครงการต้องให้ประชาชนเข้าไปร่วมรับผิดชอบด้วย โดยแบ่งงานออกเป็นแต่ละฝ่าย มีเอกสารหลักฐานถูกต้องและมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (2) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์ให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการให้มากขึ้น (3) โครงการต่าง ๆ ควรจะมาจากการเสนอและคัดเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน (4) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (5) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง และ (6) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) การแบ่งปันผลประโยชน์จะต้องมีสิทธิที่เท่าเทียมกันและมีความเป็นธรรม (2) ทุกครั้งที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์ควรประชุมปรึกษากันทั้งหมู่บ้าน (3) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยทุกครั้ง (4) ประชาชนควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้มากขึ้น และ (5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการแบ่งปันผลประโยชน์

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ด้านวิธีการในการประเมินผลควรมีการจัดตั้งคณะติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และรายงานผลการประเมินผลทุกครั้งเมื่อมีการประชุมประจำเดือน (2) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างจริงจัง (3) ประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องร่วมกันเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผล (4) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนอย่างจริงจัง (5) ควรอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการประเมินผล และ (6) ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง

6) ปัญหาด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ประชาชนควรมีความสามัคคีกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน (2) พัฒนาผู้นำให้มีใจกว้างรับแนวคิดการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม (3) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกๆด้าน (4) ให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหาเสพติด และปัญหาสังคมทั่วไปด้วย (5) ปัญหาเศรษฐกิจ ควรมีการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่ประชาชน (6) ปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ควรทำโครงการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และ (7) ปัญหาด้านการศึกษา ผู้ปกครองควรสนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงสุดให้มากขึ้น

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดากไบก จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏผลดังนี้

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการศึกษาในภาพรวม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบกอยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่า Sig (2 tailed) เท่ากับ 0.021 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่า t มีค่า -2.312 ซึ่งน้อยกว่า 0 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_1 หรือยอมรับ H_0 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบก มีน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่ากับ 3.43 คิดเป็นร้อยละ 68.60 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบก มีมากกว่าร้อยละ 70 ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันถึงแม้ว่าฝ่ายปกครองและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการบริหารงานการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาล โดยที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น แล้วก็ตาม แต่ภายใต้สภาพปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงส่งผลให้ประชาชนขาดการพัฒนาด้านการศึกษา และมีโอกาสในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่น้อยกว่าพื้นที่อื่นๆของประเทศ จึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านของอำเภอดากไบก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์การทดสอบหาความสัมพันธ์

ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคั้งนี้ทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน (2) ความพึงพอใจของประชาชน (3) แรงจูงใจ (4) บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (5) บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน (6) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (7) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (8) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และ (9) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น จากการศึกษาในภาพรวม สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน มีจำนวน 5 ตัวแปร ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 นั่นคือ ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่กล่าวถึงสามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เมื่อรวมตัวแปรอิสระ ทั้ง 5 ตัวเข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่าสามารถอธิบายความผันแปรในภาพรวมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านได้ร้อยละ 60.4 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($R^2 = 0.604, p < 0.05$) โดยตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายังมีความพร้อมในปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระดังกล่าวจะช่วยให้ภาพรวมเรื่องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านมีมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่เข้าสู่สมการ ถดถอยเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ความพึงพอใจของประชาชน เป็นตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถอธิบายความผันแปรเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านได้ร้อยละ 48.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.487, $p < 0.01$, Beta = 0.247, $p < 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ ดิยาวี (2546) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน ประกอบด้วย ลักษณะงานที่ทำ ค่าจ้างหรือระบบค่าตอบแทน สภาพการทำงาน นโยบายและฝ่ายบริหาร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา ความก้าวหน้าในงานทั้งในตำแหน่งงาน และการพัฒนาทางด้านความรู้ ความชำนาญในการทำงาน และจากการวิจัยของ เขาวนุช ซอหะซัน (2547) พบว่า ทักษะคติและความรู้สึกมีผลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงาน โดยแนวความคิดของนักวิชาการชื่อ Porter และ Lawler มีความเห็นว่า ผลการทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจมีองค์ประกอบอื่นๆ และมีตัวแปรอีกมากที่ทำให้เกิดความพึงพอใจนั้น มีหลายอย่างรวมทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Elton Mayo และคนอื่นๆ ได้สรุปให้เห็นว่า ความพึงพอใจนำไปสู่การทำงานหรือ

ความพอใจสัมพันธ์กับการทำงาน และจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานที่เขารับผิดชอบอยู่ เขาจะสามารถทำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น

2.2.2 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านเพิ่มได้ร้อยละ 5.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.057, $p < 0.01$, Beta = 0.210, $p < 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ ยุทธศาสตร์การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2550) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างระบบราชการให้เป็นระบบเปิด และการเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมสำหรับการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการในระดับจังหวัด ซึ่งมี 2 ทาง คือ สร้างความพร้อมและศักยภาพจากภายในส่วนราชการจังหวัดออกไปสู่ประชาชน และความพร้อมและศักยภาพของภาคประชาชนเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ โดยที่ บทบัญญัติเกี่ยวกับแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ กำหนดไว้ว่า มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลรวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการที่พัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน และสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) พบว่า การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาชุมชนจนกระทั่งประสบความสำเร็จเป็นชุมชนที่เข้มแข็งเกิดจากมูลเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ ได้รับการแนะนำส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น (<http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>)

2.2.3 ความรู้ความเข้าใจของประชาชน เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เพิ่มได้ร้อยละ 3.7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (R^2 Change = 0.037, $p < 0.01$, Beta = 0.225, $p < 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) พบว่า ความรู้ และความเข้าใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และจากแนวคิดของ ศรีไพโร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และคนอื่นๆ (2549) สรุปได้ว่า ความรู้เป็นการผสมผสานประสบการณ์ สารสนเทศความเข้าใจทักษะและความเชี่ยวชาญ รวมถึงสิ่งที่ได้รับการสั่งสมจากการศึกษาค้นคว้า จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ และในเรื่องนี้ สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคนอื่นๆ (2548) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการความรู้เป็น 6 ขั้นตอน คือ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้และการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จูติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนรวมทุกขั้นตอน คือ การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยังสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ ลือเดช (2547) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำและความรู้จากเจ้าหน้าที่ชลประทาน

2.2.4 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เพิ่มได้ร้อยละ 1.8 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 Change = 0.018, $p < 0.05$, Beta = 0.150, $p < 0.05$) โดยมีนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ ชินรัตน์ สมสืบ (2550) ที่กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์ที่หนึ่งที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีส่วนร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดทำให้มีการทำเอกสารจดหมายข่าว เป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อมูลต่างๆ แก่สาธารณะ เกณฑ์มาตรฐานที่ 6 ความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องคือ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน ชุมชนต่างๆ ถึงผลประโยชน์ของการเข้าร่วม รวมถึงผลได้ผลเสียและค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ โดยที่ ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ (3) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร สำหรับ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) ได้กล่าวสนับสนุนเกี่ยวกับปัจจัยที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม คือ (1) การให้ข้อมูลข่าวสารต่อ

สาธารณชนทั่วไป (2) การให้ข้อมูลกับสาธารณชนโดยทั่วไป (3) การแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชน และ (4) การจัดหาช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุกส่วนของสาธารณชนแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ และยังคงสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล (2547) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิผลจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ (1) ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ผู้เสนอโครงการนั้นๆ ให้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม และ (2) ข้อมูลทางเทคนิค เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน และ (3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

2.2.5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น เป็นตัวแปรที่มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านเพิ่มได้ร้อยละ 0.5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (R^2 Change = 0.005, $p < 0.05$, Beta = 0.109, $p < 0.05$) โดยได้รับการสนับสนุนความคิดนี้จาก Reeder (1974: 39 – 53) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ (1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบ วิธีการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง (2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง (3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตน (4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา (5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่น (6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น (7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ (8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรานิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ (9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา (10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น และ (11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติ เมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีให้ทำในกิจกรรมนั้นๆ โดยที่ เมย์ (อ้างถึงใน สายพิน ทับล้อม 2539: 20) พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพ

ทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง และยังสอดคล้องกับ Creighton (อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์ 2543: 158 - 161) พบว่า การที่บุคคลเลือกมีส่วนร่วมในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นขึ้นกับปัจจัย 6 ประการ คือ (1) ความใกล้ชิดปัญหา (2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ (3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ (4) ประเด็นทางด้านสังคม / สิ่งแวดล้อม (5) ค่านิยม และ (6) อำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

2.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1 - 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในทุกกิจกรรมมีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับสมมติฐาน H_1 นั่นคือ การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านตามตำบลที่ 1 - 8 มีความแตกต่างกัน โดยทุกกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) สรุปได้ว่า (1) ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านแตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลบางขุนทอง ตำบลน่านาค ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และตำบลโหมยิต และ (3) ไม่พบความแตกต่างระหว่างประชาชนในตำบลศาลาใหม่กับตำบลบางขุนทอง และตำบลน่านาค โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา ได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะท้อน ($\bar{X} = 3.65$) ประชาชนในตำบลโหมยิต ($\bar{X} = 3.56$) ประชาชนในตำบลพร่อน ($\bar{X} = 3.53$) ประชาชนในตำบลไพรวัน ($\bar{X} = 3.42$) ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ($\bar{X} = 3.39$) ประชาชนในตำบลน่านาค ($\bar{X} = 3.31$) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ ($\bar{X} = 3.05$) ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากประชาชนในตำบลเจ๊ะเห เป็นตำบลที่มีลักษณะสังคมกึ่งเมืองมีพื้นที่ตั้งอยู่ติดกับเขตเทศบาลเมืองตากใบ ใกล้กับสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น โรงเรียนระดับมัธยมของอำเภอ โรงพยาบาลอำเภอ และที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น ซึ่งประชาชนได้รับการบริการภาครัฐและการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ดีกว่าพื้นที่ตำบลอื่นๆ ทำให้ส่งผลสะท้อนถึงขั้นตอนที่กลุ่มตัวอย่างประเมินให้มีส่วนร่วมสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการคือ ชินรัตน์ สมสืบ (2550: 272)

ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยทั่วไป การเข้าร่วมดังกล่าวนอกจากจะเป็นการพัฒนาคนในด้านการสนองความต้องการแล้ว ยังสามารถสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกผูกพัน และเป็นการสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เป้าหมายของการมีส่วนร่วมจึงเป็นการช่วยเหลือให้คนและชุมชนกำหนดปัญหา หาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยจะทำให้บุคคลมีอิสรภาพ ตลอดจนสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชนของเขาเองได้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการมี 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการออกแบบโครงการ ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ และขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านทั้ง 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ (1) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (2) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องที่ (3) แรงจูงใจ (4) บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (5) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (6) บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน (7) ความพึงพอใจของประชาชน (8) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน และ (9) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ โดยพบว่า การมีส่วนร่วมในการการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านทั้ง 8 ตำบลมีความแตกต่างกัน ซึ่งประชาชนในตำบลเจ๊ะเหจะมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประชาชนในตำบลเกาะสะทอน ประชาชนในตำบลโหมยิต ประชาชนในตำบลพร่อน ประชาชนในตำบลไพรวัน ประชาชนในตำบลบางขุนทอง ประชาชนในตำบลนาค และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประชาชนในตำบลศาลาใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1.1 การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้านให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด ถ้าประชาชนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเน้น คือ การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของตนเองและชุมชน

ตลอดจนการเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนด้านการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน และกิจกรรมนี้จะส่งผลให้กิจกรรมด้านอื่นสัมฤทธิ์ผลตามมาในอนาคต

3.1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเน้น คือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนและเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในด้านการวางแผน และตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น ส่งผลทำให้สภาพหมู่บ้านและกิจกรรมของราษฎรในหมู่บ้านมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

3.1.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยการหาแนวทางร่วมกันระหว่างประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการสมทบแรงงานและการสมทบทุนหรือเครื่องมือ-อุปกรณ์ต่างๆในการดำเนินโครงการ เพื่อให้มีความผูกพันเป็นเจ้าของโครงการร่วมกันอย่างแท้จริง

3.1.4 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ควรติดตามดูแลแก้ไขปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านให้ได้รับการแก้ไข เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัยและเข้มแข็งมากขึ้น

3.1.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล โดยให้ประชาชนเห็นความสำคัญและร่วมกันสำรวจข้อมูล วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ร่วมกันติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีความโปร่งใสและเป็นธรรม ทุกครั้งที่มีการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำข้อมูลจากการประเมินผลไปใช้ในการตัดสินใจที่จะดำเนินโครงการต่างๆให้มีความเหมาะสมกับความต้องการในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านต่อไป

3.1.6 การกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนจะกำหนดแผนงานของโครงการต่างๆ โดยการสำรวจปัญหาความต้องการที่แท้จริง และสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอตามความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้าน มีการฝึกอบรมหรือประชุมชี้แจงให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนก่อนที่จะให้ประชาชนร่วมกันกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ

3.1.7 การติดตามกำกับดูแลในการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันตรวจสอบดูแลทุกโครงการอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารโครงการสาธารณะ และการบริหารจัดการงบประมาณของส่วนรวม ทำให้การดำเนินโครงการต่างๆที่ประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเองไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งเกิดข้อขัดแย้งระหว่างราษฎรและผู้นำหมู่บ้านกับผู้ที่เสียผลประโยชน์ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ของรัฐควรเข้าไปดำเนินการจัดประชุมชี้แจงให้เกิดความโปร่งใส และฝึกอบรมเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชนและกลุ่มต่างๆในชุมชนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการสาธารณะ หรือกิจกรรมต่างๆที่รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้กับหมู่บ้านโดยตรง เพื่อบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้านและประชาชน โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบและแนวทางในการบริหารจัดการโครงการขึ้นเอง เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้านให้สามารถเป็นองค์กรขนาดเล็กที่มีศักยภาพสูงขึ้น

3.1.8 ผู้นำหมู่บ้านควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่นๆ ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านควรเป็นนักประชาธิปไตย โดยนำระบบการมีส่วนร่วมมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม เป็นผู้ประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อแสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนปัจจัยในการพัฒนามาสู่หมู่บ้าน และนำข้อมูลข่าวสารทางราชการมาเผยแพร่ชี้แจงให้ที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆในการพัฒนาหมู่บ้านให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

3.1.9 การแก้ไขปัญหาอื่นๆของหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมประชาชนให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมต่างๆขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีกันของราษฎร ควรพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้นำหมู่บ้านให้เป็นนัก

ประชาธิปไตยมีใจกว้างยอมรับแนวคิดของผู้อื่นและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกๆด้าน ให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหาเสพติด และปัญหาสังคมทั่วไปด้วย ควรมีการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่ประชาชน ไม่ควรทำโครงการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และสนับสนุนให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการศึกษาของบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมให้แก่ชุมชนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น

3.1.10 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับ

หมู่บ้าน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ (1) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (2) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น (3) แรงจูงใจ (4) บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (5) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (6) บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน (7) ความพึงพอใจของประชาชน (8) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน และ(9) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เพราะปัจจัยเหล่านี้จะอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีระหว่างประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน และหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ โดยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาต่างๆของหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน และการกำหนดความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดทางเลือกและตัดสินใจเลือกโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (4) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างจริงจัง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกในเรื่องเดียวกันในแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและจัดทำเป็นผลสรุปร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยจะอำนวยประโยชน์เป็นอย่างยิ่งสำหรับการวางแผนทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงมากยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่ เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละพื้นที่ที่มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างไร และปัจจัย

อะไรบ้างที่มีผลทำให้การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จ

3.2.3 ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและทุกหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกับประชาชน ซึ่งจะต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด วิธีการ และทักษะใหม่ๆ ในการทำงานร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในด้านการกระตุ้นและพัฒนากการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านให้บรรลุผลสำเร็จ

3.2.4 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทภาวะผู้นำหมู่บ้าน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การผลักดัน และดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆของรัฐบาลโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน เพราะเป้าหมายในการพัฒนาด้านต่างๆของประเทศที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดคือระดับหมู่บ้าน

3.2.5 ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผนในภาพรวมของการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านให้มีทิศทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านให้สัมฤทธิ์ผลและเกิดความยั่งยืน

3.2.6 ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านในแต่ละอำเภอของทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อนำข้อดี – ข้อเสียของแต่ละพื้นที่มาปรับปรุงและพัฒนา ตลอดจนการหาแนวทางแก้ไขปัญหาคุอุปสรรคด้านการปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้านให้สัมฤทธิ์ผล และเกิดคุณประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง (2551) *คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์อาสาศึกษาดินแดน
- _____ (2551) *คู่มือปฏิบัติงาน สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปี 2551* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์อาสาศึกษาดินแดน
- กรมทรัพยากรน้ำ (2551) “รายงานการศึกษาโครงการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำมูล” ค้นคืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2553
จาก <http://www.sut.ac.th/im/mun/participitate%20factor.htm>
- กรมสามัญศึกษา (2542) “รายงานการศึกษาและพัฒนาโครงการระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปี 2542” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- กันตยา เพิ่มผล (2543) *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน* กรุงเทพมหานคร
ศูนย์เอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- โกวิท พวงงาม (2546) *อบต. ในกระบวนการทัศน์ใหม่ : พัฒนา สร้างเครือข่ายและเสริมสร้างความเข้มแข็ง* กรุงเทพมหานคร วิทยุชน
- จุมพล นิมพานิช (2547) *ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร พิมพ์ครั้งที่ 2* นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- ฉลอง ดิษสี (2541) “การมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชนินทร์ บัวประเสริฐ (2547) *บันทึกสรุปการบรรยายในหลักสูตรปลัดอำเภอผู้ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งที่ได้รับการปรับปรุงกำหนดตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2*
จัดโดย วิทยาลัยการปกครอง วันที่ 12 และ 13 กรกฎาคม 2547
วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- ชินรัตน์ สมสืบ (2550) “รัฐประศาสนศาสตร์กับการมีส่วนร่วม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 12 หน้า 272 - 304
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

- ชูเกียรติ ภัยลี (2536) “การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงาน กับพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยา และมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชัยวัฒน์ ลือเดช (2547) “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ต๋าก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเขียงราย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ฐิติ ตระกูลเลิศรัตน์ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกำแพงเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ มหรรณพ และคุณิต เวชกิจ (2534) “องค์กรประชาชนในการส่งเสริมการป่าไม้” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้ หน่วยที่ 8 - 15 หน้า 491 - 541 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ตุลา มหาพสุชานนท์ (2547) *หลักการจัดการ หลักการบริหาร* กรุงเทพมหานคร พ.ศ. พัฒนา
- ถวิลวดี บุรีกุล (2547) “การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารภาครัฐ* หน่วยที่ 10 หน้าที่ 271 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- เทวินทร์ รวมสุขนิรันดร์ (2546) " การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำตำบลในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแพร่ " วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2548) *การจัดการสมัยใหม่* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2531) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
ศักดิ์โสภณาการพิมพ์
- บดินทร์ วิจารณ์ (2547) *การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- บรรยงค์ โตจินดา (2543) *การบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ร่วมสาสน์ (1997)
- บุศรา เตียรณบรรจง (2546) “แรงจูงใจที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาล
สิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร
สหมิตรออฟเซต
- พงศ์พันธุ์ เขียรหิรัญ (2533) “การพัฒนาเกษตรกรด้านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม” ใน
ประมวลสาระชุดวิชามนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร
หน่วยที่ 8 - 15 หน้า 507 - 574 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547) *การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้* กรุงเทพมหานคร
เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- พวงเพชร วัชรอยู่ (2537) *แรงจูงใจกับการทำงาน* กรุงเทพมหานคร โอ เอส พรีนติ้งเฮ้าส์
- พยอม วงศ์สารศรี (2542) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพมหานคร คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- พิทยา บวรวัฒนา (2548) “แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์สหรัฐอเมริกา 2” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยที่ 4 หน้า
158 – 161 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- พัฒน์ บุญรัตพันธ์ (2517) *การสร้างพลังชุมชน โครงการพัฒนาชุมชน* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช
- พัฒน์ บุญรัตพันธ์ (2527) *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) *กลวิธีและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณาการพิมพ์
- มงคล สุระสัจจะ (2553) “รายงานคำกล่าวให้โอวาทแก่นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีก้านัน
ผู้ใหญ่บ้าน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช” จัดโดย กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (2552) “เทคนิคการจัดการสมัยใหม่ (Modern Management Techniques)” ค้นคืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2553 จาก (<http://www.bus.rmutp.ac.th/teacher/Kunlayanee/L1/2-2.htm>)
- มัลลิกา ต้นสอน (2544) การจัดการยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร เอ็กเซเปอร์เน็ต
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย
- เขาวนุช ซอหะซัน (2547) “ปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวทางวัฒนธรรมของพนักงานธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา ภาควิชาวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551) ภาวะผู้นำ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์
- เรืองยศ ปรีดา (2542) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ลัทธีกาล ศรีวระมย์ (2541) ธุรกิจทั่วไป : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ กรุงเทพมหานคร ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์
- วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน ม.ป.ท.
- วิเชียร วิทย์อุคม (2547) พฤติกรรมองค์กร กรุงเทพมหานคร ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์
- วิโชค จรุงโรจน์ (2550) “โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศคลองวง องค์การบริหารส่วนตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” ค้นคืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2553 จาก (http://vclass.mgt.psu.ac.th/~undp/proposal_II_01.htm)
- วารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2547) “การจัดการสมัยใหม่” วารสารสุขโขทัยธรรมาธิราช 2 , 1 (กุมภาพันธ์ 2547) : 30.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และคนอื่นๆ (2549) ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี การจัดการความรู้ กรุงเทพมหานคร ซีเอ็คยูเคชั่น
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (2542) องค์การและการจัดการ กรุงเทพมหานคร ธรรมสาร
- สงวน สุทธิ เลิศอรุณ (2545) พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร อักษราพัฒนา
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) “ปัจจัยที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง” ค้นคืนวันที่ 22 มีนาคม 2552 จาก <http://www.ryt9.com/s/nesd/238500>

- สิริกร เดียวสกุล (2549) “การจัดการความรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลในเครือ
โรงพยาบาลกรุงเทพ” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริการการพยาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ (2545) *พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมใจ เข้มเจริญ (2531) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้:
ศึกษากรณีตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่” วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สายพิณ ทับล้อม (2539) “การศึกษาสาเหตุในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพประชากร
ของผู้ใหญ่ในด้านกิจกรรมอามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2550) “การพัฒนาระบบบริหารราชการแบบมีส่วน
ร่วมของไทย” ค้นคืนวันที่ 20 กรกฎาคม 2553
จาก http://164.115.5.66/special.php?spc_id=3&content_id=302
- สนธศักดิ์ สร้อยผาบ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา: กลุ่มอาชีพ
ทอผ้าไหมบ้านภู ตำบลบ้านเป้า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- สุริยะ เขียมประชานรากร และคนอื่นๆ (2549) *ภาวะผู้นำและการสร้างแรงจูงใจ*
กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคนอื่นๆ (2548) *การจัดการความรู้* กรุงเทพมหานคร ก. พลพิมพ์
- เสน่ห์ จุ้ยโต (2547) *องค์การสมัยใหม่* สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสนาะ ดิยาวัว (2546) *หลักการบริหาร* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- อคิน รพีพัฒน์ (2527) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม
และวัฒนธรรมไทย” ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ *การมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการพัฒนา* หน้า 108 กรุงเทพมหานคร
ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- อักษร สวัสดิ์ (2542) “ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”
ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อำนาจ ชีระวนิช (2547) *การจัดการ กรุงเทพมหานคร ซีวีแอลการพิมพ์*
- อำเภอตากใบ (2553) “บรรยายสรุปอำเภอตากใบ” (แผ่นพับ)
- อำเภอตากใบ (ม.ป.ป.) “ประวัติอำเภอตากใบ” (แผ่นพับ)
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff (1977) *Rural Development Participation : Concept and
Measures For Project Design, implementation and Evaluation*. New York : Cornell University
- _____.(1980) *Rural Development Participation*. New York : Cornell University
- Reeder, W.W. (1974). *Some Aspect of the Informal Social Participation of farm families in New
York State*. New York : Cornell University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบสอบถาม

1. ชื่อ นายไพลิน นุชถาวร
- วุฒิการศึกษา (1) ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการงานก่อสร้าง)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- (2) ปริญญาตรี ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- (3) ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมชลประทาน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- (4) ปริญญาโท วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (วิศวกรรมชลประทาน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- (5) ปริญญาโท เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- (6) ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน (วิศวกรรมชลประทาน) ระดับต้น
ทำหน้าที่ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโดมน้อย
สำนักชลประทานที่ 7 กรมชลประทาน
2. ชื่อ นายสายัณห์ ชนะชัยวงศ์
- วุฒิการศึกษา (1) ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- (2) ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ตำแหน่ง นายอำเภอตากใบ
ที่ทำการปกครองอำเภอตากใบ
จังหวัดนราธิวาส กรมการปกครอง

3. ชื่อ นายโอม เชื้อแหลม
- วุฒิการศึกษา (1) ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
(2) ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)
- ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ (หัวหน้าฝ่ายหรือเทียบเท่า)
ทำหน้าที่ประจำจังหวัด
ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส กรมการปกครอง
4. ชื่อ นายเที่ยง จันท์ทอง
- วุฒิการศึกษา (1) ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
(2) ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)
- ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ (หัวหน้าฝ่ายหรือเทียบเท่า)
ทำหน้าที่ ผู้ช่วยประจำจังหวัด (กลุ่มงานปกครอง)
ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส กรมการปกครอง
5. ชื่อ นายคณิน ทองเอียด
- วุฒิการศึกษา (1) ปริญญาตรี ศีษาศาสตรบัณฑิต (การประถมศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
(2) ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยทักษิณ (วิทยาเขตสงขลา)
- ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางกล่ำ
จังหวัดสงขลา
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามโครงการวิจัย

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน :
กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ที่อยู่ของผู้ตอบแบบสอบถาม (โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความในช่องว่าง)

ชื่อ-สกุล นาย/นาง/นางสาว บ้านเลขที่

☐ หมู่ที่.....ตำบลเจ๊ะเห	☐ หมู่ที่.....ตำบลไพรวัน
☐ หมู่ที่.....ตำบลพร่อน	☐ หมู่ที่.....ตำบลศาลาใหม่
☐ หมู่ที่.....ตำบลบางขุนทอง	☐ หมู่ที่.....ตำบลเกาะสะท้อน
☐ หมู่ที่.....ตำบลนานาค	☐ หมู่ที่.....ตำบลโฆษิต

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ ปี
- ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้รับการศึกษา	☐ ประถมศึกษาปีที่ 4
☐ ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ 7	☐ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี (โปรครระบุ).....
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บาท
- การเป็นคณะกรรมการกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน จำแนกเป็น

☐ ไม่เป็นคณะกรรมการฯ ใดเลย	☐ เป็นคณะกรรมการฯ 1-5 กลุ่ม
☐ เป็นคณะกรรมการฯ 6 กลุ่ม ขึ้นไป	
- อาชีพหลัก เกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย
 ธุรกิจบริการ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อื่นๆระบุ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง
ท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

[โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางให้ตรงตามความคิดเห็นของท่าน]

(5 = มากที่สุด ; 4 = มาก ; 3 = ปานกลาง ; 2 = น้อย ; 1 = น้อยที่สุด)

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความรู้ความเข้าใจของประชาชน	5	4	3	2	1
1.1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การแจ้งเกิด-แจ้งตาย และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านในระดับใด					
1.2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับบริการจากภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่ดำเนินการโดยกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน และส่วนราชการต่างๆ ในระดับใด					
1.3 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในหมู่บ้าน ในระดับใด					
1.4 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน ในระดับใด					
1.5 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ในระดับใด					
2. ความพึงพอใจของประชาชน	5	4	3	2	1
2.1 ท่านมีความพึงพอใจที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ในระดับใด					
2.2 ท่านมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่มาส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ในระดับใด					
2.3 ท่านมีความพึงพอใจต่อการทำงานของผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่สามารถดูแลราษฎรในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ในระดับใด					
2.4 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ในระดับใด					
2.5 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ในระดับใด					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3. แรงจูงใจ	5	4	3	2	1
3.1 ท่านคิดว่าปัจจัยด้านความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด					
3.2 ท่านคิดว่าปัจจัยด้านความต้องการจะเข้าสังคม เพื่อให้เป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่รักของสังคม และการได้รับการยอมรับจากสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด					
3.3 ท่านคิดว่าปัจจัยด้านความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยการได้รับการยกย่องชมเชยต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือสังคม มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด					
3.4 ท่านคิดว่าข้อกำหนดให้มีรางวัลจูงใจ เช่น การประกวดผู้นำดีเด่น หรือหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด					
3.5 ท่านคิดว่าปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด					
4. บทบาทผู้นำหมู่บ้าน(ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)	5	4	3	2	1
4.1 ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของราษฎรในหมู่บ้าน					
4.2 ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจของราษฎรให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆของหมู่บ้าน					
4.3 ผู้นำหมู่บ้านของท่านบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้					
4.4 ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี					
4.5 ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆเพื่อทำให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน					
5. บทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน	5	4	3	2	1
5.1 ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความสามัคคีกัน มีจิตอาสาที่ดี และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี					
5.2 ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความตระหนักในปัญหาต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือสังคม และร่วมกันดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
5.3 ราษฎรเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน					
5.4 ราษฎรในหมู่บ้านของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเต็มใจสนับสนุนและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
5.5 ราษฎรให้ความร่วมมือและสนับสนุนทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน และไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของสังคม					
6. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	5	4	3	2	1
6.1 ในหมู่บ้านประชาชนมีความรักและสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยไม่มีความแตกแยก และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข					
6.2 ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่ายเช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความร่วมมือสนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี					
6.3 หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาด้านต่างๆได้เป็นอย่างดี					
6.4 ราษฎรในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบหน้าที่ และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่					
6.5 ราษฎรในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาด้านความมั่นคงที่ร้ายแรง					
7. การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	5	4	3	2	1
7.1 ทุกหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านมากขึ้น					
7.2 หน่วยงานราชการของอำเภอได้ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับราษฎรเพื่อวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้าน					
7.3 หน่วยงานราชการปฏิบัติต่อราษฎรในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์					
7.4 หน่วยงานราชการและราษฎรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆโดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่					
7.5 รัฐบาลและหน่วยงานราชการได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก					
8. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	5	4	3	2	1
8.1 มีการจัดประชุมราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆตามรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
8.2 มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น					
8.3 มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ราษฎรตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น					
8.4 มีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น					
8.5 ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเอง หรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นกันเอง					
9. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น	5	4	3	2	1
9.1 หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น					
9.2 กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการช่วยเหลือตรงตามความเดือดร้อน และได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน					
9.3 ราษฎรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองให้มีความเจริญทัดเทียมกันกับทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ					
9.4 ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของตนเอง และตามลักษณะของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละพื้นที่หรือชุมชน					
9.5 ช่วยสร้างความรักและความสามัคคีกันของคนในชาติ ที่เป็นพื้นฐานหลักของการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน

[โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางให้ตรงตามความคิดเห็นของท่าน]

(5 = มากที่สุด ; 4 = มาก ; 3 = ปานกลาง ; 2 = น้อย ; 1 = น้อยที่สุด)

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	5	4	3	2	1
1.1 ท่านได้ติดตามและสังเกตเห็นถึงผลกระทบ ทั้งผลดีและผลเสีย ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาในด้านต่างๆของรัฐบาล ในระดับใด					
1.2 ท่านได้ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลในการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แก่เจ้าหน้าที่สำรวจข้อมูลของทางราชการ ในระดับใด					

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1.3 ท่านสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้รู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาต่างๆของหมู่บ้านได้ ในระดับใด					
1.4 ท่านเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านหรือการประชุมหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา และความต้องการของหมู่บ้าน ในระดับใด					
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาแนวทางในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ในระดับใด					
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ	5	4	3	2	1
2.1 ท่านได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผน และเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน ทุกครั้ง					
2.2 ท่านได้ให้ข้อมูลข่าวสารหรือเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านทุกครั้ง					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงแก้ไขแผนงานต่างๆของหมู่บ้านให้ทันสมัยทุกครั้ง					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการลงมติเพื่อการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน ของหมู่บ้านทุกครั้ง					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการลงมติคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง					
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน	5	4	3	2	1
3.1 ท่านเคยเข้าร่วมสมทบแรงงานในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
3.2 ท่านเคยสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
3.3 ท่านเคยประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
3.4 ท่านเคยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่และลงมือปฏิบัติตามแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรได้เห็นคุณค่าของการร่วมมือกันสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
4. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	5	4	3	2	1
4.1 ท่านได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
4.2 ปัญหาและความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน ได้รับการแก้ไขเป็นอย่างดี					

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
4.3 มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน					
4.4 มีการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม					
4.5 การปกครองท้องถิ่นที่ระดับหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหมู่บ้านมีความมั่นคงปลอดภัย					
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	5	4	3	2	1
5.1 ท่านเคยร่วมสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
5.2 ท่านเคยให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
5.3 ท่านเคยร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน					
5.4 ท่านเคยร่วมประเมินผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน และรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ					
5.5 ท่านได้ติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านว่ามีความโปร่งใสและเป็นธรรม ทุกครั้งที่ได้รับการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมจากภาครัฐลงสู่หมู่บ้าน					

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชน
1. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้

ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้
4. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้
6. ปัญหาด้านอื่นๆ: มีปัญหา และข้อเสนอแนะดังนี้

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายชนาศิลป์ เลี้ยวทอง
วัน เดือน ปีเกิด	16 มีนาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
ประวัติการศึกษา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเกษตรกรรม วิทยาลัยเกษตรกรรมนราธิวาส รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	ที่ทำการปกครองอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส กรมการปกครอง
ตำแหน่ง	ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ)

